

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Aino Jaakkola ja Milla Juvonen

Henkirikosten uhrin true crime -podcasteissa

Miten narratiivisia keinoja ja diskursseja hyödynnetään uhreista
puhuttaessa true crime -podcasteissa

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö
Organisaatioiden viestinnän pro gradu -tutkielma
Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Vaasa 2026

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Aino Jaakkola ja Milla Juvonen		
Tutkielman nimi:	Henkirikosten uhrit true crime -podcasteissa: Miten narratiivisia keinoja ja diskursseja hyödynnetään uhreista puhuttaessa true crime -podcasteissa		
Tutkinto:	Filosofian maisteri		
Koulutusohjelma:	Viestinnän monialainen maisteriohjelma		
Opintosuunta:	Organisaatioiden viestintä		
Työn ohjaaja:	Niina Nissilä		
Valmistumisvuosi:	2026	Sivumäärä:	83

TIIVISTELMÄ:

Tutkielman tavoitteena on analysoida, millaisia narratiivisia keinoja ja diskursseja hyödynnetään henkirikosten uhrien esittämisessä true crime -podcasteissa sekä millaisia merkityksiä näiden esitysten kautta rakentuu. Tutkielmassa selvitetään, millaisin kerronnallisin ja kielellisin valinnoin uhreista puhutaan ja miten nämä valinnat muovaavat käsityksiä uhreista.

Tutkimusaineisto koostuu kahdeksasta true crime -podcast-jaksosta, jotka on valittu neljästä suomalaisesta podcastista. Aineisto on litteroitu ja analysoitu laadullisin menetelmin. Tutkielman teoreettinen viitekehys rakentuu true crime -genren, narratiivisen kerronnan, representatation ja diskurssin käsitteiden ympärille. Tarkastelua ohjaa käsitys siitä, että media ei ainoastaan kuvaa henkirikoksia ja niiden uhreja vaan myös rakentaa niistä merkityksiä. Analyysissa yhdistetään narratiivinen analyysi ja kriittinen diskurssianalyysi, joiden avulla tarkastellaan sekä kertomusten rakennetta että kielenkäyttöä.

Tulokset osoittavat, että narratiivisesti henkirikostapaukset jäsennetään podcasteissa kertomuksiksi, joissa hyödynnetään kerronnan vaihteita ja uhrien asemat rakentuvat osana tätä kokonaisuutta. Uhrien representaatiot rakentuvat toistuvien diskurssien varaan. Uhrit kuvataan usein moraalisesti myönteisinä, viattomina ja suojelua tarvitsevinä henkilöinä, mikä voi ohjata kuulijan tulkintaa ja herättää myötätuntoa. Tutkielma tuo esiin, että true crime -podcastit eivät ainoastaan kuvaa rikoksia, vaan aktiivisesti rakentavat merkityksiä uhreista ja heidän asemastaan. Tämä voi vaikuttaa siihen, miten kuulijat ymmärtävät henkirikoksia ja niihin liittyviä osapuolia.

AVAINSANAT: true crime, true crime -podcast, podcast, uhri, representaatio, kriittinen diskurssianalyysi, narratiivinen analyysi, diskurssi, media

Sisällys

1	Johdanto	6
1.1	Tavoite	8
1.2	Aineisto	10
1.3	Menetelmä	14
1.3.1	Narratiivinen analyysi	14
1.3.2	Kriittinen diskurssianalyysi	16
2	Uhrien representaatiot, narratiiviset rakenteet ja diskurssit	19
2.1	True crime rikosviihteenä	19
2.2	Podcastit	20
2.3	Narratiivinen kerronta	23
2.4	Uhrin esittäminen rikoskertomuksissa	26
2.5	Diskurssit ja representaatioiden rakentuminen	28
2.6	Rikoskertomusten viihteellistäminen	29
2.7	Ideaaliuhri	30
3	Narratiivisuus true crime -podcasteissa	33
3.1	Abstrakti	33
3.2	Orientaatio	36
3.3	Komplikaatio	38
3.4	Evaluaatio	40
3.5	Resoluutio	43
3.6	Kooda	44
3.7	Yhteenveto	47
4	Diskurssit true crime -podcasteissa	49
4.1	Sympatian diskurssi	49
4.1.1	Läheiset ihmissuhteet	49
4.1.2	Myönteiset luonteenpiirteet	52
4.2	Haavoittuvuuden diskurssi	55
4.3	Menetetyn tulevaisuuden diskurssi	60

4.4	Vastuullisuuden diskurssi	63
4.5	Väkivallan diskurssi	66
4.6	Ristiriitaisuuden diskurssi	69
4.7	Yhteenveto ja yhteys narratiiviseen rakenteeseen	73
5	Pohdinta	77
	Lähteet	81

Kuviot

Kuvio 1. Aineiston analyysin vaiheet.	13
Kuvio 2. Podcastin käsitteellinen sijoittuminen mediakentässä.	21

Taulukot

Taulukko 1. Aineisto.	10
Taulukko 2. Podcast-jaksot numeroituna.	33
Taulukko 3. Narratiivisten vaiheiden, diskurssien ja uhrirepresentaatioiden yhteys.	75

1 Johdanto

Podcastit ovat viime vuosina vakiinnuttaneet asemansa suosittuna äänimedian muotona. Tobin ja muiden (2022, s. 1) mukaan podcastit ovat nauhoitettuja äänitallenteita, joita kuunnellaan tyyppillisesti mobiililaitteilla. Podcastit eroavat radiosta tarjoamalla suuremman joustavuuden ajasta ja paikasta riippumattomaan kuunteluun. Yksi keskeinen podcastien alalaji on true crime -podcastit, joilla viitataan todellisiin rikoksiin perustuviin äänisisältöihin. True crime -podcastit ovat viime vuosina kasvattaneet suosiotaan sekä Suomessa että kansainvälisesti (Haasio & muut, 2025, s. 2). Ne ovat osa laajempaa ilmiötä, jossa todellisista rikoksista ja väkivallasta on tullut viihteen muoto. Moni kuuntelee niitä jännityksen ja viihteen vuoksi, mutta myös ymmärtääkseen paremmin rikoksia, pahuutta ja oikeudenmukaisuutta. Bolingin (2019, s. 579–590) mukaan true crime -sisällöt sijoituvat journalismin, oikeusjärjestelmän ja viihteen rajapintaan, mikä tekee niistä samanaikaisesti informatiivisia ja viihteellisiä. True crime -podcasteissa yhdistyvät siis journalismin ja viihteen piirteet. Koska podcastit ovat uudempi ilmiö kuin vaikka perinteiset uutiset, on niistä tehty myös vähemmän tutkimusta.

True crime -podcasteissa käsitellään rikostapauksia, uhreja sekä oikeusprosesseja usein narratiivisessa, eli kertomuksellisessa muodossa. Rikokset voidaan määritellä tekoina tai laiminlyönteinä, jotka ovat lainvastaisia ja joista voidaan rangaista valtion toimesta (Michalowski, 2016, s. 184). Michalowskin (2016, s. 183–184) mukaan rikos ei ole pelkästään juridinen kategoria, vaan myös sosiaalisesti rakentunut ilmiö, jonka määrittelyyn vaikuttavat yhteiskunnalliset valtasuhteet ja arvot. Uhrina voidaan pitää henkilöä, joka kärsii rikoksen tai muun haitallisen toiminnan seurauksena vahinkoa tai haittaa hyvinvoinnilleen (Michalowski, 2016, s. 184). Henkirikoksilla viitataan tutkielmassa rikoksiin, joissa toinen ihminen surmataan. Suomen rikoslaisissa nämä rikokset määritellään erillisinä rikosnimikkeinä, kuten tappona, murhana ja surmana (Rikoslaki 21 luku).

True crime -podcastien kerronta on usein tarinallista ja mukaansatempaavaa. Langin ja Alejandron (2024, s. 2066–2068) mukaan kuulija vedetään mukaan tapahtumiin juonen ja eri näkökulmien avulla. Todelliset rikokset muuttuvat tällöin viihteellisiksi tarinoiksi, ja

faktan ja fiktion raja voi hämärtyä (Tuomi, 2024, s. 1–4). Tämä voi vaikuttaa siihen, miten rikoksia ja niiden osapuolia ymmärretään, erityisesti uhreja. Aiempi tutkimus on osoittanut, että median esittämät rikokset eivät vastaa suoraan todellista rikollisuutta. Ne painottavat usein poikkeuksellisia ja vakavia tapauksia. Grosholzin ja Kubrinin (2007, s. 62–64) mukaan tällaiset esitystavat voivat vääristää käsityksiä rikollisuudesta sekä siitä, millaisia rikokset tyypillisesti ovat. Samalla media rakentaa tietynlaisia kuvia rikosten osapuolista. Grosholz ja Kubrin (2007, s. 74–75) tuovat esiin, että erityisesti uhrin esitetään usein viattomina ja syyttöminä, mikä voi ohjata yleisön tulkintoja ja herättää myötätuntoa. True crime -podcastit ovat osa tätä mediakenttää.

True crime -podcastien erityispiirre on niiden tapa yhdistää journalistinen tutkinta ja narratiivinen kerronta. Todellisiin rikostapauksiin perustuvat tarinat esitetään usein tapauskohtaisina kertomuksina. Kertomuksissa rikoksen tapahtumia, tutkintaa ja siihen liittyviä henkilöitä käsitellään yksityiskohtaisesti (Boling, 2019, s. 162–164). Tällainen narratiivinen muoto voi lisätä yleisön kiinnostusta rikostapauksiin ja samalla vahvistaa yleisön osallistumista ja keskustelua rikoksista. Uhrien esittäminen ei ole usein neutraalia (Tuomi, 2024, s. 4–5). Se voi korostaa heidän haavoittuvuuttaan ja inhimillisyyttään tai toisaalta sivuuttaa heidän kärsimyksensä kokonaan. Tällaiset esitystavat vaikuttavat siihen, millainen kuva uhreista podcasteissa rakentuu ja millaisia tunteita kuulijassa herätetään.

True crime -sisältöihin liittyy kuitenkin myös monia eettisiä kysymyksiä. Tuomen (2024, s. 5–6) mukaan true crime liikkuu viihteellisuuden ja vakavien yhteiskunnallisten aiheiden rajapinnassa. Hänen mukaansa rikosten ja väkivallan käsittelyyn kaupallisena mediasisältönä liittyy eettisiä kysymyksiä erityisesti silloin, kun todellisten ihmisten kokemuksia ja kärsimystä hyödynnetään yleisen kiinnostuksen ja tunnevaikutusten rakentamisessa. Koska podcastit käsittelevät todellisia henkirikoksia ja oikeita ihmisiä, niiden tekijöillä on vastuu siitä, miten tapahtumat, rikosten osapuolet ja erityisesti uhrin esitetään. Tutkimuksessa on myös tuotu esiin, että rikoskertomusten dramatisointi ja viihteellistäminen voivat hämärtää journalismin ja viihteen välistä rajaa (Boling, 2019, 164–165). Tämä vaikuttaa myös siihen, millaisia tulkintoja rikoksista ja niiden osapuolista muodostuu. Boling

(2019, s. 171–172) korostaa myös, että podcastien tekijät joutuvat tasapainoilemaan journalistisen objektiivisuuden, yleisön kiinnostuksen ja eettisen vastuun välillä. Pyrkimys kiinnostavaan sisältöön voi korostaa tarinallisuutta ja jännitteisyyttä. Eettinen vastuu puolestaan asettaa rajoja sille, miten uhrien kokemuksia esitetään.

Tämä tutkielma on toteutettu kahden kirjoittajan yhteistyönä. Työskentely on ollut koko prosessin ajan yhteisöllistä, eikä tehtävää ole jaettu erillisiin vastuukokonaisuuksiin siten, että kukin kirjoittaja olisi vastannut yksin tietyistä osioista. Kaikki työn osa-alueet, kuten teoreettinen viitekehys, aineiston käsittely, analyysi sekä kirjoittaminen, on tehty yhdessä. Molemmat kirjoittajat ovat osallistuneet aktiivisesti kaikkiin työvaiheisiin, ja tekstiä on tuotettu, muokattu ja viimeistelty yhteistyössä.

1.1 Tavoite

Tutkielman tavoitteena on selvittää millaisilla narratiivisilla keinoilla ja diskursseilla true crime -podcastit rakentavat kuvaa henkirikosten uhreista. Ilmiötä tarkastellaan narratiivisen analyysin sekä diskurssianalyysin avulla. Huomio kohdistuu kerronnallisiin rakenteisiin, kielellisiin valintoihin sekä siihen, millaisia merkityksiä rikosten uhreille rakennetaan podcast-kerronnassa. Tutkielmassa tarkastellaan siis, millaisia kielellisiä keinoja käytetään, kun todelliset henkirikokset muutetaan kuunneltaviksi tarinoiksi. Kielellisillä keinoilla tutkielmassa tarkoitetaan esimerkiksi sanavalintoja, sävyjä ja kuvauksia, joilla luodaan tietynlainen tunnelma tai näkökulma tapahtumiin. Diskurssilla viitataan laajempiin merkitysten rakentamisen tapoihin, jotka heijastavat yhteiskunnassa vallitsevia arvoja ja normeja (Ouellette & Gray, 2017, s. 59–62). Näin ne rakentavat myös käsityksiä uhrista, rikoksesta ja vastuusta.

Mediamuodot, kuten true crime -genre, ovat myös muuttunut yhä kaupallisemmaksi ja viihteellisemmäksi. Tämä nostaa esiin kysymyksiä esimerkiksi uhrin syyllistämisestä (victim blaming -ilmiö), jossa uhrin käyttäytymistä tai valintoja saatetaan pitää rikoksen syynä (Slakoff, 2023, s. 4354–4356). Tällainen puhetapa voi ylläpitää käsityksiä, joissa

vastuu siirtyy uhrille ja rikoksen todellinen vakavuus hämärtyy. Tällaiset tulkinnat ovat osa laajempia median representaatioita, joissa merkityksiä rakennetaan kerronnallisten valintojen ja diskurssien kautta (Hall, 1997, s. 24). Median esitystavat vaikuttavat siihen, millaisina rikokset ja niiden osapuolet ymmärretään, sillä merkitykset rakentuvat kielen ja representaatioiden kautta (Hall, 1997, s. 15–17). Lisäksi aiempi tutkimus on osoittanut, että media ei esitä rikollisuutta neutraalisti, vaan painottaa poikkeuksellisia ja vakavia tapauksia, mikä voi vääristää käsityksiä rikollisuudesta ja rikosten osapuolista (Grosholz & Kubrin, 2007, s. 62–64).

Tutkielman lähtöoletuksena on, että true crime -podcastien kerronnalliset ja kielelliset valinnat vaikuttavat siihen, millaisina rikosten uhrin esitetään. Oletuksena on, että uhreista rakennetaan tietynlaisia representaatioita, jotka voivat korostaa joitakin uhrin roolin piirteitä kertomuksessa. Erityisesti kiinnostuksen kohteena on, millainen kuva uhrista muodostuu. Esitetäänkö uhrin esimerkiksi viattomina, haavoittuvina, syyllistettyinä vai kenties unohdettuna.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Millaisin narratiivisin keinoin ja diskurssein uhreista puhutaan true crime -podcasteissa?
2. Miten nämä keinot rakentavat käsityksiä uhreista?

Tutkielma tuottaa tietoa ja lisää ymmärrystä siitä, miten henkirikosten uhreja esitetään mediassa ja millaisia merkityksiä heille rakennetaan rikoskerronnassa. Tämä on ajankohtaista, sillä kuten mainittu, true crime -sisällöt ovat viime vuosina kasvattaneet suosiotaan ja muodostuneet merkittäväksi osaksi nykyistä mediakulttuuria (Haasio & muut, 2025, s. 2). Tämä tekee niistä myös yhteiskunnallisesti merkittäviä. Tässä tutkielmassa keskitytään tarkastelemaan true crime -podcasteissa rakentuvia uhrirepresentaatioita narratiivisen analyysin ja diskurssianalyysin avulla. Huomio kohdistuu sekä siihen, miten kertomukset rakentuvat ja millaisessa roolissa uhri niissä esitetään, että siihen, miten

uhreista puhutaan. Lähtökohtana on ajatus siitä, että kerronnalliset ja kielelliset valinnat eivät ainoastaan kuvaa todellisuutta, vaan myös rakentavat merkityksiä siitä, millaisina rikosten uhrit esitetään.

1.2 Aineisto

Tutkielman aineisto koostuu kahdeksasta tunnetun suomalaisen true crime -podcastin jaksoista. Podcastit, joista jaksot ovat koottu, ovat Jäljillä, Murhan anatomia, Maanantaimysteeri ja Palmujen varjoissa. Kyseiset podcastit on valittu niiden suosion vuoksi. Ne edustavat lajityypin yleisimpiä tapoja kertoa rikoksista. Analysoitavat jaksot on esitetty taulukossa 1. Taulukossa esitetään kunkin aineiston osalta podcastin nimi, jakson nimi, julkaisupäivä ja kesto.

Taulukko 1. Aineisto.

	Podcast	Jakso	Julkaisupäivä	Kesto
1	Jäljillä	Matthew Winkler	21.11.2025	55 min.
2	Jäljillä	Mo Wilson	5.9.2025	52 min.
3	Murhan anatomia	Banaz Mahmod	19.11.2025	35 min.
4	Murhan anatomia	Addie ja Zack	3.12.2025	35 min.
5	Maanantaimysteeri	Katrina Smith	2.3.2026	51 min.
6	Maanantaimysteeri	Tim Schuster	16.3.2026	55 min.
7	Palmujen varjoissa	Esther Ortí	27.2.2026	42 min.
8	Palmujen varjoissa	Javier Galera	6.2.2026	53 min.

Podcastit ovat alun perin Podme-palvelun tuotantoja. Podme on vuonna 2017 perustettu podcast- ja äänikirjapalvelu, jonka liiketoimintamalli perustuu maksulliseen tilaukseen (Podme, n.d.). Palvelun kautta käyttäjät voivat kuunnella sisältöä kuukausimaksua vastaan ilman mainoksia. Palvelu on käytettävissä Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa. Vaikka podcastit ovat alun perin Podme-palvelun tuotantoja, niitä voidaan

julkaista myös muissa suoratoistopalveluissa laajemman yleisön saavuttamiseksi. Tässä tutkielmassa analysoidut jaksot ovat hankittu Spotify-suoratoistopalvelun kautta aineiston avoimen saatavuuden varmistamiseksi.

Jäljillä-podcastissa käsitellään todellisia rikoksia ympäri maailmaa (Spotify, n.d.a). Sen on perustanut Tilda Laaksonen vuonna 2018 (Otava, n.d.). Murhan anatomia taas on vuonna 2020 perustettu Elli Lahtisen tuottama ja juontama true crime -podcast (Murhan anatomia, n.d.). Maanantaimysteeri-podcast taas on perustettu vuonna 2019 (Spotify, n.d.b). Podcastin tekijä toimii anonymisti eikä hänen henkilöllisyyttään ole tuotu julkisesti esiin. Nämä podcastit käsittelevät sekä suomalaisia että kansainvälisiä rikostapauksia. Palmujen varjoissa on Jenna Claudia -nimimerkillä esiintyvän tekijän podcast (Spotify, n.d.c). Se on perustettu vuonna 2020. Podcast käsittelee Espanjassa tapahtuneita rikostapauksia.

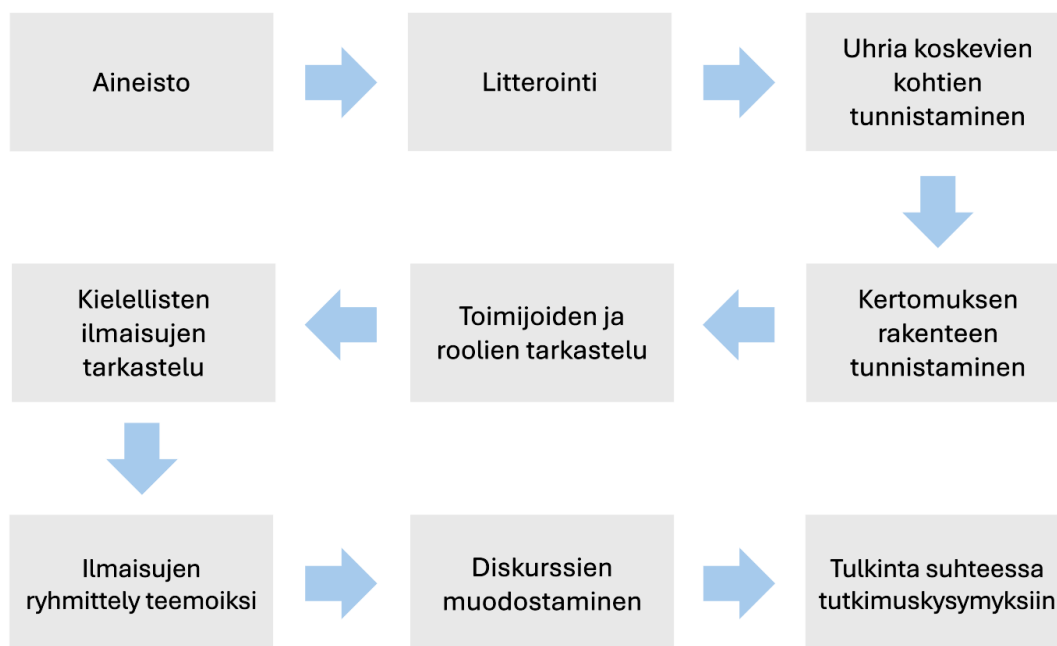
Vaikka aineistoon valitut podcastit ovat suomenkielisiä tuotantoja, osa käsitellyistä henkirikostapauksista on kansainvälisesti tunnettuja. Niistä on julkaistu sisältöä myös muilla kielillä. True crime -genre toimii osana kansainvälistä mediakulttuuria, jossa samoja tapauksia käsitellään useissa eri formaateissa ja maissa. Podcast-jaksot voivat siten sisältää kansainväliselle true crime -kerronnalle tyypillisiä piirteitä, vaikka ne on tuotettu suomalaiselle yleisölle. Tässä tutkielmassa tarkastelun kohteena ovat kuitenkin ne tavat, joilla henkirikoksia ja uhreja esitetään suomenkielisissä true crime -podcasteissa. Vaikka true crime podcastit voivat hyödyntää journalistisia elementtejä, niiden tekijöiden rooli ei näyttäydy täysin perinteisen journalismin mukaisena. Podcast-tekijät voidaan nähdä lisäksi tarinankertojina, jotka osallistuvat uhrirepresentaatioiden rakentamiseen.

Spotify ei tarjoa kaikille podcasteille julkisia kuuntelumääriä. Tarkastelluista podcasteista vain Jäljillä-podcastin jaksojen kuuntelukerrat olivat näkyvissä alustalla. Niiden ilmoitettiin olevan tyypillisesti noin 50 000–75 000 kuuntelukertaa jaksoa kohden. Muiden podcastien tarkkoja kuuntelumääriä ei ollut saatavilla, joten niiden suosiota tarkasteltiin ensisijaisesti Spotify-alustan suosituimpien podcastien listauksen perusteella. 4.3.2026

podcastit sijoittuivat Spotifyn Suomen suosituimmat podcastit –listalla seuraavasti: Jäljillä sijalla 4, Maanantaimysteeri sijalla 16, Murhan anatomia sijalla 30 ja Palmujen varjoissa sijalla 39. Näin ollen aineistoon valitut podcastit edustivat tarkasteluhetkellä Spotify-listauksen perusteella suosituimpia suomenkielisiä true crime -podcasteja.

Jokaisesta podcastista valittiin tarkasteltavaksi yhteensä kaksi jaksoa, jotka käsittelevät henkirikoksia. Aineistoon valitut tapaukset sisältävät sekä nais- että miesuhreja. Tapaukset ovat ratkaistuja ja rikoksen tekijä on saatu kiinni. Tällainen rajausta tekee aineistosta vertailukelpoisen ja helpottaa sen hallintaa. Samalla huomio kohdistuu siihen, miten rikosta ja uhria kuvataan, ei rikoksen selvittämiseen. Jaksoja ei kuunneltu ennen aineiston valintaa. Ennen valintaa podcast-jaksoista tarkistettiin vain tapauskuvausten ja muiden julkisesti saatavilla olevien tietojen perusteella ainoastaan, että kyseessä oli ratkaistu henkirikostapaus. Näin pyrittiin välttämään sitä, että aineiston sisältö tai jaksoiden käsittelytapa vaikuttaisivat niiden valintaan tai tutkielman tuloksiin.

Valitut jaksot litteroitiin tekstimuotoon, jotta niitä oli mahdollista tarkastella kielellisesti narratiivisen analyysin sekä diskurssianalyysin avulla. Litterointi toteutettiin manuaalisesti kuuntelemalla jaksot ja kirjoittamalla ne tekstimuotoon. Litteroinnin avulla voitiin narratiivisen analyysin näkökulmasta tarkastella sitä, miten kertomukset rakentuvat ja millaisessa roolissa uhri niissä esitetään. Diskurssianalyysin näkökulmasta puolestaan pystyttiin analysoimaan sanavalintoja, sävyjä ja toistuvia puhetapoja. Näin oli mahdollista tunnistaa, millaisin keinoin podcasteissa rakennetaan kuvaa uhreista.

Kuvio 1. Aineiston analyysin vaiheet.

Analyysin vaiheet on kuvattu kuviossa 1. Litteroidusta aineistosta tunnistettiin ensin ne kohdat, joissa uhreista puhuttiin tai heitä kuvattiin. Tämän jälkeen tarkasteltiin kertomusten rakenteita, jotta saatiin kokonaiskuva uhrin ympärille rakennetusta kertomuksesta. Samalla analysoitiin, millaisissa rooleissa toimijat eli uhrin kertomuksissa esitettiin. Kertomusten rakenteiden tarkastelun jälkeen huomio kohdistettiin kielellisiin ilmaisiin, kuten sanavalintoihin, sävyihin ja toistuviin puhetapoihin. Näitä kohtia tarkasteltiin ja ryhmiteltiin sisällöllisten samankaltaisuuksien perusteella. Samankaltaiset kuvaukset muodostivat teemoja, joiden kautta uhrien representaatiot jäsenyivät. Teemojen pohjalta aineistosta tunnistettiin toistuvia diskursseja. Lopuksi tuloksia tulkittiin suhteessa tutkimuskysymyksiin. Analyysi eteni samojen vaiheiden kautta kaikissa tapauksissa, mutta yksittäisten jaksoiden välillä oli eroja. Tämä johtuu siitä, että uhrien representaatiot eivät ole yhtenäisiä, vaan ne rakentuivat eri tavoin eri tapauksissa. Analyysin vaiheet rakennettiin siten, että ne vastasivat tutkimuskysymyksiin.

1.3 Menetelmä

Tässä tutkielmassa hyödynnetään narratiivista analyysiä ja kriittistä diskurssianalyysiä, jotka ovat laadullisia analyysimenetelmiä. Menetelmien yhdistäminen mahdollistaa sen, että aineistoa voidaan tarkastella sekä kielen että kertomusrakenteen tasolla. Narratiivinen analyysi kohdistuu siihen, miten kertomukset rakentuvat ja millaisissa rooleissa uhri niissä esitetään (Johnstone, 2016, s. 542–543). Kriittisen diskurssianalyysin avulla taas voidaan analysoida, millaisin kielellisin keinoin merkityksiä tuotetaan ja millaisia käsityksiä uhreista rakennetaan (Fairclough, 1997, s. 74–77). Menetelmät täydentävät toisiaan, sillä ne tarkastelevat samaa ilmiötä eri näkökulmista. Yhdistämällä nämä näkökulmat on mahdollista muodostaa kokonaisvaltaisempi kuva siitä, millaisia merkityksiä uhriin liitetään ja millaisin keinoin niitä tuotetaan.

1.3.1 Narratiivinen analyysi

Tutkimusmenetelmänä tutkielmassa käytetään narratiivista analyysiä. Narratiiville, eli kertomukselle, ei ole yhtä vakiintunutta määritelmää, vaan sitä on määritelty eri tavoin eri tutkimussuunnissa. Johnstonen (2016, s. 544) mukaan narratiivi ei ole pelkkä tapahtumien kuvaus, vaan se järjestää kokemuksia ja ohjaa niiden tulkintaa. Boje (2001, s. 2) täydentää tätä korostamalla kertomusten rakennetta. Hänen mukaansa narratiivi rakentuu juonesta ja yhtenäisyydestä, joiden avulla tapahtumat jäsentyvät merkitykselliseksi kokonaisuudeksi. Näin ollen narratiivi jäsentää usein alun perin hajanaisia ja epälineaarisia tapahtumia yhtenäiseksi kertomukseksi. Tällöin narratiivi väistämättä korostaa tiettyjä näkökulmia ja jättää toisia sivuun. Toisaalta Björninen ja muut (2024, s. 19) korostavat narratiivin kokemuksellisuutta. He määrittelevät sen tavaksi esittää, miten tapahtumat näyttävät niiden kokijalle. Näin narratiivi voidaan ymmärtää sekä tapahtumia jäsentävänä rakenteena että kokemuksia välittävänä esitystapana, joka rakentaa merkityksiä valintojen kautta. Tässä tutkimuksessa narratiivi tarkoittaa tapaa jäsentää tapahtumia merkitykselliseksi kokonaisuudeksi siten, että ne esitetään juonellisena ja yhtenäisenä kertomuksena.

Narratiivinen analyysi tarkastelee sitä, miten kertomukset rakentuvat. Sen kohteena on, mitä kerrotaan, eli kertomusten sisältö. Tähän sisältyvät tapahtumat, toimijat ja niiden konteksti (ks. Johnstone, 2016; Ryan, 2017). Kuten aiemmin mainittu, kertomuksilla on yleensä tunnistettava rakenne, jossa tapahtumat etenevät ajallisesti ja muodostavat kokonaisuuden. Kertomuksen rakennetta on kuvattu vaiheittaisena kokonaisuutena esimerkiksi Labovin mallissa, jota Johnstone (2016, s. 544–546) esittelee. Siinä kertomuksessa voidaan erottaa abstrakti, orientaatio, komplikaatio, evaluointi, resoluutio ja kooda. Näitä vaiheita käsitellään tarkemmin luvussa 2.3. Näiden vaiheiden kautta kertomuksen merkitys rakentuu ja jäsentyy kuulijalle. Juonen avulla tapahtumat sidotaan toisiinsa yhtenäisesti. Lisäksi näin pyritään herättämään kuulijan kiinnostus ja sitouttamaan hänet kertomuksen etenemiseen. Narratiivinen analyysi ei kuitenkaan kohdistu pelkästään kertomuksen rakenteeseen. Johnstone (2026, s. 546) painottaa, että keskiössä on myös se, millaisin kielellisin keinoin kertomus rakentuu. Näitä keinoja ovat esimerkiksi sanavalinnat, toistot ja yksityiskohtien lisääminen, joiden avulla tapahtumia voidaan korostaa ja tehdä niistä merkityksellisiä. Esimerkiksi yksityiskohtien lisääminen tai tiettyjen ilmausten toistaminen voi vahvistaa kertomuksen jännitettä ja ohjata kuulijan tulkintaa.

Tutkielmassa narratiivista analyysia hyödynnetään kahdella analyysitasolla. Ensinnäkin aineistoa jäsennetään Labovin narratiivisen mallin avulla, jolloin tarkastellaan kertomusten rakennetta ja etenemistä. Tässä tutkielmassa Labovin mallia ei sovelleta koko podcast-jakson rakenteeseen sellaisenaan, vaan huomio kohdistetaan niihin kertomuksen osiin, joissa uhrin mainitaan. Tämän jälkeen analysoidaan, millaisia rooleja uhreille rakentuu kertomuksen eri vaiheissa. Uhreja tarkastellaan toimijoina, kokijoina tai tapahtumien kohteina. Tutkielmassa edellä kuvattua narratiivista rakennetta hyödynnetään analyysin apuna. Aineistosta tarkastellaan, miten kertomuksen eri vaiheet rakentuvat ja millaisia merkityksiä niiden kautta tuotetaan. Huomio kiinnitetään arvioiviin kohtiin sekä siihen, miten uhreja kuvataan kertomuksen eri vaiheissa. Näin voidaan analysoida, millaisin kerronnallisilla keinoin uhrin representaatio rakentuu true crime -podcasteissa.

1.3.2 Kriittinen diskurssianalyysi

Toisena tutkimusmenetelmänä toimii kriittinen diskurssianalyysi, jonka avulla voidaan tarkastella, miten merkityksiä tuotetaan kielen ja kerronnan kautta. Jørgensenin ja Phillipsin (2002, s. 8–16) mukaan kriittisen diskurssianalyysin ajatuksena on se, että kielenkäyttö ei ainoastaan kuvaa todellisuutta, vaan myös rakentaa ja muokkaa sitä. Kriittinen diskurssianalyysi pohjautuu Norman Fairclough'n näkemykseen, jonka mukaan kielenkäyttö on yhteydessä valtaan ja yhteiskunnallisiin rakenteisiin. Fairclough'n (1997, s. 74–77) mukaan nämä yhteydet jäävät usein huomaamatta, vaikka kieli on keskeinen osa valtasuhteiden rakentumisesta ja ylläpitämisestä. Tämä tarkoittaa, että kielenkäyttö ei ole neutraalia, vaan sen kautta tuotetaan ja ylläpidetään tietynlaisia käsityksiä. Pietikäinen ja Mäntynen (2019, s. 37) toteavat, että diskurssintutkimuksessa kieltä tarkastellaan käytössä ja se nähdään sosiaalisena toimintana. Kielenkäytön avulla siis esimerkiksi vaikutaan, rakennetaan käsityksiä, otetaan kantaa ja tuotetaan merkityksiä. Näin ollen kielenkäytöllä on aina merkityksiä ja seurauksia. Tapa, jolla asioita ilmaistaan sekä heijastaa että muokkaa niitä sosiaalisia konteksteja, joissa toimimme.

Diskursseja voidaan tarkastella myös prosesseina, joissa merkitykset rakentuvat ja muotoutuvat jatkuvasti. Carpentier (Oullette & Gray, 2017, s. 59–62) korostaa diskurssin luonnetta jatkuvana merkitysten neuvotteluna ja rakentumisena. Tällöin merkitykset eivät ole pysyviä vaan muotoutuvat vuorovaikutuksessa. Tätä näkemystä tukevat Pietikäinen ja Mäntynen (2019, s. 27), jotka painottavat diskurssien monitulkintaisuutta ja jatkuvaa muutosta. Tämä prosessi korostaa kielen ja kommunikaation keskeistä roolia yhteiskunnallisten ilmiöiden ymmärtämisessä ja tulkitsemisessä. Nämä näkemykset korostavat diskurssien muuttuvuutta ja sitä, että merkitykset voivat vaihdella eri konteksteissa. Tämän vuoksi diskurssianalyysissä keskeisiä kysymyksiä ovat, miten ja miksi kieltä käytetään juuri tietyllä tavalla (Pietikäinen & Mäntynen, 2019, s. 149).

Tässä tutkielmassa kriittistä diskurssianalyysiä sovelletaan tarkastelemalla aineistosta niitä kohtia, joissa uhreista puhutaan tai heitä kuvataan. Analyysin kohteena ovat

erityisesti sanavalinnat, kuvailutavat sekä toistuvat esitystavat, joiden kautta uhrista rakentuu tietynlainen kuva. Huomiota kiinnitetään esimerkiksi siihen, millaisia luonteenpiirteitä uhreihin liitetään, miten heidän suhteitaan muihin kuvataan sekä millä tavoin heidän asemansa henkirikoksen osapuolena esitetään. Aineistosta etsitään uhria koskevia kohtia ja esimerkkejä, minkä jälkeen näitä tarkastellaan kielellisten valintojen näkökulmasta. Tämän jälkeen samankaltaisia esitystapoja ryhmitellään yhteen, jolloin muodostuu diskursseja, jotka kuvaavat toistuvia tapoja esittää uhria. Näitä diskursseja analysoidaan suhteessa siihen, millaisia merkityksiä ne tuottavat ja millaista kuvaa uhrista ne rakentavat. Kriittisen diskurssianalyysin avulla pyritään tekemään näkyväksi se, miten uhrin esittäminen ei ole neutraalia, vaan rakentuu valintojen ja painotusten kautta. Näin voidaan tarkastella, millaisia käsityksiä ja oletuksia uhreista tuotetaan ja ylläpidetään aineistossa. Menetelmä sopii tähän tutkielmaan, koska sen avulla voidaan tarkastella, miten kielenkäyttö tuottaa ja ylläpitää käsityksiä uhreista ja rikoksista. Näin ollen analyysissä ei keskitytä pelkästään yksittäisiin ilmauksiin, vaan myös siihen, millaisia laajempia tulkintoja ja käsityksiä niiden kautta rakentuu.

Tutkielman tulokset raportoidaan ensin kertomuksen rakenteen mukaisesti analyysiluvuissa, jonka jälkeen on teemoitettu löydetyt diskurssit. Analyysi etenee aineistolähtöisesti tunnistettujen narratiivisen rakenteen ja diskurssien kautta. Tuloksia havainnollistetaan aineistosta poimituilla esimerkeillä, joiden avulla tehdään näkyväksi, miten uhreja kuvataan. Menetelmien yhdistäminen mahdollistaa ilmiön tarkastelun sekä rakenteellisella että kielellisellä tasolla.

Analyysiin liittyy myös haasteita. Yksi keskeinen haaste on tulkinnanvaraisuus, sillä laadullinen analyysi perustuu tutkijan tekemiin tulkintoihin. Tämän vuoksi analyysissä pyritään läpinäkyvyyteen esittämällä aineistoesimerkkejä ja perustelemalla tulkinnat selkeästi. Toinen haaste liittyy aineiston rajaukseen. Podcast-jaksot ovat laajoja kokonaisuuksia, jolloin kaikkea sisältöä ei ole mahdollista analysoida. Tämän vuoksi analyysissä keskitytään erityisesti niihin kohtiin, joissa uhria kuvataan suoraan tai epäsuorasti. Lisäksi haasteena on diskurssien ja narratiivisten piirteiden osittainen päällekkäisyys. Sama

aineistokohta voi sisältää useita merkityksiä. Tämä edellyttää tarkkaa analyysia ja perusteltuja valintoja siitä, mihin näkökulmaan kulloinkin keskitytään. Näistä haasteista huolimatta analyysi tarjoaa systemaattisen tavan tarkastella, miten uhreja esitetään true crime -podcasteissa.

2 Uhrien representaatiot, narratiiviset rakenteet ja diskurssit

Tutkielman keskeisiä käsitteitä ovat true crime, podcast, narratiivinen kerronta, diskurssi, representaatio ja viihteellistäminen. Näiden avulla tutkielmassa tarkastellaan, millaisia merkityksiä true crime -podcastit rakentavat rikoksista ja uhreista sekä millaisin kerronnallisin ja kielellisin keinoin nämä merkitykset syntyvät.

2.1 True crime rikosviihteenä

True crime viittaa medioihin, joissa käsitellään todellisia rikoksia dokumentaarisessa muodossa, mutta usein tarinallisin ja viihteellisin keinoin. Tämä esitystapa voi korostaa jännitystä ja tunne-elämyksiä. True crime -podcastit sijoittuvat journalismin ja viihteen välimaastoon. Boling (2019, s. 161–165) kuvaa true crime -genreä alueena, jossa journalismi, moraalinen pohdinta ja viihde limittyvät toisiinsa. Tuomen (2024, s. 6–8) mukaan true crime sisällöissä autenttisuuden vaikutelmaa rakennetaan esimerkiksi arkistomateriaalien, rekonstruoitujen tapahtumien ja emotionaalisesti latautuneen kerronnan avulla. True crime -podcastit kertovat tosirikoksista tavalla, joka korostaa jännitystä, dramatiikkaa ja tunteisiin vetoamista (Tuomi, 2024, s. 6–8). Samalla ne rakentavat rikoksista myös narratiivisia kertomuksia. Lang ja Alejandro (2024, s. 2066–2068) huomauttavat, että tällainen kerronta voi helposti muuttaa todelliset rikokset ja uhrin osaksi viihdekulttuuria, jolloin todellisuuden ja tarinan raja hämärtyy.

Boling (2019, s. 161–165) pohtii, ovatko true crime -podcastit ensisijaisesti journalismia vai viihdettä. Hänen mukaansa genren viehätys perustuu sen kykyyn yhdistää rikosten dokumentointi ja viihteellinen kerronta. Tämä kuitenkin herättää kysymyksen siitä, missä määrin rikoksia voidaan käsitellä viihteen keinoin ilman, että uhrien ihmisarvo ja kokemus kärsivät. Median rooli rikollisuuden esittämisessä ei siis ole neutraali. Myös Jewkes (2015, s. 12–13) korostaa, että media ei pelkästään välitä tietoa rikoksista, vaan myös muokkaa ja rakentaa niitä koskevia merkityksiä. Tapa, jolla rikoksia esitetään, vaikuttaa siihen, millaisena rikollisuus näyttäytyy yleisölle ja millaisia tulkintoja siihen liitetään.

Media valikoi, mitä rikoksia nostetaan esiin, ja painottaa usein poikkeuksellisia, väkivaltaisia ja emotionaalisesti latautuneita tapauksia, sillä ne koetaan kiinnostaviksi ja uutisarvoltaan merkittäviksi (Jewkes 2015, s. 49–52).

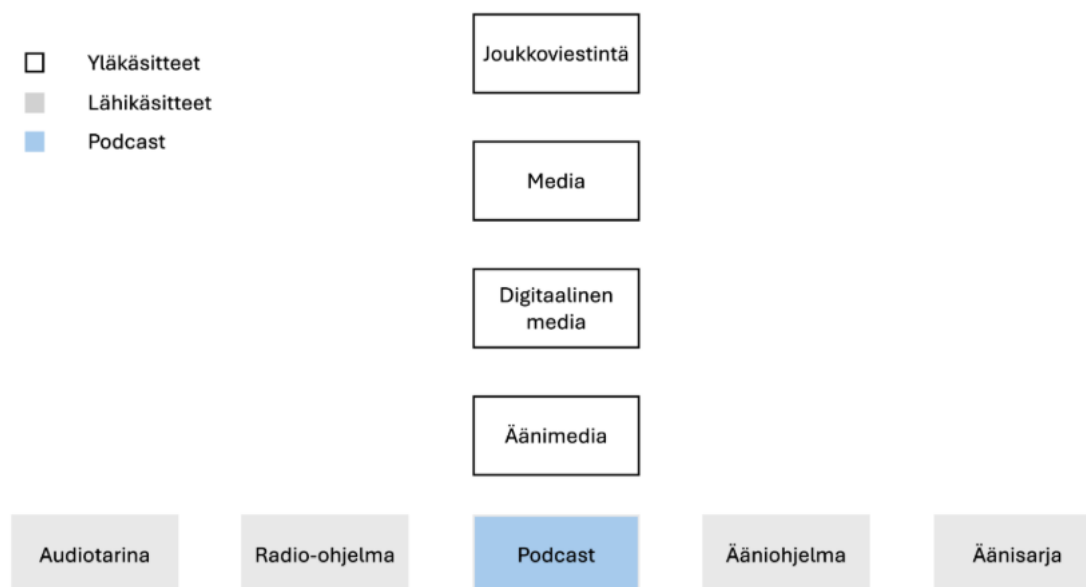
Rikosmedia rakentaa rikoksista kertomuksia, jotka eivät vastaa sellaisenaan todellisuutta, vaan perustuvat valintoihin ja korostuksiin. Tällaiset esitystavat voivat yksinkertaistaa monimutkaisia tapahtumia ja luoda yleisölle tietynlaisen kuvan rikollisuudesta (Jewkes 2015, s. 53). Median tapa käsitellä rikoksia perustuu pitkälti uutisarvoihin, jotka ohjaavat sitä, millaiset tapaukset nousevat esiin ja miten niitä esitetään. Rikokset, jotka ovat poikkeuksellisia, väkivaltaisia tai herättävät voimakkaita tunteita, nähdään erityisen kiinnostavina ja saavat siksi enemmän näkyvyyttä (Jewkes 2015, s. 49–64). Tämä vaikuttaa siihen, millaisena rikollisuus näyttäytyy yleisölle, sillä esiin nostetaan ennen kaikkea dramaattisia ja emotionaalisesti latautuneita tapauksia.

True crime -sisällöissä rikostapaukset valitaan ja esitetään tavalla, joka lisää jännitettä ja kiinnostavuutta. Tällöin rikoksista rakentuu kertomuksia, joissa keskiöön nousevat yksittäiset henkilöt, tunteet ja dramaattiset käänneet. Tämä voi vahvistaa rikosten viihteellistymistä, sillä esitystapa ei perustu pelkästään tiedonvälitykseen, vaan myös yleisön huomion ja tunnekokemuksen rakentamiseen (Jewkes 2015, s. 49–64). True crime -sisällöissä tapahtumat jäsennetään juonellisiksi kertomuksiksi, joissa korostuvat jännite, syyseuraussuhteet ja emotionaalinen vaikuttavuus. Tämä voi lisätä samaistuttavuutta ja kiinnostavuutta, mutta samalla herättää huolia rikosten viihteellistämisestä ja uhrien esittämisestä (Lang & Alejandro, 2024, s. 2066–2067). Myös sisällön moraalinen kehystäminen oikeasta ja väärästä voi ohjata kuulijan tulkintoja ja vahvistaa tietynlaisia käsityksiä rikosten osapuolista.

2.2 Podcastit

Podcastit liitetään tutkimuskirjallisuudessa digitaaliseen äänimediaan. Niille pidetään tyypillisenä esimerkiksi episodimaisuutta sekä ajasta ja paikasta riippumatonta

kuuntelua (Rime & muut, 2022, s. 1260–1262). Podcastit liitetään usein radioon ja muihin äänimuotoisiin sisältöihin, mutta niitä pidetään myös omana mediamuotonaan. Kuvio 2 havainnollistaa podcastin käsitteellistä sijoittumista mediakentässä.

Kuvio 2. Podcastin käsitteellinen sijoittuminen mediakentässä.

Laadimme kuvion 2 jäsentämään podcastia käsitteenä. Jäsennys pohjautuu Rimen ja muiden (2022, s. 1263–1266) esittämään podcastin määritelmään ja sen suhteeseen digitaaliseen äänimediaan sekä radioon. Kuvio havainnollistaa podcastin sijoittumista osaksi laajempaa mediakenttää sekä sen yhteyttä muihin äänimuotoisiin sisältöihin, kuten radio-ohjelmiin ja äänisarjoihin.

Podcastit eivät ole ainoastaan tekninen jakelumuoto, vaan ne ovat muokanneet myös äänellisen tarinankerronnan käytäntöjä. Linin ja Huangin (2024, s. 3) mukaan podcastit eivät ole pelkästään perinteisen radion jatke, vaan ne ovat kehittyneet omaksi mediamuodokseen. McHughin (2016, s. 65–67) mukaan erityisesti vuoden 2014 jälkeen podcastit ovat vahvistaneet uudenlaista ei-fiktiivisen äänikerronnan muotoa, jossa korostuvat epämuodollisuus, keskustelunomaisuus sekä vahva juontaja–kuuntelijasuhde.

Podcastit eivät näin ollen ole pelkästään ajasta ja paikasta irrotettua radiota, vaan ne rakentavat omanlaistaan kerronnallista suhdetta yleisöönsä.

Podcastit ja radio-ohjelmat ovat molemmat äänimediaa, mutta ne eroavat toisistaan erityisesti jakelun, ajankäytön ja kuuntelutavan osalta. Radio-ohjelma perustuu perinteisesti suoraan lähetykseen. Siinä sisältö esitetään tietyssä ajankohtana ja kuulija kuuntelee sitä reaaliaikaisesti. Podcastilla puolestaan tarkoitetaan digitaalisessa ympäristössä jaettavaa äänisisältöä, joka on kuunneltavissa ajasta ja paikasta riippumatta (Lin & Huang, 2024, s. 3). Andokin (2025, s. 1) mukaan podcastit ovat yksi suosituimmista tavoista kuluttaa äänisisältöjä. Hänen mukaansa yksi niiden suosiota selittävä seikka on se, että ne mahdollistavat käyttäjälle omiin kiinnostuksen kohteisiin räätälöidyn sisällön. Podcasteille on myös Graigin ja muiden (2023, s. 40–41) mukaan tyypillistä henkilökohtainen ja yksilöllinen kuuntelukokemus. Heidän mukaansa podcastien käyttöä motivoivat erityisesti viihde, tiedonhankinta ja eskapismi eli halu irrottautua arjesta. Tutkimuksen mukaan podcastien kuuntelu liittyy usein jokapäiväisiin tilanteisiin, kuten työmatkoihin, kotitöihin tai rentoutumiseen, mikä tekee niistä helposti osan kuulijan arkea. Samalla podcastit tarjoavat sisällöntuottajille mahdollisuuden tuottaa laadukasta sisältöä suhteellisen matalilla tuotantokustannuksilla, mikä on lisännyt tarjonnan monipuolisuutta.

Podcastien kuuntelu sijoittuu usein arjen muiden toimintojen yhteyteen. Tämä mahdollistaa sisällön kuluttamisen joustavasti käyttäjän omien aikataulujen mukaan. Kuuntelu tapahtuu tyypillisesti mobiililaitteella. Tällöin kuuntelu perustuu kosketukseen, sillä kuuntelija esimerkiksi avaa sovelluksen, valitsee sisällön ja säätelee kuuntelua kosketusnäytön avulla (Gazin ja Bonini, 2018, s. 117). He tuovat esiin, että podcastien kohdalla tämä ilmenee erityisesti siten, että kuuntelija voi kelata jaksoa eteen- ja taaksepäin sekä ohittaa haluamiaan kohtia. Myös kuuntelutapa on muuttunut perinteisestä radiosta, sillä podcasteja kuunnellaan usein yksin kuulokkeilla, eikä ääni leviä ympäröivään tilaan samalla tavalla (Lin & Huang, 2024, s. 4). Tällöin ääni koetaan lähempänä ja henkilökohtaisempana, mikä tekee kuuntelusta aiempaa yksilöllisempää ja vahvistaa kokemusta suorasta puhuttelusta.

Myös Rautiainen-Keskustalo (2024, s. 30–31) korostaa podcastien henkilökohtaisuutta ja intiimiyyttä. Hänen mukaansa kuulokkeiden kautta tapahtuva yksityinen kuuntelu luo kokemuksen suorasta puhuttelusta ja henkilökohtaisesta suhteesta juontajaan. Tämä teknologinen yksityiskohta erottaa podcastit perinteisestä radiosta. Suomessa podcastit ovatkin muodostuneet alustaksi, jossa journalistinen sisältö, kokemuksellinen puhe ja populaarikulttuurinen viihteellisyys limittyvät. Rautiainen-Keskustalon (2024, s. 30–31) mukaan podcasteja ei myöskään kannata ajatella vain jakelutapana. Sen sijaan ne tulisi tulkita omana mediamuotonaan. Niissä ääni, kerronta ja kuuleminen kietoutuvat yhteen. Rautiainen-Keskustalo esittää kuitenkin, että podcastit ovat osa digitaalisen median rakenteita ja niiden paikka nykypäivän mediaympäristössä on vielä osittain hahmottumaton. Tästä syystä podcastit ovat tutkimuskohteena samaan aikaan teknisiä, kulttuurisia ja arkiseen kuunteluun liittyviä ilmiöitä.

Podcastit eivät ole pelkkä jakeluteknologia, vaan se on muokannut äänellisen journalismin ja tarinankerronnan käytäntöjä (McHugh, 2016, s. 65–67). Tämä muutos näkyy myös suomalaisessa mediakentässä, jossa podcastit ovat muodostuneet hybridiseksi muodoksi journalismin, viihteen ja henkilökohtaisen kerronnan kesken. Rikospodcastit ovat osa tätä laajempaa podcast-ilmiötä, mutta niillä on erityinen asema sekä suosion että kulttuurisen merkityksen näkökulmasta. McHugh (2016, s. 3–4) nostaa esiin true crime -podcastien episodimaisuuden ja dramaturgisen rakenteen, jotka mahdollistavat rikostapausten käsittelyn sarjallisena kertomuksena. Sama ilmiö on nähtävissä Suomessa, jossa rikospodcastit rakentuvat usein kausimuotoisiksi kokonaisuuksiksi tai yksittäisiksi jaksoiksi, joissa rikostapaus esitetään juonellisesti etenevänä narratiivina.

2.3 Narratiivinen kerronta

Kertomukset, eli narratiivit, ovat keskeinen tapa jäsentää maailmaa ja tehdä kokemuksista ymmärrettäviä. Narratiivien avulla tapahtumat järjestetään ajalliseen ja loogiseen kokonaisuuteen, mikä mahdollistaa niiden tulkinnan (Johnstone, 2016, s. 548).

Kertominen ei siis ole neutraalia, vaan se tuottaa tietynlaisen näkökulman tapahtumiin ja ohjaa sitä, miten niitä ymmärretään. Narratiivit liittyvät aina vuorovaikutukseen ja tiettyyn kontekstiin. Kertomuksen muoto ja rakenne ovat yhteydessä siihen, millaisia tehtäviä kertomisella on ja millaisessa tilanteessa se esitetään (Johnstone, 2016, s. 542). Kertomukset muotoutuvat suhteessa yleisöön ja siihen, millaisia odotuksia kertomiselle asetetaan. Tämä näkyy esimerkiksi siinä, miten jännite rakennetaan ja miten kuulijan kiinnostusta ylläpidetään.

Narratiivinen kerronta ei ainoastaan kuvaa tapahtumia, vaan se voi myös vaikuttaa siihen, miten vastuu ja toimijuus esitetään. Kertomuksissa voidaan kielellisten valintojen avulla korostaa tai häivyttää eri toimijoiden roolia ja vastuuta tapahtumista (Johnstone, 2016, s. 555). Näin kerronta ohjaa sitä, kenet esitetään aktiivisena toimijana ja kenet passiivisena kohteena, mikä on keskeistä esimerkiksi uhrin representaatioiden tarkastelussa. Myös Brunerin (1991, s. 4–6) mukaan narratiivit eivät ainoastaan kuvaa todellisuutta, vaan ne myös rakentavat ja organisoivat sitä. Kertomukset tarjoavat kulttuurisesti tunnistettavia tapoja ymmärtää inhimillisiä tekoja, motiiveja ja seurauksia. Näin ollen narratiivisuus ei ole neutraali väline tapahtumien esittämiseen, vaan se tuottaa aktiivisesti merkityksiä.

Kertomuksen rakennetta voidaan jäsentää Labovin narratiivisen mallin avulla, jota Johnstone (2016, s. 544–546) esittelee. Kertomus voi alkaa abstraktilla, eli tiivistelmällä, jossa kuulijalle kerrotaan lyhyesti, mistä tarinassa on kyse ja miksi se on merkityksellinen (Johnstone, 2016, s. 544). Tätä seuraa orientaatio, eli taustoitus, jossa esitellään keskeiset toimijat sekä tapahtumien ajallinen ja paikallinen konteksti. Orientaatio auttaa kuulijaa ymmärtämään tilanteen lähtökohdat ja luo perustan kertomuksen etenemiselle. Komplikaatio, eli varsinainen tapahtumien kulku, rakentuu vaiheittain eteneväksi kokonaisuudeksi, jossa kuvataan tapahtumasarja kohti kertomuksen huippukohtaa (Johnstone, 2016, s. 545). Tämä vaihe luo jännitettä ja pitää yllä kuulijan kiinnostusta. Huippukohtan jälkeen kertomus siirtyy resoluutioon, eli ratkaisuun, jossa tapahtumien lopputulos selviää ja jännite purkautuu. Lopuksi kertomus voidaan päättää koodaan, eli

erilliseen lopetusosaan, jossa siirrytään takaisin nykyhetkeen ja osoitetaan tarinan päättyminen. Keskeinen osa kertomusta on myös evaluointi, eli arviointi, jonka kautta kertomuksen merkitys tehdään näkyväksi. Evaluointi tuo esiin, miksi tarina kerrotaan ja miksi se on kuulijalle merkityksellinen (Johnstone, 2016, s. 544). Näiden avulla ohjataan kuulijan tulkintaa ja korostetaan kertomuksen keskeisiä teemoja.

True crime -podcasteissa rikostapaukset esitetään usein kokonaisuutena, jossa rikos, sen taustat ja seuraukset muodostavat juonellisesti etenevän kertomuksen. Narratiivinen kerronta rakentuu myös usein normien ja niiden rikkomisen varaan. Brunerin (1991, s. 16–17) mukaan kertomukset ovat tyypillisesti kiinnostavia silloin, kun jokin odotettu tai kulttuurisesti vakiintunut toimintamalli rikkoutuu. Tämä poikkeama synnyttää kertomukseen jännitteen, joka voi tehdä tapahtumasta kiehtovan. Rikostertomuksissa tämä ilmenee erityisen selvästi, koska rikos näyttyy poikkeamana yhteiskunnallisesta normista. Narratiivisuus tekee poikkeavasta tapahtumasta ymmärrettävän, koska tapahtumat ja toimijat jäsentyvät selkeäksi kokonaisuudeksi.

Narratiivit eivät perustu pelkästään tapahtumien kronologiseen esittämiseen, vaan ne ovat luonteeltaan tulkinnallisia. Bruner (1991, s. 13–14) huomauttaa, että kertomuksen totuus ei perustu tutkittuun faktaan, vaan siihen, kuinka uskottavalta ja kulttuurisesti hyväksyttävältä se kuulostaa. Kertomus rakentaa kokonaisuuden, joka näyttyy kuulijalle johdonmukaisena ja merkityksellisenä. Tällöin kerronnalliset ratkaisut, kuten näkökulman valinta, painotukset ja käännekohdat vaikuttavat siihen, millaisena rikos ja sen osapuolet ymmärretään.

Kertomuksia voidaan jäsentää erilaisiin tyyppeihin niiden rakenteen, funktion ja sisällön perusteella. Ryan (2017, s. 519–523) tarkastelee kertomuksia eri näkökulmista. Hän tuo esiin juonellisia, jännitteeseen perustuvia, kokemuksellisia ja luonnollisia kertomuksia. Juonellisille kertomuksille on ominaista tapahtumien eteneminen kohti huippukohtaa ja ratkaisua, jolloin kertomus rakentuu selkeän kokonaisuuden varaan (Ryan, 2017, s. 520–522). Hän esittää tällaisiksi esimerkiksi sadut, tragediat sekä mysteerit ja trillerit. Näissä

tapahtumat eivät ole irrallisia, vaan ne liittyvät toisiinsa ja korostavat syy-seuraussuhteita. Jännitteeseen perustuvissa kertomuksissa keskiöön nousee puolestaan kertomuksen kyky herättää odotuksia ja ylläpitää kiinnostusta. Ryan (2017, s. 521–522) korostaa, että tällaisissa kertomuksissa vastaanottajan huomio suuntautuu siihen, mitä seuraavaksi tapahtuu. Tällöin kertomus voi rakentaa jännitettä esimerkiksi viivyttämällä tietoa.

Kertomuksia voidaan jäsentää myös sen mukaan, painottuvatko niissä tapahtumat vai kokemukset. Kokemuksellisissa kertomuksissa keskeistä on se, miten tapahtumat näytetään niiden kokijalle (Ryan, 2017, s. 522–523). Ryan esittää tällaisiksi esimerkiksi henkilökohtaiset kokemuskertomukset, muistot ja elämäkerrat, joiden keskiössä ovat tunteet ja merkitykset. Näissä huomio siirtyy pelkästä tapahtumien kuvauksesta niiden tulkintaan. Lisäksi Ryan (2017, s. 522–523) käsittelee luonnollisia kertomuksia, jotka perustuvat arkisiin kokemuksiin. Esimerkiksi arjessa kerrotut kuvaukset jostakin tapahtumasta sijoittuvat tähän. Keskeistä on kertomisen tilanne ja se, miksi kertomusta kerrotaan.

True crime –podcastit sijoittuvat ensisijaisesti juonellisiin ja jännitteeseen perustuviin kertomuksiin, mutta niissä on myös kokemuksellisia piirteitä. Tapahtumat esitetään usein kronologisena kokonaisuutena, jossa edetään kohti ratkaisua, mikä vastaa juonellisille kertomuksille tyypillistä rakennetta. Samalla niissä hyödynnetään jännitteeseen perustuvia keinoja. Tietoa voidaan viivyttää ja vihjeitä paljastaa asteittain, minkä avulla kuulijan kiinnostusta ylläpidetään ja tulkintaa voidaan ohjata. Lisäksi kokemuksellisuus korostuu erityisesti silloin, kun uhria kuvataan ja hänen kokemustaan tehdään ymmärrettäväksi kuulijalle. Näin ollen true crime -podcastit eivät sijoitu yksiselitteisesti yhteen kertomustyyppiin, vaan ne yhdistävät useiden eri kertomustyyppien piirteitä.

2.4 Uhrin esittäminen rikoskertomuksissa

Media ei esitä rikosten uhreja neutraalisti, vaan heidän näkyvyytensä ja esitystapansa vaihtelevat huomattavasti. Greerin (2007) tutkimuksessa keskitytään rikosuutisointiin. Greerin (2007, s. 2) mukaan rikosuutisointi on luonteeltaan valikoivaa, ja media keskittyy

erityisesti vakaviin väkivaltarikoksiin, vaikka suurin osa rikollisuudesta koostuu lievemmistä rikoksista, kuten omaisuusrikoksista. Tämän seurauksena mediassa muodostuva kuva rikollisuudesta ei vastaa rikollisuuden todellista jakaumaa. Sen sijaan se korostaa erityisesti väkivaltaa ja dramaattisia rikostapauksia. Greer (2007, s. 4) korostaa myös, että kaikki rikosten uhrin eivät saa mediassa samanlaista huomiota. Media keskittyy usein niin sanottuihin ideaaliuhreihin, jotka nähdään viattomina, haavoittuvina ja sympatiaa herättävinä. Hän tuo esiin, että tällaisia ovat esimerkiksi lapset ja iäkkäät ihmiset. Sen sijaan esimerkiksi nuoret miehet, päihdeongelmista kärsivät tai yhteiskunnan marginaalissa elävät henkilöt voivat jäädä mediassa vähemmälle huomiolle. Hän tuo esiin myös, että heidän asemansa uhrina saatetaan kyseenalaistaa helpommin. Tämä luo asetelman, jossa jotkut uhrin saavat enemmän näkyvyyttä ja myötätuntoa kuin toiset.

Sama voidaan huomata muissa mediamuodoissa, kuten juuri podcasteissa. Lang ja Alejandro (2024, s. 2066–2068) tarkastelevat nimenomaan uhrien esittämistä ja toteavat, että myös etenkin naisuhrien kuvaukset ovat usein epäinhimillisiä. Uhrin elämäntarina jää rikoksen taustalle, ja huomio kiinnittyy tekijään tai rikoksen yksityiskohtiin. Tämä havainto täydentää Bolingin (2019, s. 164) ajatusta genren kaksijakoisuudesta. Podcastit vetoavat kuulijan tunteisiin, mutta ne samalla myös muovaavat kuulijan käsitystä uhrin asemasta ja arvosta.

Uhrin syyllistäminen eli victim blaming tarkoittaa ajattelua, jossa rikoksen vastuuta siirretään tekijältä uhrille. Slakoffin (2023, s. 4354–4356) mukaan tällaiset puhutavat ovat yleisiä etenkin parisuhdeväkivaltaa käsittelevissä podcasteissa, joissa uhrin toimintaa tai valintoja tulkitaan rikoksen syynä. Tällainen kielenkäyttö ylläpitää sukupuolittuneita valtarakenteita ja heikentää kuulijan empatiaa uhrin kohtaan. Langin ja Alejandron (2024, s. 2072–2074) esittämä näkemys naisuhrien epäinhimillistämistä liittyy samaan ilmiöön. Molemmat ilmentävät tapaa, jossa uhrin arvo voi heikentyä rikoskerronnassa. Nämä näkemykset muodostavat yhdessä kuvan mediasta, joka ei aina kohtele uhreja empaattisesti. Bolingin (2019, s. 165) tutkimus kuitenkin osoittaa, että kaikki podcastit eivät toimi näin. Osa tuottajista pyrkii tietoisesti rikkomaan perinteisiä rikoskerronnan kaavoja ja

antamaan uhrille äänen. Tällaiset ohjelmat haastavat aiemmin mainittuja kriittisiä näkökulmia ja osoittavat, että true crime -genre voi myös tukea uhrien näkyvyyttä ja lisätä tietoisuutta väkivallan seurauksista.

Lisäksi mediaa, kuten uutisointia ohjaavat uutiskriteerit eli niin sanotut uutisarvot. Näihin kuuluvat esimerkiksi tapahtuman dramaattisuus, väkivaltaisuus, henkilöityminen ja visuaalinen esittävyys (ks. Greer, 2007; Marsh & Melville, 2019). Mitä dramaattisempi ja visuaalisesti esitettävämpi rikostapaus on, sitä todennäköisemmin se saa laajaa mediahuomiota. Tämän seurauksena mediassa, kuten myös podcasteissa, korostuvat erityisesti sellaiset rikostarinat, joissa on selkeä uhri, tekijä ja tapahtumakulku, mikä tekee tapauksesta helposti kerrottavan narratiivin.

2.5 Diskurssit ja representaatioiden rakentuminen

Teoreettisesti tutkimus nojaa ajatukseen, että kielenkäyttö ja representaatio ovat keskeisiä merkitysten rakentajia mediassa. Fairclough'n (1997) kriittinen diskurssiajattelu ja Hallin (1997) representaatioteoria tarjoavat välineet sen ymmärtämiseen, että true crime -podcastit eivät vain kuvaa rikoksia ja uhreja. Ne myös muokkaavat tapoja, joilla niistä yhteiskunnassa puhutaan ja ajatellaan.

Representaatio tarkoittaa tapaa, jolla todellisuutta kuvataan ja merkityksiä tuotetaan median kautta. Hallin (1997, s. 24) mukaan representaatiot eivät heijasta todellisuutta sellaisenaan, vaan ne myös rakentavat ja muokkaavat sitä. Tämä ajatus sopii true crime -podcastien tarkasteluun, sillä ne eivät ainoastaan raportoivat rikoksista, vaan luovat niistä oman tulkintansa. Lang ja Alejandro (2024, s. 2072–2074) osoittavat, että etenkin naisuhrien representaatiot voivat olla epäinhimillistäviä ja toistaa stereotyyppioita uhrin roolista. Tapa, jolla uhreista puhutaan, ei ole neutraali (ks. Boling, 2019; Slakoff, 2023). Puheet voivat heijastaa arvoja ja asenteita, jotka vaikuttavat kuulijan käsityksiin väkivallan uhreista ja heidän asemastaan.

Diskurssi tarkoittaa kielen ja merkitysten rakentamisen tapaa, jolla tuotetaan ja ylläpidetään tiettyjä käsityksiä todellisuudesta. Fairclough'n (1997, s. 24–25) mukaan diskurssi ei pelkästään kuvaa todellisuutta, vaan myös osallistuu sen rakentamiseen ja vahvistaa valtasuhteita. Jørgensen ja Phillipsin (2002, s. 8–16) mukaan diskurssit ohjaavat sitä, mitä voidaan sanoa ja miten asioista voidaan puhua. True crime -podcasteissa diskurssit näkyvät esimerkiksi siinä, millaisia esityksiä rikoksista ja uhreista tuotetaan ja mitä niissä pidetään olennaisena tai hyväksyttävänä.

Diskurssien ja representaatioiden välinen suhde on keskeinen myös median rikoskerronnassa. Representaatiot rakentuvat diskursiivisten valintojen kautta esimerkiksi siinä, millaisia sanoja käytetään, mitä näkökulmia korostetaan ja millaisessa järjestyksessä tapahtumia kerrotaan. Näiden kerronnallisten ja kielellisten valintojen kautta mediassa tuotetaan tietynlaisia tulkintoja rikoksista sekä niiden osapuolista. Hallin (1997, s. 24) mukaan representaatioiden kautta muodostuvat merkitykset eivät ole pysyviä, vaan ne rakentuvat sosiaalisissa ja kulttuurisissa konteksteissa. Näin ollen myös rikosten uhreista rakentuvat representaatiot voivat vaihdella sen mukaan, millaisessa mediaympäristössä ja millaisin tavoin niistä puhutaan.

True crime -podcasteissa diskurssit voivat näkyä esimerkiksi siinä, millaisena uhri esitetään suhteessa rikokseen ja muihin kertomuksen toimijoihin. Uhria voidaan kuvata esimerkiksi viattomana, haavoittuvana tai traagisena hahmona, mikä vaikuttaa siihen, millaisia merkityksiä rikokselle ja sen seurauksille rakentuu. Diskurssianalyysin näkökulmasta kiinnostavaa onkin tutkia, millaisin kielellisin ja kerronnallisoin keinoin nämä representaatiot muodostuvat ja millaisia käsityksiä ne tuottavat rikosten uhreista sekä heidän asemastaan rikoskerronnassa.

2.6 Rikoskertomusten viihteellistäminen

Viihteellistäminen kuvaa sitä, miten rikoksista ja väkivallasta tehdään osa populaarikulttuuria. Boling (2019, s. 164–166) osoittaa, että true crime -podcasteissa rikokset

esitetään usein jännittävinä ja tunteisiin vetoavina tarinoina, jotka muistuttavat fiktiivistä draamaa. Viihteellisyys true crime -sisällöissä rakentuu useista eri elementeistä. Haasion ja muiden (2025, s. 5) mukaan viihteellisyteen vaikuttavat erityisesti jännityksen luominen, rikosten ympärille rakentuva mysteeri, dramaattinen kerronta ja rikollisten ”salaisen maailman” avaaminen kuulijalle. Viihteellistäminen voi korostaa rikoksen viihdearvoa ja siirtää huomion pois sen todellisista seurauksista ja uhrien kokemuksista.

Rikokset ovat pitkään olleet keskeinen osa median sisältöä, ja kiinnostus rikoksia kohtaan näyttää olevan pysyvä osa populaarikulttuuria. Marsh ja Melville (2019, s. 1) tuovat esille, että media käsittelee rikoksia monissa eri muodoissa, kuten uutisissa, dokumenteissa, televisiosarjoissa, elokuvissa sekä podcast-sisällöissä. Heidän mukaansa näiden esitysmuotojen kautta suuri osa yleisön tiedosta rikoksista muodostuu median välityksellä, sillä useimmilla ihmisillä ei ole suoraa kokemusta rikollisuudesta tai rikosoikeusjärjestelmästä.

Rikosten viihteellinen käsittely ei kuitenkaan ole uusi ilmiö. Rikoksia on käsitelty mediassa pitkään, ja sanomalehdet ovat historiallisesti raportoineet rikostapauksista yksityiskohtaisesti ja usein sensaatiomaisesti, mikä on lisännyt yleisön kiinnostusta rikoksiin (Marsh & Melville, 2019, s. 2–3). Median tapa esittää rikoksia voi samalla muokata käsityksiä rikoksista ja niiden osapuolista. Rikoskertomusten viihteellistyminen näkyy erityisesti true crime -sisällöissä. Bolingin (2019, s. 164) mukaan tällaisessa sisällössä rikokset voivat näyttäytyä jännittävinä ja emotionaalisesti vaikuttavina tarinoina, mikä tekee niistä helposti lähestyttäviä ja kiinnostavia yleisölle.

2.7 Ideaaliuhri

Ideaaliuhrin käsitteellä viitataan henkilöön, joka nähdään moraalisesti moitteettomana ja syyttömänä rikoksen kohteena ja joka saa helposti uhrin aseman yhteiskunnassa. Käsite pohjautuu Nils Christien (1986) esittämään teoriaan, jossa ideaaliuhri määritellään henkilöksi, joka saa kaikkein helpoimmin täyden ja legitiimin uhrin aseman. Van Wijk

(2013, s. 160) tarkastelee Christien ideaaliuhrin käsitettä ja korostaa, että kaikki rikoksen kohteeksi joutuneet eivät automaattisesti saa uhrin asemaa, vaan se rakentuu sosiaalisesti. Hänen mukaansa uhriksi määrittäminen edellyttää yksilön tai ryhmän tunnistamista ja hyväksymistä uhriksi muiden toimesta kyseenalaistamatta. Uhrin asema ei siis perustu pelkästään itse rikokseen, vaan siihen, miten tilanne tulkitaan. Van Wijkin (2013, s. 160–161) mukaan ideaaliuhria luonnehtivat tietyt piirteet, kuten heikkous, syyttömyys ja se, että uhri toimii tilanteessa, jota pidetään moraalisesti hyväksyttävänä. Lisäksi tekijä esitetään vahvana, pahana ja uhrille tuntemattomana. Tämä vahvistaa asetelmaa, jossa uhrin asema on helposti tunnistettavissa.

Ideaaliuhrin asema ei kuitenkaan ole objektiivinen, vaan se rakentuu sosiaalisesti ja kulttuurisesti. Uhrin tulee vastata tiettyjä odotuksia, jotta hänet hyväksytään uhriksi. Uhrin tulee siis pystyä esittämään itsensä uhrina tavalla, joka vakuuttaa muut (Van Wijk, 2013, s. 160–161). Kaikki rikoksen kohteeksi joutuneet eivät saa samanlaista myötätuntoa tai tunnustusta, vaan uhrin tulee vastata yhteiskunnassa vallitsevia käsityksiä niin sanotusta oikeanlaisesta uhrista. Näin ollen uhrin asema ei synny automaattisesti, vaan se rakentuu vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

Tässä tutkimuksessa ideaaliuhrin käsitettä hyödynnetään analysoitaessa, millaisin narratiivisin keinoin ja diskurssein uhreja kuvataan true crime -podcasteissa. Erityisesti tarkastellaan, miten uhrin viattomuutta, moraalista hyvyyttä ja sosiaalista hyväksyttävyyttä tuodaan esiin sekä miten nämä piirteet voivat rakentaa uhrista ideaaliuhrin kaltaista hahmoa. Ideaaliuhrin käsitteen kautta on mahdollista tarkastella, että kaikki uhrin eivät esiinny kertomuksissa samalla tavalla. Tietyt piirteet voivat korostua, kun taas toiset jäävät vähemmälle huomiolle. Tämä viittaa siihen, että uhrin esittäminen ei ole sattumanvaraista. Siihen liittyy valintoja, jotka muokkaavat käsitystä siitä, millainen uhri on helposti hyväksyttävä ja myötätuntoa herättävä. Samalla voidaan kuitenkin kysyä, millaisia seurauksia tällä on sellaisten uhrien kannalta, jotka eivät vastaa näitä odotuksia.

Tässä tutkielmassa esitetty teoreettinen viitekehys jäsentää sitä, mitä aineistosta tarkastellaan ja millä tavoin. Narratiivinen analyysi tarjoaa rakenteen, jonka sisällä diskurssit rakentuvat ja tulevat näkyviksi. Representaation ja diskurssin käsitteet suuntaavat huomion siihen, miten uhreista puhutaan ja millaisia merkityksiä heille kielellisten valintojen kautta rakennetaan. Näin analyysi mahdollistaa kokonaisvaltaisemman kuvan siitä, miten uhrien representaatiot rakentuvat true crime -podcasteissa.

3 Narratiivisuus true crime -podcasteissa

Tässä luvussa tarkastellaan true crime -podcastien narratiivisia rakenteita ja millaisessa roolissa uhrin näissä esiintyvät. Huomio kohdistuu erityisesti kertomuksen eri vaiheeseen ja siihen, miten uhreja kuvataan näissä kohdissa. Narratiivisuutta jäsennetään Labovin mallin avulla niin, että kertomuksen keskeiset vaiheet tunnistetaan ja niiden merkitystä analysoidaan uhrien representaatioiden rakentumisessa. Aineisto koostuu siis yhteensä kahdeksasta jaksosta, jotka on otettu neljästä eri true crime -podcastista. Taulukossa 2 esitetään kunkin aineiston osalta podcastin nimi, jakson nimi sekä numero, johon viitamme analyysin yhteydessä, kun käsittelemme yksittäisiä aineistoesimerkkejä.

Taulukko 2. Podcast-jaksot numeroituna.

	Podcast	Jakso
1	Jäljillä	Matthew Winkler
2	Jäljillä	Mo Wilson
3	Murhan anatomia	Banaz Mahmood
4	Murhan anatomia	Addie ja Zack
5	Maanantaimysteeri	Katrina Smith
6	Maanantaimysteeri	Tim Schuster
7	Palmujen varjoissa	Esther Ortí
8	Palmujen varjoissa	Javier Galera

3.1 Abstrakti

Labovin narratiivisessa mallissa abstrakti toimii kertomuksen aloituksena. Kuulijalle annetaan lyhyt ennakkokuva siitä, mistä tarinassa on kyse. Sen tehtävänä on herättää kiinnostus ja oikeuttaa kertomisen aloittaminen. Johnstonen (2016, s. 544–545) mukaan abstrakti voi sisältää vihjeen tapahtuman luonteesta tai merkityksestä, mutta se ei vielä kuvaa varsinaisia tapahtumia. Hänen mukaansa se kehystää näin tulevaa kertomusta ja

ohjaa kuulijan odotuksia. Tässä tutkielmassa abstraktia tarkastellaan erityisesti sen kautta, miten uhri tuodaan esiin jo kertomuksen alkuvaiheessa ja millaisia ennako-ole- tuksia hänen asemastaan rakennetaan. Yksi keskeinen tapa rakentaa abstrakti on aloittaa kertomus suoraan keskeisellä tapahtumalla. Tämä näkyy esimerkissä (1).

- (1) Heinäkuun 9. päivän iltana vuonna 2003 45-vuotias Timothy Schuster poistui ystäviensä talolta illallisen jälkeen ja katosi. Podcast 6.

Esimerkissä (1) uhri tuodaan esiin osana yksittäistä tapahtumaa, jossa keskeistä on siir- tymä normaalista poikkeavaan tilanteeseen. Abstrakti määrittää heti kertomuksen yti- men katoamisena, mutta ei vielä tarjoa selitystä tai laajempaa kontekstia. Uhri rakentuu tässä vaiheessa ennen kaikkea tapahtuman kohteena. Tämä voi ohjata kuulijaa tarkaste- lemaan kertomusta ensisijaisesti tapahtumakeskeisesti. Toisenlainen abstrakti rakentuu poikkeaman kautta, jolloin keskiössä on odotusten rikkoutuminen. Tämä näkyy esimer- kissä (2).

- (2) Tilaisuuden oli tarkoitus alkaa seitsemältä ja seurakuntalaiset alkoivat huolestua, kun kello lähestyi seitsemää ja eräs tilaisuuden kannalta tärkeä henkilö oli edelleen poissa. Seurakunnan pastori Matthew Winkleriä ei näkynyt missään. Podcast 1.

Esimerkissä (2) abstrakti rakentaa jännitteen tilanteen kautta, jossa jotain odotettua ei tapahdu. Uhri tuodaan esiin poissaolon kautta. Tämä tekee hänen asemastaan merkityk- sellisen jo ennen kuin tapahtumaa on varsinaisesti määritelty. Näin abstrakti voi ohjata kuulijaa tulkitsemaan, että uhrin poissaolo itsessään on kertomuksen keskeinen lähtö- kohta. Aineistossa esiintyy myös abstrakti, jossa lopputulos tuodaan esiin jo kertomuk- sen alussa. Tämä ilmenee esimerkissä (3).

- (3) Javin jäätyä töistä tuolle kahden viikon mittaiselle lomalle vanhemmat ei- vät nähneet poikaansa enää koskaan. Podcast 8.

Esimerkissä (3) abstrakti paljastaa tapahtumien lopputuloksen heti. Tällöin kertomuksen keskeinen jännite ei rakennu tiedon puutteelle. Keskiössä on se, miten tähän

lopputulokseen päädytään. Uhri määrittyy tässä jo alkuvaiheessa menetyksen kohteena ja hänen asemansa rakentuu suhteessa läheisiin. Abstrakti luo näin valmiin tulkintakehityksen. Abstrakti ei aina ole suora juonitiivistelmä, vaan se voi rakentua myös kertomuksen kehystämisen, puhuttelun tai tapauksen esittelyn kautta (Johnstone, 2016, s. 544–545). Tämä näkyy esimerkissä (4).

- (4) Tämä jakso lähtee liikkeelle juuri tästä näkökulmasta. Tämä on Banaaz Mahmodin tarina. Podcast 3.

Esimerkissä (4) kertomus kehystetään suoraan nimeämällä uhri ja korostamalla, että kyseessä on hänen tarinansa. Narratiivisesti tämä toimii abstraktina, sillä se kertoo kuulijalle heti, kenen näkökulmasta tapausta tullaan tarkastelemaan. Tällainen aloitus on merkityksellinen, koska se voi ohjata kuulijaa tulkitsemaan kertomusta uhrikeskeisesti. Uhri asetetaan heti kertomuksen keskiöön. Tämä voi vaikuttaa siihen, millaisena hän näyttäytyy myöhemmissä vaiheissa. Samalla abstrakti luo odotuksen siitä, että kertomus käsittelee uhrin kokemusta eikä pelkästään rikoksen tapahtumia. Aineistossa esiintyy lisäksi abstrakti, jossa yksittäinen tapaus asetetaan laajempaan kehykseen. Tämä näkyy esimerkissä (5).

- (5) Jos katoaa, niin kannattaa olla nuori valkoihoinen nainen. Mieluiten äiti, jolla on vahva tukiverkosto, joka tekee tiivistä yhteistyötä tiedotusvälineiden kanssa. Kun Katrina Smith vuonna 2012 katosi, hän oli tätä kaikkea. Podcast 5.

Esimerkissä (5) uhri tuodaan esiin osana yleisempää ilmiötä. Abstrakti ei pelkästään esittele tapausta vaan määrittää sen merkityksen jo etukäteen. Näin uhrin asema rakentuu suhteessa laajempaan kehykseen, mikä voi ohjata kuulijaa tarkastelemaan tapausta esimerkkinä eikä yksittäisenä poikkeuksena. Lopuksi aineistossa esiintyy abstrakti, joissa tapauksen kertomisen syy tuodaan suoraan esille. Tämä näkyy esimerkissä (6).

- (6) Tapaus alkoi kiinnostaa siksi, koska siitä on esitelty mediassa ja populaarikulttuurissa aika yksipuolista tarinaa. Uhrin ääni on jäänyt kuulematta ja häntä on myös syyllistetty. Podcast 4.

Esimerkissä (6) abstrakti määrittää kertomuksen lähtökohdaksi sen, miksi tarina kiinnostaa itse kertojaa ja miksi se kerrotaan. Narratiivisesti tällainen aloitus ei vielä etene tapahtumiin, vaan kehystää koko tarinan vastaanottoa. Se kertoo, mitä ollaan kuulemassa, millaisin rajoituksin tapausta käsitellään ja miksi tarina on kiinnostava juuri tästä huolimatta. Näin abstrakti voi toimia sekä tiivistelmänä että tulkintaa ohjaavana johdantona. Lisäksi uhri tuodaan esiin jo tässä vaiheessa suhteessa siihen, miten häntä on muussa mediassa aiemmin esitetty.

Näin ollen abstrakti ei aineistossa toimi pelkästään kertomuksen teknisenä aloituksena. Sillä on keskeinen rooli uhrin representaation rakentumisessa. Jo kertomuksen alkuvaiheessa tehdyt valinnat, kuten uhrin nimeäminen, tapahtuman luonteen korostaminen tai kuulijan puhuttelu, ohjaavat sitä, millaisena uhri näyttäytyy ja millaisesta näkökulmasta tapausta tulkitaan. Abstrakti voi esimerkiksi antaa uhrista yksilöllisen ja samaisuttavan henkilön kuvan. Vaihtoehtoisesti se voi määrittää hänet ensisijaisesti rikoksen kautta. Tämän vuoksi abstrakti toimii keskeisenä tulkintaa suuntaavana elementtinä, joka vaikuttaa koko kertomuksen vastaanottoon. Se ei ainoastaan johdata tarinaan, vaan luo perustan sille, millaisia merkityksiä uhrille myöhemmissä kertomuksen vaiheissa rakentuu.

3.2 Orientaatio

Orientaatio antaa kertomukselle taustan esittelemällä keskeiset toimijat, ajan, paikan ja tilanteen, jossa tapahtumat sijoittuvat. Sen tehtävänä on auttaa kuulijaa ymmärtämään kertomuksen lähtökohdat ja konteksti. Orientaatio voi esiintyä kertomuksen alussa, mutta sitä voidaan myös täydentää myöhemmin kertomuksen aikana (Johnstone, 2016, s. 544–545). Tässä tutkielmassa orientaatiota tarkastellaan sen kautta, miten uhreja kuvataan suhteessa muihin toimijoihin ja millaisia piirteitä heille annetaan jo ennen varsinaisten tapahtumien etenemistä. Tämä vaihe luo kuulijalle käsityksen siitä, kuka uhri on ja millaiseen elämäntilanteeseen hänet sijoitetaan. Samalla orientaatio ohjaa sitä,

millaisena uhri näyttäytyy kertomuksen myöhemmissä vaiheissa. Tämä näkyy esimerkiksi (7).

- (7) Moriah Wilson, jota mä aion kutsua tässä jaksossa nimellä Mo, koska sitä nimeä hänestä käytettiin, syntyi toukokuun 18. päivä vuonna 1996 Littletonin kaupungissa New Hampshiren osavaltiossa Yhdysvalloissa. Mon perheeseen kuuluivat hänen äitinsä Karen, isä Eric ja pikkuveli Matthew. Perhettä yhdistävä asia oli kiinnostus talviurheiluun. Podcast 2.

Esimerkissä (7) uhrista annetaan tarkkaa taustatietoa, kuten nimi, syntymäaika, perhe ja kasvuympäristö. Tällainen orientaatio sijoittaa uhrin osaksi tunnistettavaa ja arkista elämää jo ennen rikoksen tapahtumista. Uhria ei esitellä vain rikoksen kohteena, vaan henkilönä, jolla on oma historia ja sosiaalinen ympäristö. Narratiivisesti se antaa uhrista inhimillisen ja samaistuttavan hahmon kuvan. Kun kuulijalle annetaan tietoa uhrin elämästä ennen rikosta, syntyy emotionaalinen pohja, jonka varaan myöhemmät tapahtumat rakentuvat. Näin orientaatio ei ole neutraali vaihe, vaan se ohjaa kuulijaa tulkitsemaan uhria myönteisessä ja empaattisessa valossa. Samankaltainen taustoitus tulee esiin myös esimerkissä (8), jossa uhrin elämäntilannetta kuvataan ihmissuhteen kautta.

- (8) Matthew kosi Marya vain kolmen kuukauden seurustelun jälkeen ja pariskunta meni nopeasti kosinnan jälkeen naimisiin. Podcast 1.

Esimerkissä (8) uhria ei kuvata suoraan, vaan hänen elämäntilanteensa rakentuu parisuhteen kautta. Tällainen orientaatio liittää uhrin osaksi läheistä ihmissuhdetta ja arkea. Samalla se luo kontekstin tuleville tapahtumille, sillä suhde, joka aluksi näyttäytyy myönteisenä ja nopeana, toimii myöhemmin rikoksen kehiksenä. Narratiivisesti tämä rakentaa kontrastia kertomukseen. Kun suhde esitellään aluksi tavallisena tai jopa onnellisena, rikoksen tapahtuminen näyttää poikkeamana tästä normaalista tilanteesta. Tämä lisää kertomuksen jännitettä ja vahvistaa vaikutelmaa rikoksen yllättävyydestä. Lisäksi tällainen orientaatio voi vaikuttaa siihen, miten uhri ymmärretään myöhemmissä vaiheissa. Uhri näyttäytyy osana normaalia elämää ja ihmissuhdetta, mikä vahvistaa hänen asemansa "viattomana" osapuolena. Näin orientaatio toimii keinona rakentaa uhrin representaatio ennen varsinaisten tapahtumien etenemistä.

Näiden esimerkkien perusteella orientaatio ei aineistossa toimi pelkästään kertomuksen taustoitukseksi, vaan sillä on keskeinen rooli uhrin representaation rakentumisessa. Uhria koskevat valinnat, kuten elämäntilanteen kuvaaminen, ihmissuhteiden esiin tuominen tai arkisten yksityiskohtien korostaminen, ohjaavat sitä, millaisena hän näyttäytyy kuulijalle. Orientaatio voi rakentaa uhrista samaistuttavan ja inhimillisen hahmon, joka sijoittuu osaksi tavallista elämää ennen rikosta. Samalla se luo kontrastia myöhemmille tapahtumille, jolloin rikos näyttäytyy poikkeamana normaalista arjesta. Näin orientaatio toimii keskeisenä vaiheena, jossa uhrin asema ja merkitys rakentuvat jo ennen varsinaisen tapahtumakulun alkamista.

3.3 Komplikaatio

Komplikaatio muodostaa kertomuksen keskeisen tapahtumakulun, jossa tapahtumat etenevät kohti huippukohtaa. Se rakentuu ajallisesti etenevistä tapahtumista, jotka lisäävät jännitettä ja vievät kertomusta eteenpäin. Komplikaatio on narratiivin ydin, koska sen kautta kuvataan, mitä todella tapahtui (Johnstone, 2016, s. 545). Tässä tutkielmassa komplikaatiota tarkastellaan erityisesti sen näkökulmasta, millaisessa roolissa uhri esitetään tapahtumien aikana. Tässä vaiheessa kertomuksen jännite rakentuu ja syy–seuraussuhteet alkavat hahmottua. Samalla uhrin rooli muuttuu usein aktiivisesta toimijasta passiiviseksi tapahtumien kohteeksi. Tämä näkyy esimerkissä (9).

- (9) Matthew makasi olohuoneen lattialla kuivuneessa verilammikossa osittain peittoon ja lakanoihin kietoutuneena. Yksi seurakuntalaisten joukossa ollut oli lääkäri, joka kokeili Matthewn pulssia ja totesi sitten, että tämä oli kuollut. Podcast 1.

Esimerkissä (9) uhria kuvataan täysin passiivisessa tilassa. Hän makaa liikkumattomana, eikä hänelle anneta lainkaan toimijuutta. Sen sijaan muut toimijat, kuten paikalla oleva lääkäri, tekevät havaintoja ja vievät tapahtumaa eteenpäin. Tämä on tyypillistä komplikaatiolle, jossa tapahtumat rakentuvat ulkopuolisten toimijoiden kautta. Uhri ei enää

toimi kertomuksessa aktiivisena subjektina, vaan hänestä tulee kohde, johon tapahtumat kohdistuvat. Tämä muutos on keskeinen, koska se erottaa orientaation ja komplikation toisistaan. Orientaatiossa uhri on vielä osa elävää arkea, kun taas komplikaatiossa hän näyttäytyy rikoksen seurauksena.

Lisäksi yksityiskohtainen kuvailu, kuten *kuivuneessa verilammikossa ja peittoon ja lakanoihin kietoutuneena*, lisää tilanteen konkreettisuutta. Tällainen visuaalinen tarkkuus vahvistaa kertomuksen dramaattisuutta ja korostaa tapahtuman lopullisuutta. Samalla se voi myös objektivoida uhria, sillä huomio kohdistuu kehoon ja sen tilaan, ei enää uhrin kokemukseen. Samankaltainen rakenne näkyy myös esimerkissä (10), jossa uhrin kuvaus rakentuu löytämisen hetkessä.

- (10) Heti avattuaan ulko-oven ja astuttuaan sisälle kotiinsa Caitlin näki kylpyhuoneen avoimen oven kautta, että Mo makasi kylpyhuoneen lattialla ja tämän ympärillä oli valtavasti verta. Podcast 2.

Esimerkissä (10) uhri esitetään toisen henkilön näkökulmasta. Kertomus rakentuu sen kautta, mitä Caitlin näkee, ei sen kautta, mitä uhrille tapahtuu. Tämä korostaa uhrin asemaa passiivisena kohteena, joka tulee näkyväksi vasta muiden toimijoiden kautta. Tämä näkökulma on myös tärkeä, koska se siirtää huomion kokemuksesta havaintoon. Uhrin oma ääni tai kokemus ei ole läsnä, vaan hänestä muodostuu osa tapahtumaympäristöä. Tämä vahvistaa kertomuksen rakennetta, jossa jännite syntyy tiedon paljastumisesta ja tilanteen visuaalisesta hahmottamisesta. Myös tässä esimerkissä veren runsas kuvailu lisää tilanteen dramaattisuutta ja tekee siitä visuaalisesti vaikuttavan. Samalla tällainen kuvitus voi kuitenkin siirtää huomiota pois uhrin yksilöllisyydestä ja korostaa tapahtuman speaktaakkelimaisuutta. Esimerkissä (11) komplikaatio rakentuu taas selkeänä toimintaketjuna.

- (11) Kun Tim avasi ulko-oven, James ryntäsi piilostaan ja käytti Timiin tainnutusasetta. Sitten hän auttoi pitämään Timiä aloillaan, kun Larissa sitoi tämän ranteet ja nilkat. Sen jälkeen Larissa käski Jamesia pitämään vahtia sillä aikaa, kun hän keräsi tavaroita. Podcast 6.

Esimerkissä (11) Tim esitetään aluksi aktiivisena toimijana, joka avaa ulko-oven. Tämän jälkeen toimijuus kuitenkin siirtyy nopeasti muille toimijoille, Jamesille ja Larissalle. Verbit *ryntäsi, käytti, pitämään* ja *sitoi* kuvaavat tekijöiden toimintaa ja vievät tapahtumia eteenpäin. Uhri puolestaan muuttuu tilanteessa toimijasta kohteeksi, johon muiden väkivaltaiset teot kohdistuvat. Esimerkki on hyvä komplikaation kannalta. Siinä tavallinen tilanne, eli oven avaaminen, muuttuu nopeasti väkivaltaiseksi tapahtumaksi. Samalla kertomuksen jännite kasvaa, koska tapahtumat etenevät vaiheittain ja syy–seuraussuhteet alkavat hahmottua. Uhrin asema muuttuu konkreettisesti silloin, kun häntä pidetään aloillaan ja sidotaan. Näin kielelliset valinnat rakentavat kuvaa uhrista henkilöstä, jonka mahdollisuus toimia ja vaikuttaa tilanteeseen katoaa.

Komplikaatiossa siis uhrin representaatio rakentuu erityisesti passiivisuuden ja väkivalan kohteeksi joutumisen kautta. Uhrin kuvataan joko löydettyinä, muiden havaitsemana tai tilanteessa, jossa hänen toimijuutensa riistetään. Komplikaatio tekee näkyväksi kertomuksen keskeisen käännekohdan, jossa aiemmin taustoitettu elämä muuttuu rikoksen seuraukseksi. Samalla se vahvistaa kertomuksen jännitettä ja ohjaa kuulijaa tulkitsemaan uhrin asemaa haavoittuvana ja tapahtumien armoilla olevana. Näin komplikaatio ei ainoastaan vie rikoskertomusta eteenpäin, vaan rakentaa keskeisesti sitä, millaisena uhri ymmärretään kertomuksen tapahtumien keskellä.

3.4 Evaluaatio

Evaluaatio on kertomuksen osa, jossa tehdään näkyväksi sen merkitys ja kerrotaan, miksi tarina on kertomisen arvoinen. Se voi esiintyä omana osionaan tai olla upotettuna kertomuksen muihin osiin esimerkiksi sanavalintojen, toiston tai yksityiskohtien kautta. Evaluaation avulla ohjataan kuulijan tulkintaa ja rakennetaan kertomuksen emotionaalista vaikutusta (Johnstone, 2016, s. 544–546). Tässä tutkielmassa evaluaatio on keskeinen tarkastelun kohde, sillä sen kautta voidaan analysoida, miten uhrin merkitystä ja asemaa korostetaan. Evaluaatio on keskeinen osa narratiivista rakennetta, sillä sen kautta tehdään näkyväksi, miksi tarina kerrotaan ja millaisia tunteita siihen liitetään. Tässä

vaiheessa kertomus ei ainoastaan etene tapahtumien tasolla, vaan se myös ohjaa kuulijan tulkintaa ja rakentaa merkityksiä uhrista. Esimerkissä (12) evaluaatio näkyy voimakkaana emotionaalisen kuvauksena.

- (12) Nauhoitteella oli kuulunut, miten Mo oli kiljunut ja huutanut peloissaan ennen kuin Caitlin oli ampunut häntä kolme kertaa päähän ja kerran suoraan sydämeen. Podcast 2.

Esimerkissä (12) uhrin viimeiset hetket kuvataan yksityiskohtaisesti ja korostetun tunteellisesti. Vaikka kyse on tapahtumien kuvauksesta, se toimii myös arvioivana elementtinä, sillä se tekee tilanteen emotionaalisen merkityksen näkyväksi. Uhrin pelko tuodaan esiin suoraan, mikä ohjaa kuulijaa kokemaan tilanteen järkyttävänä ja traagisena. Narratiivisesti tällainen kuvaus lisää kertomuksen vaikuttavuutta ja sitouttaa kuulijan tunteellisesti tapahtumiin. Samalla se vahvistaa uhrin asemaa kärsivänä ja haavoittuvana osapuolena. Se rakentaa voimakasta empatiaa uhria kohtaan ja ohjaa kuulijaa tulkitsemaan rikoksen erityisen julmana. Toisaalta tällainen yksityiskohtainen ja väkivaltainen kuvailu voi myös viihteellistää rikosta. Uhrin kokemus esitetään intensiivisenä ja dramaattisena hetkenä, mikä voi siirtää huomiota kokemuksen eettisestä ulottuvuudesta sen emotionaaliseen ja jännitteiseen esittämiseen. Esimerkissä (13) evaluaatio näkyy taas vertaamalla uhrin katoamista hänen tavanomaiseen käytökseensä.

- (13) Ei ollut lainkaan Estherin tapaista olla teillä tietämättömillä, vaan hänellä oli tapana ilmoittaa menoistaan läheisilleen. Esther eli täysin tavallista, terveellistä elämää. Podcast 7.

Esimerkin (13) ilmaus *ei ollut lainkaan Estherin tapaista* voi saada kuulijan tulkitsemaan tilanteen heti poikkeukselliseksi ja huolestuttavaksi. Katoamista ei siis esitetä neutraalina poissaolona. Se esitetään tapahtumana, joka rikkoo uhrin tavallisen toimintatavan. Tämä lisää kertomuksen jännitettä ja tekee kuulijalle selväksi, että tilanteessa on jotakin vakavaa.

Samalla uhrista rakentuu kuva vastuullisena ja läheisensä huomioon ottavana henkilönä. Ilmaus *hänellä oli tapana ilmoittaa menoistaan läheisilleen* korostaa, että uhri ei yleensä kadonnut tai jättänyt läheisiään epätietoisuuteen. Tämä vahvistaa tulkintaa siitä, ettei katoaminen ollut vapaaehtoinen tai hänen omaan toimintaansa sopiva ratkaisu. Lause *Esther eli täysin tavallista, terveellistä elämää* rakentaa uhrista myös arkisen ja hyväksyttävän kuvan. Tavallisuuden korostaminen tekee rikoksesta poikkeaman normaalista elämästä ja vahvistaa uhrin viattomuutta. Näin evaluaatio ei ainoastaan selitä, miksi katoaminen oli huolestuttavaa, vaan se myös ohjaa kuulijaa suhtautumaan uhriin myötätuntoisesti. Esimerkissä (14) evaluaatio näkyy puolestaan kertojan kommentoinnin kautta.

- (14) Joskus rikostarina henkilöityy selkeämmin uhriin. On myös huomattava, että historiassa uhrit ovat jääneet tarpeettoman vähäiselle huomiolle rikostarinoissa erityisesti sarjamurhaajatapauksissa ja on aiheellistakin tuoda heidän näkökulmaansa enemmän esille. Samalla on muistettava, että uhrit eivät ole valinneet tämänkaltaista julkisuutta. Joskus uhrin muistoa kunnioitetaan parhaiten siten, että se vääryys, jonka hän on kohdannut, tuodaan julkisuuteen, jotta muut eivät sitä tulevaisuudessa kohtais. Tämä jakso lähtee liikkeelle juuri tästä näkökulmasta. Podcast 3.

Tässä kertomus keskeytyy ja siirtyy suoraan arvioivaan puheeseen. Kertoja ei ainoastaan esittele tapausta, vaan ottaa kantaa siihen, miksi uhrin tarina on tärkeä kertoa. Tämä on selkeä esimerkki evaluaatiosta, jossa kertomuksen merkitys tehdään näkyväksi. Tämä ohjaa kuulijaa tulkitsemaan koko jaksoa tietystä näkökulmasta käsin. Uhrin tarina kehystetään tarkoituksellisesti tärkeäksi ja moraalisesti merkitykselliseksi. Samalla kertoja tekee näkyväksi genreen liittyviä ongelmia, kuten uhrien näkymättömyyttä. Tämä rakentaa uhrista aktiivisesti huomion arvoisen ja oikeutetun kertomuksen kohteen. Toisin kuin esimerkiksi (12), jossa tunteet rakentuvat kuvauksen kautta, tässä evaluointi tapahtuu suoran argumentoinnin avulla. Lisäksi tällainen kehystys vaikuttaa siihen, miten kuulija suhtautuu tulevaan kertomukseen. Uhrin tarina ei näyttäyty pelkästään rikoksena, vaan myös yhteiskunnallisesti merkittävänä ilmiönä, jonka esiin tuominen on perusteltua.

Evaluaatio rakentuu aineistossa usealla toisiaan täydentävällä tavalla. Se voi ilmetä voimakkaana emotionaalisenä kuvauksena, jossa uhrin kokemus tehdään konkreettisesti

näkyväksi. Se voi myös ilmetä vertailuna, jossa uhrin kohtalo asetetaan suhteeseen hänen tavanomaiseen elämäänsä. Lisäksi evaluaatio voi rakentua suoran kommentoinnin kautta. Silloin kertoja tekee näkyvämmäksi kertomuksen merkityksen ja oikeutuksen. Yhteistä näille tavoille on se, että ne eivät ainoastaan kuvaa tapahtumia, vaan ohjaavat aktiivisesti niiden tulkintaa. Evaluaation kautta uhreista rakennetaan tietynlaisia moraalisia ja emotionaalisia hahmoja. He näyttäytyvät esimerkiksi viattomana, haavoittuvana tai erityistä huomiota ansaitsevina. Näin evaluaatio toimii keskeisenä merkitysten rakentamisen välineenä. Se vaikuttaa siihen, millaisena uhri ymmärretään ja millaisia tunteita hänen tarinansa kuulijassa herättää.

3.5 Resoluutio

Resoluutio kuvaa kertomuksen ratkaisun, jossa tapahtumien lopputulos selviää ja jännite purkautuu. Se vastaa kysymykseen siitä, mitä lopulta tapahtui (Johnstone, 2016, s. 545). Resoluutiota tarkastelemme sen kautta, millaiseksi uhrien asemat muodostuvat kertomuksen lopussa ja miten heidän merkityksensä suhteessa tapahtumiin ilmenee. Resoluutiassa kertomuksen jännite purkautuu ja tapahtumien lopputulos esitetään. Tässä vaiheessa rikostarina saa päätöksen, ja kuulijalle tehdään selväksi, mitä tapauksessa lopulta tapahtui, kuten esimerkissä (15).

- (15) Hän kuoli aviomiehensä käsissä. Valamiehistö harkitsi ratkaisuaan viiden tunnin ajan ja antoi sitten tuomionsa. Todd Smith todettiin syylliseksi ensimmäisen asteen murhaan sekä rikoksen peittelyyn. Podcast 5.

Esimerkissä (15) resoluutio rakentuu tiiviin ja toteavan kuvauksen kautta. Katkelmassa yhdistyvät sekä rikoksen lopputulos että oikeudellinen ratkaisu. Narratiivisesti kyse on selkeästä resoluutiosta, jossa tapahtumien kulku päättyy ja jännite purkautuu tuomion kautta. Uhrin kohtalo ilmaistaan lyhyesti ja suoraan, minkä jälkeen huomio siirtyy oikeusprosessiin ja tekijään. Tämä näkyy esimerkissä (16).

- (16) Molemmat syytetyt todettiin syyllisiksi 27-vuotiaan Javierin murhaan. Podcast 8.

Esimerkissä (16) uhrin rooli muuttuu resoluutiossa entistä passiivisemmaksi. Hänestä ei enää kerrota yksilönä, vaan hänen kohtalonsa toimii osana tapahtumien päätöstä. Samalla kertomuksen painopiste siirtyy rikoksen ratkaisuun ja syyllisen määrittämiseen. Lisäksi resoluutio rakentaa kertomukselle selkeän moraalisen lopun. Tekijän tuomitseminen vahvistaa käsitystä oikeuden toteutumisesta ja antaa kertomukselle päätöksen, jossa rikos saa seurauksensa. Tämä ohjaa kuulijaa tulkitsemaan tapahtumat oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. On kuitenkin huomioitavaa, että vaikka kertomus päättyy ratkaisuun, uhrin kokemus jää taustalle. Tämä osoittaa, että narratiivinen rakenne ei ainoastaan rakenna jännitettä, vaan myös määrittää sen, kenen näkökulma on keskeinen kertomuksen eri vaiheissa.

Resoluutio siis rakentuu aineistossa tapahtumien päättävänä ja jännitteen purkavana vaiheena. Siinä rikoksen lopputulos ja oikeudellinen ratkaisu tuodaan esiin tiiviisti ja toteavasti. Yhteistä esimerkeille on, että huomio siirtyy selkeästi pois uhrista kohti tekijää ja oikeusprosessia. Uhrit näyttäytyvät tässä vaiheessa kertomusta ennen kaikkea tapahtumien kohteina, joiden kohtalo toimii osana narratiivin päätöstä. Näin resoluutio ei ainoastaan sulje tapahtumien kulkua, vaan myös ohjaa tulkintaa siitä, mikä kertomuksessa on keskeistä. Samalla se rakentaa rikostarinasta moraalisen kokonaisuuden, jossa teko saa seurauksensa ja oikeus toteutuu. Tämä kuitenkin tapahtuu usein uhrin kokemuksen kustannuksella, sillä hänen näkökulmansa jää taka-alalle juuri siinä vaiheessa, jossa kertomus saavuttaa päätöksensä.

3.6 Kooda

Kooda toimii kertomuksen lopetuksena, jossa siirrytään takaisin nykyhetkeen ja osoitetaan, että tarina on päättynyt. Se voi sisältää yhteenvedon tai kommentin, joka liittyy kertomuksen laajempaan kontekstiin (Johnstone, 2016, s. 545). Tutkielmassa koodaa

analysoidaan sen näkökulmasta, miten uhreja koskevat kertomukset päätetään ja millainen kokonaiskuva heistä jää kertomuksen lopussa. Toisin kuin resoluutiossa, jossa rikoksen lopputulos esitetään, kooda ei enää vie tapahtumia eteenpäin, vaan sulkee kertomuksen ja ohjaa sitä, millaisena kokonaisuutena tapaus jää kuulijan mieleen. Koodassa voidaan esimerkiksi esittää yleinen arvio, palata nykyhetkeen tai puhutella kuulijaa suoraan. Tämä näkyy esimerkissä (17).

- (17) Oli yllättävää. Monet juttua seuranneet olivat ajatelleet valamiehistön olevan pakko ottaa huomioon se, että Mary vaikutti yrittäneen piilotella rahaongelmia mieheltään. Podcast 1.

Esimerkissä (17) rikostapaus on jo ratkaistu, eikä kertomus enää etene tapahtumien tasolla. Sen sijaan kertoja siirtyy arvioimaan oikeudenkäynnin lopputulosta ja siihen liittyviä odotuksia. Narratiivisesti tämä toimii koodana, sillä huomio siirtyy pois itse tapahtumista niiden tulkintaan. Tällainen esitys ohjaa kuulijaa pohtimaan tapausta jälkikäteen. Kertomus ei pääty pelkästään tuomioon, vaan siihen liitetään vielä arvioiva näkökulma. Tämä vaikuttaa siihen, miten lopputulos ymmärretään. Samalla uhrin rooli jää taustalle, kun huomio kohdistuu tekijään ja oikeusprosessiin. Kooda voi rakentua myös moraalisen pohdinnan kautta, kuten esimerkissä (18).

- (18) Joskus uhrin muistoa kunnioitetaan parhaiten siten, että se vääräys, jonka hän on kohdannut, tuodaan julkisuuteen, jotta muut eivät sitä tulevaisuudessa kohtaisi. Podcast 3.

Esimerkissä (18) kertoja ei enää kuvaa yksittäisiä tapahtumia, vaan siirtyy tarkastelemaan tapausta yleisemmällä tasolla. Tämä toimii narratiivisena lopetuksena. Kertomus laajennetaan yksittäisestä rikoksesta koskemaan laajempaa ilmiötä. Tässä kooda antaa kertomukselle moraalisen kehyksen. Uhrin kokemus esitetään osana laajempaa yhteiskunnallista keskustelua. Tällöin tapaus ei näyttäydy vain yksittäisenä tragediana, vaan myös esimerkkinä epäoikeudenmukaisuudesta. Samalla kuulijaa ohjataan tulkitsemaan kertomus merkityksellisenä ja perusteltuna kertoa. Lisäksi kooda voi rakentua podcastille tyypillisen puhuttelun kautta, kuten esimerkissä (19).

(19) Elli tässä moi, kuuntelit Murhan anatomia -podcastia. Podcast 2.

Esimerkissä (19) kertoja palaa rikoskertomuksen jälkeen suoraan kuulijan puhutteluun. Narratiivisesti tämä katkaisee kertomuksen maailman ja palauttaa kuulijan nykyhetkeen. Tällainen lopetus on merkityksellinen, koska se tekee näkyväksi kertomuksen tuotetun luonteen. Kuulija siirtyy pois rikostarinasta takaisin podcastin kuuntelutilanteeseen. Samalla kertomuksen emotionaalinen jännite purkautuu, ja tapahtumat etäännytetään kuulijan arjesta. Uhri ei itse ole esimerkissä roolissa. Esimerkki on silti otettu mukaan analyysiin, koska podcasteista voidaan huomata uhrin tarinan jäävän usein koodan ulkopuolelle, missä kuulija tuodaan takaisin nykyhetkeen ja todellisuuteen.

Näiden esimerkkien perusteella kooda rakentuu aineistossa ainakin kolmella keskeisellä tavalla, jotka ovat arvioivana kommentointina, moraalisen pohdintana sekä kuulijaan suuntautuvana puhutteluna. Kaikissa tapauksissa yhteistä on se, että kertomus suljetaan ja siirrytään pois varsinaisista tapahtumista. Tämä viimeistelee narratiivin ja vaikuttaa siihen, millaisena kokonaisuutena uhri ja henkirikostapaus jäävät kuulijan mieleen. Kooda ei siis aineistossa toimi pelkästään kertomuksen teknisenä lopetuksena, vaan sillä on keskeinen rooli koko tarinan merkityksen jäsentämisessä. Kertomuksen loppuvaiheessa tehtävät valinnat, kuten arvioiva kommentointi, moraalinen kehystys tai kuulijaan suuntautuva puhuttelu, ohjaavat sitä, millaisena rikostapaus ja uhri lopulta ymmärretään. Kooda voi siirtää huomion pois yksittäisestä tapahtumasta ja liittää sen laajempaan tulkinnalliseen tai yhteiskunnalliseen kehukseen, jolloin uhrin kokemus saa uusia merkityksiä. Toisaalta se voi myös etäännyttää uhria, jos huomio siirtyy esimerkiksi tekijään tai oikeusprosessiin. Näin kooda viimeistelee kertomuksen ja vaikuttaa ratkaisevasti siihen, millainen kokonaiskuva uhrista muodostuu kuulijan mielessä kertomuksen päättyessä.

3.7 Yhteenveto

Narratiivisen analyysin perusteella true crime -podcastien kertomukset rakentuvat vaiheittain siten, että jokaisella vaiheella on oma tehtävänsä uhrin representaation muodostumisessa. Abstraktissa kuulijalle annetaan ennakkokuva tapauksesta ja määritetään, millaisesta näkökulmasta kertomusta lähestytään. Orientaatiossa uhri sijoitetaan osaksi tiettyä elämäntilannetta, ihmissuhteita ja sosiaalista ympäristöä. Näin uhrista rakennetaan kuvaa henkilönä, jolla on oma elämä ennen rikosta.

Komplikaatiossa uhrin asema muuttuu usein passiivisemmaksi. Tällöin uhri esitetään tapahtumien kohteena, ja kertomuksen jännite rakentuu rikoksen etenemisen, löytämisen tai väkivallan kuvauksen kautta. Evaluaatiossa puolestaan tehdään näkyväksi, miksi tapaus on merkityksellinen. Uhrin kärsimystä, asemaa tai muistoa korostetaan joko emotionaalisten yksityiskohtien tai suoran moraalisen kommentoinnin avulla. Näin kuulijaa ohjataan suhtautumaan uhriin myötätuntoisesti ja pitämään kertomusta kertomisen arvoisena.

Resoluutiossa kertomus saa ratkaisun, mutta samalla uhrin rooli voi jäädä taka-alalle, kun huomio siirtyy rikoksen selvittämiseen, tekijään tai oikeusprosessiin. Koodassa kertomus puolestaan suljetaan ja tapaus liitetään joko laajempaan moraaliseen kehykseen, nykyhetkeen tai podcastin kuuntelutilanteeseen. Näin kertomuksen loppu vaikuttaa siihen, millainen kokonaiskuva uhrista ja rikoksesta kuulijalle jää.

Kokonaisuudessaan analyysi osoittaa, että narratiivinen rakenne ei ole pelkkä tapa järjestää tapahtumia. Se vaikuttaa olennaisesti siihen, millaisena uhri esitetään ja millaisia merkityksiä hänen asemalleen rakennetaan. Uhrin representaatio muodostuu eri vaiheiden yhteisvaikutuksena. Alussa uhri voidaan esitellä yksilönä ja osana tavallista elämää, mutta tapahtumien edetessä hänestä tulee usein rikoksen kohde, jonka merkitystä myöhemmät arvioivat ja päättävät osat jäsentävät. Näin true crime -podcastien narratiivisuus osallistuu aktiivisesti siihen, miten kuulija ymmärtää uhrin, rikoksen ja niiden välisen suhteen.

Narratiivinen analyysi osoittaa, miten kertomuksen rakenne ohjaa uhrin esittämistä eri vaiheissa. Se ei kuitenkaan yksin selitä, millaisin kielellisin keinoin nämä merkitykset tarkemmin rakentuvat. Tämän vuoksi seuraavassa luvussa tarkastellaan aineistoa diskurssi-analyysin näkökulmasta. Huomio kohdistuu erityisesti sanavalintoihin, sävyihin ja toistuviin puhetapoihin, joiden kautta uhrista muodostuu tietynlaisia representaatioita. Näin diskurssianalyysi syventää narratiivisen analyysin havaintoja ja tekee näkyväksi, millaisia merkityksiä uhrin esittämiseen kielellisesti liitetään.

4 Diskurssit true crime -podcasteissa

Tässä analyysissä tarkastellaan sitä, millaisilla diskursseilla uhreista rakennetaan merkityksiä true crime -podcasteissa. Diskurssien tunnistaminen perustuu tutkielman menetelmälukuun (1.3), jossa on kuvattu kriittisen diskurssianalyysin toteutusta sekä aineiston analyysiprosessia tarkemmin. Aineistosta tunnistettiin analyysin perusteella kuusi keskeistä diskurssia, joita olivat sympatia, haavoittuvuus, menetetty tulevaisuus, vastuullisuus, väkivalta ja ristiriitaisuus. Analyysissä käsitellään, miten nämä diskurssit rakentuvat aineistossa ja millaisten sanavalintojen, kuvausten ja kielellisten valintojen kautta ne tulevat esiin.

4.1 Sympatian diskurssi

Sympatian diskurssissa uhreja kuvataan tavoilla, jotka voivat herättää kuulijassa myötätuntoa. Aineistossa sympatia rakentuu erityisesti läheisten ihmissuhteiden ja myönteisten luonteenpiirteiden kautta. Uhreja kuvataan esimerkiksi perheenjäseniä, ystävinä ja yhteisön arvostamina henkilöinä. Lisäksi heihin liitetään ominaisuuksia, kuten lempeyttä, lahjakkuutta ja avuliaisuutta. Näin uhreista rakentuu moraalisesti myönteinen ja samaisuttava kuva, mikä voi vahvistaa henkirikoksen epäoikeudenmukaisuuden kokemusta. Samalla esitystapa kytkeytyy ideaaliuhrin käsitteeseen.

4.1.1 Läheiset ihmissuhteet

Sympatian diskurssi rakentuu aineistossa läheisten ihmissuhteiden kautta. Uhreja ei kuvata vain rikosten kohteina vaan perheenjäseninä, puolisoina, ystävinä, vanhempina tai lapsina. Tällöin huomio keskittyy siihen, millainen merkitys uhreilla on ollut muiden ihmisten elämässä. Tämä näkyy esimerkissä (20).

- (20) Hän oli 30-vuotias vaimo ja kolmen lapsen äitipuoli ja perheensä ja ystäviensä rakastama. Podcast 5.

Esimerkissä (20) uhri määrittellään ensisijaisesti hänen ihmissuhteidensa kautta. Sanat *vaimo* ja *äitipuoli* rakentavat uhrille rooleja perheen sisällä, kun taas maininta ystäväistä laajentaa uhrin sosiaalista yhteisöä. Näin uhrin identiteetti rakentuu suhteessa muihin ihmisiin. Uhrin yksilölliset piirteet jäävät taka-alalle, kun keskiöön nousee hänen roolinsa osana yhteisöä. Lisäksi ilmaus *rakastama* ei ainoastaan kuvaa muiden suhtautumista uhuriin, vaan voi myös ohjata kuulijaa tulkitsemaan uhrin tällaisena henkilönä. Näin uhrista rakentuu kuva arvokkaana henkilönä, jonka menetys oli tragedia useille ihmisille. Uhrin merkityksellisyys ei kuitenkaan rakennu ainoastaan kuvailun tasolla vaan näkyy myös siinä, miten läheiset suhtautuvat hänen toimintaansa. Tämä ilmenee esimerkissä (21).

- (21) Mo kertoi perheelleen aikovansa panostaa pyöräilyyn ja tähtäävänsä lajissa huipulle. Perhe suhtautui asiaan hyvin. Olivathan he aina kannustaneet Mota tämän urheiluun liittyvissä tavoitteissa. Podcast 2.

Esimerkissä (21) läheiset ihmissuhteet rakentuvat kannustamisen ja tuen kautta. Ilmaisut *suhtautui asiaan hyvin* ja *aina kannustaneet* luovat kuvaa turvallisesta ja hyväksyvistä ympäristöstä. Uhri näyttäytyy henkilönä, jonka tavoitteet otetaan vakavasti ja jota ympäristö tukee. Näin uhri asemoituu osaksi myönteistä perhedynamiikkaa, jossa hänen toimintansa saa vahvistusta muilta. Perhesuhteet rakentuvat aineistossa myös hoivan ja vastuun kautta. Tämä ilmenee esimerkissä (22).

- (22) Hänen opettajansa mukaan Banaz oli erittäin välittävä ja huolehtiva erityisesti pikkusiskojaan kohtaan. Podcast 3.

Esimerkissä (22) uhri esitetään henkilönä, joka suuntaa huolenpitoa muihin. Adjektiivit *välittävä* ja *huolehtiva* rakentavat kuvaa moraalisesti arvostettavasta toiminnasta. Tarkennus siitä, että toiminta kohdistuu erityisesti pikkusiskoihin, asemoi uhrin vastuunkantajaksi ja eräänlaiseksi tukihahmoksi. Näin sympatia uhria kohtaan voi vahvistua. Romanttinen suhde voi puolestaan rakentaa uhrista ainutlaatuisen ja korvaamattoman henkilön toisen ihmisen elämässä. Tämä näkyy esimerkissä (23).

- (23) Rahmat Sulemani oli kuvannut, että Banaz oli ihanin asia maailmassa. Banaz oli hänen ensimmäinen ja viimeinen rakkautensa. Podcast 3.

Esimerkissä (23) käytetty ilmaus *ihanin asia maailmassa* edustaa affektiivista kielenkäyttöä, jossa uhri esitetään toiselle toimijalle ainutlaatuisena. Ilmaisua sisältää liioittelevaa sävyä, jonka kautta uhri näyttää poikkeuksellisen. Tätä vahvistaa ilmaus *ensimmäinen ja viimeinen rakkautensa*, jonka myötä uhri esitetään ainutkertaisena kokemuksena, ei yhtenä suhteena muiden joukossa. Tämä ilmaisu korostaa, että menetys on lopullinen ja korvaamaton. Näin henkirikos näyttää syvästi henkilökohtaisen ja ainutlaatuisen suhteen katkeamisena, mikä voi vahvistaa kuulijan emotionaalista reaktiota. Läheisten ihmissuhteiden merkitys ei kuitenkaan rajoitu vain kuvauksiin, vaan näkyy myös toiminnassa. Tämä ilmenee esimerkissä (24).

- (24) Katoamisilmoituksia oli levitetty ympäri pientä kaupunkia ja Estherin läheiset kiinnittivät niitä jatkuvalla syötöllä lisää. Podcast 7.

Esimerkissä (24) keskeiseksi nousee toiminta, jonka kautta läheiset pyrkivät aktiivisesti löytämään uhrin. Ilmaisua *jatkuvalla syötöllä* korostaa läheisten periksiantamattomuutta. Samalla esimerkissä rakentuu implisiittisesti kuvaa uhrin sosiaalisista suhteista. Se, että uhria etsitään näin aktiivisesti viittaa siihen, että hänellä on ollut elämässään läheisiä ihmisiä, jotka välittävät ja ovat huolissaan hänestä. Tätä ei ilmaista suoraan, mutta se rakentuu merkityksenä toiminnan kuvauksen kautta. Aineistossa ilmenee myös vanhemman ja lapsen välinen tunneside. Tämä näkyy esimerkissä (25).

- (25) Hän vain etsi poikaansa, kuten kuka tahansa isä tekisi. Podcast 8.

Esimerkissä (25) ilmaus *kuten kuka tahansa isä tekisi* yleistää yksittäisen tilanteen universaaliksi kokemukseksi. Se kutsuu kuulijan samaistumaan tilanteeseen ja ymmärtämään toiminnan luonnollisena reaktiona. Näin uhri asemoidaan osaksi perhesuhdetta, jossa vanhemman rakkaus lapseen esitetään itsestään selvänä ja voimakkaana. Samalla yksittäinen tapaus laajennetaan koskemaan yleisinhimillistä kokemusta, mikä voi edelleen vahvistaa sympatian rakentumista.

Kokonaisuudessaan läheiset ihmissuhteet rakentuvat aineistossa keskeiseksi tavaksi tuoda uhreille merkitystä. Uhrin näyttäytyvät henkilöinä, jotka ovat olleet keskeisessä osassa muiden ihmisten elämiä. Samalla läheisten toiminta, kuten tukeminen ja aktiivinen etsiminen, tekevät merkityksestä näkyvää. Näin ihmissuhteet eivät ainoastaan kuvaa uhria, vaan myös rakentavat hänen arvoaan aineistossa. Samalla tällainen esitystapa voi kuitenkin yksipuolistaa uhrin kuvaa, sillä myönteiset ja samaistuttavat piirteet korostuvat.

4.1.2 Myönteiset luonteenpiirteet

Sympatiaa rakennetaan myös korostamalla uhrien myönteisiä luonteenpiirteitä. Tällaiset kuvaukset voivat vahvistaa kuvaa moraalisesti hyvistä yksilöistä. Ne voivat myös ohjata kuulijaa suhtautumaan uhriin myötätuntoisesti. Uhreja ei kuvata neutraalisti, vaan valikoitujen ominaisuuksien kautta. Tämä näkyy esimerkissä (26).

(26) Hän oli ihmisenä äärimmäisen vastuuntuntoinen. Podcast 5.

Esimerkissä (26) uhria kuvataan suoraan positiivisen luonteenpiirteen kautta. Adjektiivi *vastuuntuntoinen* viittaa moraalisesti hyvään ja luotettavaan henkilöön. Tätä vaikutelmaa vahvistaa sanavalinta *äärimmäisen*, joka korostaa ominaisuuden poikkeuksellisuutta ja voimakkuutta. Tällainen sanavalinta ei ole pelkästään kuvaileva, vaan se myös arvottaa kohdetta ja voi myös ohjata kuulijaa tulkitsemaan uhrin erityisen hyvänä yksilönä. Uhrin vastuullisuus näyttäytyy näin keskeisenä ja korostuneena piirteenä, mikä voi lisätä hänen arvostettavuuttaan. Uhrin tavoitteellisuus ja toimijuus tulevat esiin esimerkissä (27).

(27) Matthew oli kunnianhimoinen ja määrätietoinen. Podcast 1.

Esimerkissä (27) uhria kuvataan tavoitteellisena ja aktiivisena henkilönä. Ilmaisut *kunnianhimoinen* ja *määrätietoinen* viittaavat yksilöön, jolla on selkeä suunta elämässään ja kyky pyrkiä kohti tavoitteitaan. Tällaiset ominaisuudet liitetään usein yhteiskunnallisesti

arvostettuihin ihanteisiin, kuten menestykseen ja itsensä kehittämiseen. Näin uhrin kuva voi näyttäytyä paitsi myönteisenä myös ihailtavana. Myös uhrin lempeys ilmenee aineistossa. Tämä näkyy esimerkissä (28).

(28) Siskot kuvailivat Banazia pehmeäksi persoonaksi. Podcast 3.

Esimerkissä (28) uhria kuvataan läheisten puheen kautta. Ilmaus *pehmeä persoona* rakentaa uhrista lempeän kuvan. Sana *pehmeä* viittaa emotionaaliseen herkkyyteen ja vähäiseen uhkaavuuteen, mikä vahvistaa uhrin viattomuuden vaikutelmaa. Läheisten äänen kautta esitetty kuva lisää myös kuvauksen uskottavuutta ja emotionaalista vaikuttavuutta. Uhreja kuvaillaan myös heidän saavutustensa ja potentiaalinsa kautta, kuten esimerkissä (29).

(29) Hän oli lahjakas ja menestynyt urheilija, jolla oli edessään lupaava tulevaisuus. Podcast 2.

Esimerkissä (29) uhria kuvataan lahjakkuuden ja menestyksen kautta. Ilmaisut *lahjakas* ja *menestynyt* rakentavat kuvaa yksilöstä, joka on saavuttanut jo paljon ja jolla on korkea potentiaali. Myös maininta lupaavasta tulevaisuudesta tukee tätä käsitystä, sillä se vahvistaa käsitystä uhrista kyvykkäänä ja tavoitteellisena henkilönä. Aineistossa korostuvat lisäksi uhrien sosiaaliset ominaisuudet. Tämä ilmenee esimerkissä (30).

(30) Nuorta miestä pidettiin luotettavana, ystävällisenä ja avuliaana ja kiltti nuorukainen tuli toimeen kaikkien kanssa. Podcast 8.

Esimerkissä (30) uhria kuvataan useiden myönteisten luonteenpiirteiden kautta. Adjektiivit *luotettava*, *ystävällinen* ja *avulias* viittaavat sosiaalisesti hyväksytyihin ja moraalisesti arvostettuihin ominaisuuksiin. Ilmaus *kiltti nuorukainen* sisältää myös iän kautta rakentuvan sävyn, joka voi vahvistaa uhrin viattomuuden vaikutelmaa. Lisäksi ilmaus *tuli toimeen kaikkien kanssa* vahvistaa kuvaa konfliktittomasta ja helposti lähestyttävästä yksilöstä. Uhrien luonteenpiirteitä voidaan tuoda myös ilmi työelämän kontekstissa, kuten esimerkissä (31).

(31) Hän oli ahkera ja täsmällinen työntekijä ja pidetty torikauppias. Podcast 8.

Esimerkissä (31) uhrin myönteiset piirteet liitetään työelämään. Ilmaisut *ahkera* ja *täsmällinen* viittaavat vastuullisuuteen ja luotettavuuteen, jotka ovat työelämässä arvostettuja ominaisuuksia. Maininta *pidetty torikauppias* yhdistää nämä piirteet myös sosiaaliseen arvostukseen. Näin uhrin kuva rakentuu sekä ammatillisesti että yhteisöllisesti arvokkaana. Uhrin sosiaalinen viehättävyys ja pidettävyys korostuu puolestaan esimerkissä (32).

(32) Zackia kuvataan useissa lähteissä erittäin charmikkaaksi, hyväksi seuramieheksi ja kaikin puolin hyväksi tyyppiä. Podcast 4.

Esimerkissä (32) uhrin kuvataan useiden lähteiden kautta, mikä voi lisätä kuvauksen uskottavuutta. Ilmaus *erittäin charmikas* sisältää tehostavan elementin, joka korostaa ominaisuuden voimakkuutta. Lisäksi ilmaisut *hyvä seuramies* ja *hyvä tyyppi* ovat yleisluonteisia mutta vahvasti positiivisia kuvauksia, jotka rakentavat uhrista helposti lähestyttävän ja pidettävän henkilön. Vastaavanlainen uhrin myönteinen kuva ilmenee myös esimerkissä (33).

(33) Estheriä pidettiin työpaikallaan suuressa arvossa, sillä nainen tuli toimeen kaikenlaisten ihmisten kanssa. Häntä kuvailtiin ystävälliseksi, avuliaaksi ja kiltiksi. Podcast 7.

Esimerkissä (33) uhrin kuvataan useiden myönteisten luonteenpiirteiden kautta. Adjektiivit *ystävällinen*, *avulias* ja *kiltti* ovat sosiaalisesti arvostettuja piirteitä, mikä voi ohjata kuulijaa tulkitsemaan uhrin moraalisesti hyvänä yksilönä. Ilmaus *tuli toimeen kaikenlaisten ihmisten kanssa* korostaa konfliktittomuutta, jolloin uhrin persoona hahmottuu vaivattomasti muiden kanssa toimivana. Lisäksi ilmaus *pidettiin suuressa arvossa* viittaa siihen, että kyse ei ole vain yksittäisestä näkemyksestä, vaan laajemmin jaetusta käsityksestä uhrista. Sama toistuu esimerkissä (34).

- (34) Häntä oli kuvailtu ystävälliseksi, hurmaavaksi ja kaikkien kanssa toimeen tulevaksi. Podcast 4.

Esimerkissä (34) uhria kuvataan sosiaalisten suhteiden kautta käyttämällä positiivisesti latautuneita adjektiiveja. Adjektiivit *ystävällinen* ja *hurmaava* sisältävät arvottavan sävyn ja ohjaavat kuulijaa tulkitsemaan uhrin miellyttävänä ja pidettynä henkilönä. Ilmaus *kaikkien kanssa toimeen tuleva* rakentaa kuvaa sosiaalisesta vaivattomuudesta ja konfliktittomuudesta, jolloin uhrin persoona näyttäytyy myönteisenä ja helposti samaistuttavana. Uhrin myönteiset piirteet eivät myöskään näyttäydy yksittäisen henkilön mielipiteenä, vaan laajemmin jaettuna käsityksenä. Tällainen kuvailu voi vahvistaa kuulijan kokemaa sympatiaa, sillä uhri esitetään henkilönä, jonka kohtalo koetaan epäoikeudenmukaisena.

Sympatia rakentuu aineistossa erityisesti myönteisten luonteenpiirteiden korostamisen kautta. Uhreja kuvataan esimerkiksi lempeinä, lahjakkaina, pidettyinä ja sosiaalisesti taitavina ihmisinä. Tällaiset kuvaukset eivät ainoastaan kerro uhreista, vaan ne voivat myös arvottaa heitä ja ohjata kuulijaa suhtautumaan heihin myötätuntoisesti. Kun uhrin myönteisiä luonteenpiirteitä korostetaan, henkirikos voi näyttäytyä entistä epäoikeudenmukaisempana ja menetys suurempana. Näin positiiviset luonteenpiirteet toimivat keskeisenä keinona, jolla uhreista rakennetaan sympatiaa herättävä henkilö.

4.2 Haavoittuvuuden diskurssi

Aineistossa uhreja kuvataan myös haavoittuvina yksilöinä. Haavoittuvuuden diskurssi rakentuu aineistossa tilanteissa, joissa uhri esitetään alttiina toisten toiminnalle, väkivalalle tai ulkoisille vaikutteille. Tällaiset kuvaukset voivat korostaa uhrien heikkoutta ja rakentaa kuvaa henkilöistä, joilla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa tilanteen kulkuun. Haavoittuvuus rakentuu erityisesti tilanteissa, joissa väkivalta näyttäytyy yllättävänä, väistämättömänä tai pitkäkestoisena. Diskurssi ei rajoitu yhteen tapaukseen tai podcastiin, vaan se toistuu aineistossa useiden eri tapausten yhteydessä. Näin haavoittuvuus muodostuu aineistossa toistuvaksi tavaksi jäsentää uhreja. Haavoittuvuutta rakennetaan

kuvaamalla uhri tilanteessa, jossa hän ei osaa ennakoida väkivaltaa. Tämä näkyy esimerkissä (35).

- (35) Estherin käännettyä pahaa aavistamattomana miehelleen selkensä, tämä oli kuristanut vaimonsa kuoliaaksi. Podcast 7.

Esimerkissä (35) ilmaus *käännettyä pahaa aavistamattomana miehelleen selkensä* viittaa arkiseen ja vaarattomaan hetkeen, mikä tekee väkivallasta erityisen yllättävän. Ilmaus *pahaa aavistamattomana* korostaa uhrin tietämättömyyttä ja luottamusta tilanteessa, joka osoittautuu kohtalokkaaksi. Tällainen sanavalinta rakentaa äkillisyyttä ja enakoimattomuutta. Uhri myös asetetaan tilanteeseen, jossa hänellä ei ole mahdollisuutta varautua tai puolustautua. Uhrin haavoittuvuus syntyy näin yllättävyydestä ja toisen osapuolen vallankäytöstä tilanteessa, jossa uhrin reagoitimahdollisuudet puuttuvat. Vastaavanlainen haavoittuvuus rakentuu luottamuksen varaan myös esimerkissä (36).

- (36) Poliisit uskoivat, että Mo oli avannut oven jollekin tutulle. Tosin hänellä ei ollut tuttuja Austinin seudulla. Hän tunsi alueelta vain ystävänsä Caitlinin ja Colinin. Podcast 2.

Esimerkissä (36) uhrin toiminta perustuu oletukseen turvallisuudesta ja tuttuudesta. Maininta oven avaamisesta *jollekin tutulle* viittaa siihen, että toiminta on pohjautunut luottamukseen, joka osoittautuu virheelliseksi. Samalla syntyy ristiriita odotetun ja todellisen välillä, mikä korostaa uhrin alttiutta tulla yllätetyksi. Näin haavoittuvuus rakentuu tilanteessa, jossa arkinen ja rationaalinen toiminta johtaa odottamattomaan lopputulokseen. Haavoittuvuutta rakennetaan myös pitkäkestoisen väkivallan ja vallankäytön kautta. Tämä näkyy esimerkeissä (37) ja (38).

- (37) Mies käyttäytyi Banazia kohtaan omistavasti ja väkivaltaisesti. Sekä fyysinen että henkinen väkivalta alkoi melkein heti liiton alusta. Podcast 3.

Esimerkissä (37) ilmaus *omistavasti* rakentaa valtasuhdetta, jossa uhri näyttäytyy toisen hallinnan kohteena. Sanavalinta sisältää oletuksen siitä, että uhrin autonomia on rajoitunut ja hänen asemansa suhteessa toiseen osapuoleen alisteinen. Tähän yhdistyvä

ilmaus *väkivaltaisesti* tekee vallankäytöstä konkreettista ja normalisoi sen osaksi suhteen dynamiikkaa. Lisäksi toteamus *alkoi melkein heti liiton alusta* rakentaa väkivallasta jatkuvaa ja varhain vakiintunutta. Tässä yhteydessä uhrin pitkäkestoinen haavoittuvuus ja vaikeus irtautua tilanteesta korostuu.

- (38) Jos mies halusi seksiä, Banazin mielipiteellä ei ollut mitään merkitystä. Jos nainen ei suostunut, mies raiskasi tämän väkivaltaisesti. Podcast 3.

Esimerkissä (38) puolestaan ilmaus *mielipiteellä ei ollut mitään merkitystä* poistaa uhrilta mahdollisuuden vaikuttaa tilanteeseen. Uhrin oma tahto jää sivuun ja tilanne rakentuu täysin toisen osapuolen ehdoilla. Huomio kiinnittyy myös siihen, että toimijat nimetään yleisluontoisesti sanoilla *mies* ja *nainen*. Tällainen nimeäminen voi rakentaa tilanteesta laajemmin tunnistettavan asetelman, jossa sukupuolittunut valtasuhde korostuu. Lisäksi ilmaus *jos nainen ei suostunut, mies raiskasi tämän väkivaltaisesti* rakentuu ehtorakenteen kautta. Tapahtumien eteneminen esitetään peräkkäisinä vaiheina, jossa uhrin toiminta edeltää toisen osapuolen toimintaa. Tämä jäsentää tilannetta tapahtumaketjuksi ja korostaa sitä, miten uhrin mahdollisuudet vaikuttaa tilanteeseen ovat rajalliset. Näin haavoittuvuus rakentuu myös rakenteen kautta, jossa lopputulos ei muutu uhrin valinnoista huolimatta. Uhrin rajallinen toimijuus saa uudenlaisen sävyn esimerkissä (39).

- (39) Banaz oli tehnyt kaiken oikein. Hän kertoi kaiken kokemansa poliisille. Hän nimesi tekijät. Hän dokumentoi tapahtumia ja todistusaineistoa. Hän pyysi toistuvasti apua ja luotti saavansa sitä. Podcast 3.

Esimerkissä (39) huomio kiinnittyy painotukseen ja luettelomaiseen rakenteeseen, jossa uhrin toimintaa kuvataan useiden peräkkäisten virkkeiden kautta. Toistuva subjekti *hän* esiintyy joka virkkeessä, mikä pitää uhrin jatkuvasti toiminnan keskiössä ja korostaa hänen aktiivisuuttaan. Peräkkäiset verbit *kertoi*, *nimesi*, *dokumentoi* ja *pyysi* viittaavat siihen, että uhrin toiminta on ollut toistuvaa ja laaja-alaista. Lisäksi ilmaus *tehnyt kaiken oikein* arvottaa uhrin toiminnan odotusten mukaiseksi. Samalla tämä rakenne tuottaa kontrastin. Mitä enemmän uhrin oikeanlaista toimintaa korostetaan, sitä selvemmäksi käy, ettei toiminta johda suojeluun. Ilmaus *luotti saavansa sitä* viittaa odotukseen

viranomaisten avusta, mikä ei lopulta toteudu. Näin haavoittuvuus rakentuu suhteessa virkavaltaan, sillä uhri on toiminut odotusten mukaisesti ja kääntynyt viranomaisten puoleen, mutta ei ole tästä huolimatta saanut suojaa.

Toiston kautta korostuu paitsi tekojen määrä myös niiden riittämättömyys. Haavoittuvuus ei näin ollen liity ainoastaan uhrin ja tekijän väliseen valtasuhteeseen, vaan myös siihen, miten suojaa tarjoavien instituutioiden toiminta näyttäytyy aineistossa. Haavoittuvuutta rakennetaan myös muiden uhkien ja epävarmuuden kautta. Tämä ilmenee esimerkissä (40).

- (40) Se, että Tim säilytti asettaan ulko-ovensä vieressä, saattoi ehkä kertoa hänen pelänneen. Podcast 6.

Esimerkissä (40) haavoittuvuus rakentuu pelon kautta. Ilmaus *saattoi ehkä* tekee väitteestä epäsuoran ja tulkinnanvaraisen. Tilannetta ei esitetä varmana tietona, vaan tulkintana uhrin toiminnasta. Samalla tämä ilmaus voi kuitenkin ohjata kuulijaa tiettyyn suuntaan, sillä se vihjaa pelkoon ilman suoraa väitettä. Huomio kiinnittyy myös siihen, että uhrin pelko päätellään hänen toiminnastaan. Ilmaus *säilytti asettaan ulko-oven vieressä* rakentaa kuvaa varautumisesta ja mahdollisesta uhasta. Näin haavoittuvuus näyttäytyy uhrin ennakoivana ja mahdollisen vaaran tiedostavana toimintana. Haavoittuvuus voi rakentua myös ulkoisen vaikutuksen kautta. Tämä näkyy esimerkissä (41).

- (41) Oli jo jonkin aikaa vaikuttanut siltä, että Javier oli jollain tapaa uusien ystäviensä vaikutuksen alaisena. Podcast 8.

Esimerkissä (41) haavoittuvuus rakentuu sosiaalisen vaikutuksen kautta. Ilmaus *vaikutuksen alaisena* viittaa siihen, että uhrin toiminta ei ole täysin itsenäistä, vaan siihen voi kohdistua ulkopuolista ohjausta. Tämä ilmaus voi luoda mielikuvan siitä, että uhrin oma harkinta on heikentynyt ja hänen toimintaansa muokkaavat ulkoiset tekijät tavallista voimakkaammin. Lisäksi ilmaus *oli jo jonkin aikaa* tuo kuvaukseen ajallista ulottuvuutta ja korostaa tilanteen jatkuvuutta. Ulkopuolinen vaikutus näyttäytyy pidempään jatkuneena, mikä voi vahvistaa käsitystä uhrin haavoittuvasta asemasta. Näin haavoittuvuus rakentuu

aineistossa tilanteena, jossa uhri on alttiina ympäristön vaikutuksille pidemmän ajan kuluessa. Uhrin mahdollisuudet toimia itsenäisesti näyttävät rajoittuneina, mikä voi vahvistaa kuvaa haavoittuvasta ja vaikutuksille alttiista yksilöstä. Sama toistuu esimerkissä (42).

- (42) Francisco oli yrittänyt puhua pojalleen ja sanonut tälle suoraan uskovansa, että tätä aivopestiin. Podcast 8.

Esimerkissä (42) haavoittuvuus rakentuu vielä voimakkaammin ulkoisen kontrollin kautta. Ilmaus *aivopestiin* on sävyltään erittäin vahva ja viittaa tilanteeseen, jossa yksilön ajattelu ja toiminta nähdään merkittävästi ulkopuolelta muokattuina. Näin uhrin toimijuus näyttää entistä rajoittuneempina. Ilmaus vahvistaa mielikuvaa tilanteesta, jossa uhri ei ole ainoastaan vaikutuksen alainen, vaan hänen toimintaansa ohjataan aktiivisesti ulkopuolelta. Haavoittuvuus voi ulottua myös koko elämän tasolle. Tämä näkyy esimerkissä (43).

- (43) Hänen elämänsä oli täynnä koettelemuksia lapsuudesta saakka, sillä hän joutui fyysisen ja seksuaaliväkivallan kohteeksi. Podcast 4.

Esimerkissä (43) haavoittuvuus rakentuu ajallisen jatkuvuuden kautta. Ilmaus *lapsuudesta saakka* ulottaa kuvauksen varhaisiin elämäntilanteisiin. Tämä korostaa sitä, että uhrin kokemus väkivallasta on ollut pitkäkestoinen osa hänen elämäänsä. Lisäksi ilmaus *elämänsä oli täynnä koettelemuksia* yleistää kokemukset koskemaan koko elämää. Sana *täynnä* vahvistaa vaikutelmaa kokemusten toistuvuudesta, jolloin haavoittuvuus näyttää kokonaisvaltaisena. Näin uhrin asema rakentuu pitkäkestoisesti haavoittuvaksi.

Haavoittuvuuden diskurssi rakentaa aineistossa uhreista toistuvasti henkilöitä, jotka ovat alttiita sekä yksittäisille tilanteille että laajemmille rakenteellisille tekijöille. Uhrin esittämien tilanteissa, joissa väkivallasta yllättää, luottamus osoittautuu virheelliseksi tai jossa toisen vallankäyttö rajoittaa heidän toimintaansa. Lisäksi haavoittuvuus ulottuu tilanteisiin, joissa uhri toimii odotusten mukaisesti, mutta ei tästä huolimatta saa suojaa. Näin uhrin haavoittuvuus rakentuu yksilöllisissä kohtaamisissa, sosiaalisissa suhteissa sekä

suhteessa instituutioihin. Kokonaisuutena haavoittuvuuden diskurssi tuottaa uhreista kuvaa henkilöinä, joiden mahdollisuus vaikuttaa omiin tilanteisiinsa on toistuvasti rajoitunutta. Tämä voi korostaa tapahtumien epäoikeudenmukaisuutta ja vahvistaa kuulijan kokemaa myötätuntoa.

4.3 Menetetyn tulevaisuuden diskurssi

Menetetyn tulevaisuuden diskurssissa uhri esitetään henkilönä, jonka elämässä oli vielä keskeneräisiä suunnitelmia, odotuksia tai mahdollisuuksia. Diskurssi rakentuu aineistossa erityisesti tulevaisuuteen viittaavien sanavalintojen kautta. Uhreista kerrotaan esimerkiksi, mitä he halusivat, odottivat tai toivoivat ja mitä heidän elämässään olisi tapahtumassa seuraavana päivänä. Näin henkirikos näyttäytyy paitsi elämän päättymisenä myös tulevaisuuden, ihmissuhteiden ja mahdollisten uusien alkujen katkeamisena. Yksi keskeinen tapa rakentaa menetettyä tulevaisuutta on viitata pidemmän aikavälin haaveisiin ja tavoitteisiin. Tämä näkyy esimerkissä (44).

- (44) Mo antoi joitakin haastatteluja eri urheilumedioille ja puhui siitä, miten hän toivoi, että hänen omalla toiminnallaan pyöräilyn parissa olisi jokin suurempi merkitys. Hän kertoi haluavansa jatkossa esimerkiksi puhua urheilumaailmaan liittyvistä tasa-arvo-ongelmista ja toivovansa, että hän innostaisi erityisesti tyttöjä pyöräilyn pariin. Podcast 2.

Esimerkissä (44) kuvataan, kuinka uhri puhui haastatteluissa tavoitteistaan pyöräilyn parissa. Menetetyn tulevaisuuden diskurssi rakentuu erityisesti tulevaisuuteen viittaavien sanojen kautta. Ilmaisut *toivoi*, *haluavansa jatkossa* ja *toivovansa* kuvaavat asioita, jotka eivät ole vielä tapahtuneet. Ne korostavat sitä, että uhrin elämä oli kesken ja hänellä oli vielä paljon suunnitelmia. Ilmaisut *jatkossa* antaa ymmärtää, että uhrin toiminta olisi jatkunut ja kehittynyt. Lisäksi maininta uhrin toiminnan suuremmasta merkityksestä kuvaa, että uhri olisi halunnut tulevaisuudessa tehdä jotakin merkityksellistä myös muiden kannalta. Uhrista rakentuu näin kuva henkilönä, joka ei tavoitellut vain omaa menestystä, vaan halusi vaikuttaa myös muiden elämään. Myös kohdat *innostaisi erityisesti tyttöjä* ja

puhua tasa-arvo-ongelmista korostavat uhrin vaikuttamisen halua. Näin uhrin tulevaisuus kuvataan myönteisenä ja eteenpäin suuntautuvana. Kun tämä tulevaisuus katkeaa, henkirikos näyttäytyy paitsi elämän päättymisenä myös kaikkien näiden suunnitelmien ja mahdollisuuksien menettämisenä. Sama vahvistuu myös esimerkissä (45).

- (45) Mo oli innoissaan tulevasta kilpailusta ja kaikesta siitä, mitä voisi vielä urallaan saavuttaa. Podcast 2.

Esimerkissä (45) kuvataan uhrin urheiluun liittyviä odotuksia ja tulevia mahdollisuuksia. Tulevaisuus rakentuu suoraan ilmausten *tulevasta kilpailusta* ja *voisi vielä urallaan saavuttaa* kautta. Sanavalinta *vielä* korostaa keskeneräisyyttä. Se antaa ymmärtää, että uhrin ura oli vaiheessa, jossa oli paljon vasta edessä. Myös tunneilmaus *innoissaan* vahvistaa vaikutelmaa odotuksesta ja myönteisestä tulevaisuuteen suuntautumisesta. Tulevaisuus näyttäytyy avoimena ja mahdollisuuksia täynnä, mikä voi tehdä sen katkeamisesta emotionaalisesti korostuneen. Menetetty tulevaisuus voi rakentua myös perhe-elämään liittyvien suunnitelmien kautta. Tämä näkyy esimerkissä (46).

- (46) George kertoi poliisille, että juuri ennen Katrinan katoamista he olivat puhuneet yhteisen lapsen adoptioimisesta ja olivat vastikään palanneet Washington D.C:stä, jossa olivat olleet juhlistamassa seitsemättä hääpäiväänsä, mutta nyt Katrina oli kateissa ja hänen autonsa oli löydetty hylätynä. Podcast 5.

Esimerkissä (46) kuvataan uhrin parisuhteeseen liittyviä tulevaisuuden suunnitelmia juuri ennen katoamista. Tulevaisuuden menetys rakentuu adoptiosta puhumisen kautta. Yhteisen lapsen adoptioiminen viittaa pitkälle tulevaisuuteen ulottuvaan perhesuunnitelmaan ja yhteiseen elämään. Samassa virkkeessä tämä asetetaan vastakkain katoamisen kanssa. Ilmaus *mutta nyt Katrina oli kateissa* katkaisee myönteisen suunnitelman lapsen adoptioimisesta. Tällainen vastakkainasettelu korostaa sitä, miten suunniteltu tulevaisuus ja nykyhetki törmäävät toisiinsa. Samalla korostuu se, miten nopeasti tilanne muuttui ja miten tulevaisuus voi kadota yhdessä hetkessä. Menetetty tulevaisuus voi rakentua myös arkisten ja lähellä olevien suunnitelmien kautta. Tämä ilmenee esimerkeissä (47) ja (48).

- (47) Katrinalla oli seuraavalle päivälle sovittuna työhaastattelu ja tämä oli hyvin innoissaan siitä. Podcast 5.
- (48) Javi soitti onnitellakseen vanhempiaan ja kertoi tulevansa seuraavana päivänä kotiin. Podcast 8.

Esimerkissä (47) kuvataan työelämään liittyvää lähitulevaisuutta ja esimerkissä (48) uhrin suunnittelemaa kotiin paluuta. Esimerkissä (47) ilmaus *seuraavalle päivälle sovittuna* ja esimerkissä (48) ilmaus *tulevansa seuraavana päivänä kotiin* viittaavat lähitulevaisuuteen. Kyse ei ole kaukaisista haaveista, vaan asioista, joiden piti tapahtua aivan pian. Esimerkissä (47) sana *innoissaan* vahvistaa myönteistä odotusta. Samalla se luo kontrastin todellisuuden kanssa, kun odotus ei toteudukaan. Lisäksi tulevaisuus voidaan kuvata uuden alun ja muutoksen mahdollisuutena. Tämä näkyy esimerkissä (49).

- (49) Banaz siirtyi kuitenkin elämässään eteenpäin. Hän tapasi iranilaissyntyisen miehen Rahmat Sulemaanin. Rahmat oli kuin hänen aviomiehensä vastakohta, avarakatseinen ja kunnioittava. He rakastuivat. Podcast 3.

Esimerkissä (49) kuvataan tilannetta, jossa uhri on siirtymässä pois aiemmasta väkivaltaisesta ja rajoittavasta elämäntilanteesta. Ilmaus *siirtyi elämässään eteenpäin* rakentaa suunnan pois menneestä. Tulevaisuus näyttäytyy tässä parempana vaihtoehtona. Sanat *vastakohta*, *avarakatseinen* ja *kunnioittava* korostavat muutosta aiempaan tilanteeseen ja rakentavat kuvaa turvallisemmasta ja paremmasta elämästä. Näin henkirikos katkaisee mahdollisuuden toisenlaiseen elämään, joka oli vasta rakentumassa.

Kokonaisuudessaan menetetyt tulevaisuuden diskurssissa huomio keskittyy siihen, mikä uhreilta jäi toteuttamatta. Tulevaisuutteen viittaavat ilmaukset rakentavat kuvauksen tulevasta, joka ei koskaan toteudu. Uhrien elämät näyttäytyvät keskeneräisinä kehityskulkuina, jotka ovat katkenneet ennen aikojaan. Erityisesti toistuvat ilmaukset suunnitelmiin ja odotuksiin korostavat, että uhrit olivat aktiivisesti rakentamassa omia elämiään. Samalla diskurssi tekee näkyväksi sen, miten menetys ulottuu yksilöä laajemmalle. Henkirikos näyttäytyy myös suhteiden ja yhteisten tulevaisuuksien katkeamisena. Tämä

ilmenee esimerkiksi perheeseen, uraan tai muihin ihmisiin liittyvistä tulevaisuuden suunnitelmista. Näin uhrit eivät esiinny vain yksilöinä, vaan osana laajempaa sosiaalista kokonaisuutta. Tulevaisuuden katkeaminen rakentuu myös vastakkainasettelun kautta. Myönteiset odotukset ja suunnitelmat asetetaan rinnakkain henkirikoksen kanssa. Tämä voi voimistaa tapahtuneen äkillisyyttä. Näin ollen menetetyn tulevaisuuden diskurssi korostaa sitä, miten nopeasti tilanteet voivat muuttua ja miten selkeältä vaikuttanut tulevaisuus voi keskeytyä kokonaan.

4.4 Vastuullisuuden diskurssi

Vastuullisuuden diskurssissa uhrit rakentuvat luotettavina ja velvollisuudentuntoisina toimijoina. Heitä kuvataan ihmisinä, jotka kantavat vastuuta esimerkiksi perheestään ja työstään. Vastuullisuus arjen tasolla näyttäytyy konkreettisina ja toistuvina tekoina, joiden kautta uhri asemoituu aktiiviseksi toimijaksi. Samalla vastuullisuus ei näyttäydy pelkästään yksilöllisenä ominaisuutena, vaan myös sosiaalisesti tuotettuna normina, johon uhri vastaa. Tämä näkyy esimerkissä (50).

- (50) Niimpä Tim otti vastuulleen suurimman osan kotitöistä ja lastenhoidosta. Hän kuljetti lapsia kouluun ja leikkitreffeille, teki ruokaa ja siivosi. Podcast 6.

Esimerkissä (50) ilmaisu *otti vastuulleen* rakentaa uhrista toimijan, joka kantaa päävastuun arjesta. Se implikoi vastuun siirtymistä ja kasaantumista nimenomaan uhrille, eikä vastuu näyttäydy tasaisesti jakautuneena. Tätä vahvistaa ilmaus *suurimman osan*, joka korostaa vastuun määrällistä ylivoimaa ja rakentaa epäsymmetriaa uhrin ja toisen toimijan välille. Verbit *kuljetti*, *teki* ja *siivosi* konkretisoivat vastuullisuutta toistuvina rutiinimaisina tekoina. Luettelomainen rakenne puolestaan korostaa toiminnan määrää ja jatkuvuutta, jolloin vastuullisuus näyttäytyy suurena osana uhrin arkea. Vastuullisuus rakentuu aineistossa myös uhrautumisen kautta. Tämä näkyy esimerkissä (51).

- (51) Hän oli tinkinyt omasta urastaan ja tienannut vuosia monin kerroin Larisaa vähemmän ja hän oli tehnyt sen voidakseen vastata kodista ja lapsista. Podcast 6.

Esimerkissä (51) ilmaus tinkinyt omasta urastaan sisältää uhrautumisen merkityksen. Verbi tinkiä viittaa jostakin luopumiseen toisen asian vuoksi. Tässä uhrin vastuullisuus voi näyttäytyä valintana, jossa oma kehitys ja ura asetetaan toissijaiseksi. Uhrin toiminta esitetään rationaalisenä ja perusteltuna, mikä näkyy syy-seuraussuhteessa ilmaisussa tehnyt sen voidakseen vastata kodista ja lapsista. Urasta luopuminen esitetään perusteltuna ja jopa välttämättömänä ratkaisuna perheen hyvinvoinnin näkökulmasta. Näin vastuullisuus rakentuu velvollisuutena, jossa perheen hyvinvointi asetetaan etusijalle yksilön omien tavoitteiden kustannuksella. Myös taloudellinen vastuu on keskeinen piirre aineistossa. Tämä näkyy esimerkissä (52).

- (52) Todellisuudessa Katrina oli se, joka pääasiallisesti elätti perhettään. Podcast 5.

Esimerkissä (52) sanavalinta *todellisuudessa* rakentaa vastakkainasettelua näkyvän ja todellisen tilanteen välille. Se implikoi, että ulospäin vastuun jakautuminen on voinut näyttäytyä toisin, mutta todellinen vastuu on ollut uhrilla. Ilmaus *pääasiallisesti elätti* vahvistaa kuvaa taloudellisesta velvollisuudesta, joka ei jakaudu tasaisesti. Vastuullisuus näyttäytyy myös työelämän normien kautta. Tämä ilmenee esimerkissä (53).

- (53) Myöhemmin Katrinan työpaikalta Camryn Industriesista ilmoitettiin Todille, ettei Katrina ollut saapunut töihin tuona päivänä tai ilmoittanut poisolostaan. Henkilöstöhallinnossa työskentelevälle Katrinalle sellainen oli täysin poikkeuksellista. Podcast 5.

Esimerkissä (53) ilmaus *täysin poikkeuksellista* korostaa normin rikkomista ja rakentaa kuvaa uhrista tunnollisena ja luotettavana työntekijänä. Vastuullisuus ei tässä ilmene suoraan teon, vaan normipoikkeaman kautta. Poikkeuksellisuus tuo esiin sen, millaista uhrin toiminta normaalisti on. Näin vastuullisuus rakentuu työelämän odotusten ja

niiden rikkomisen kautta. Vastuullisuus tulee esiin myös perhesuhteissa. Tämä näkyy esimerkeissä (54) ja (55).

(54) Katrina oli 23-vuotias avioituessaan Todin kanssa ja hän suhtautui vakavasti uuteen rooliinsa luotettavana aikuisena tytärpuolensa elämässä. Podcast 5.

(55) Estherin äidille oli todettu Alzheimerin tauti ja nainen huolehti äidistään yhdessä sisarustensa kanssa. Äiti oli Estherille kaikki kaikessa. Podcast 7.

Esimerkissä (54) ilmaus *suhtautui vakavasti* rakentaa uhrista toimijan, joka ottaa uuden perheroolinsa velvollisuutena. Sanavalinta korostaa sitoutumista ja vastuuta, eikä roolia esitetä valinnaisena. Ilmaus uhrista *luotettavana aikuisena* vahvistaa kuvaa henkilöstä, johon voidaan turvautua ja joka kantaa vastuun toisen hyvinvoinnista. Myös esimerkissä (55) uhri on vastuussa toisen ihmisen hyvinvoinnista. Verbi *huolehti* rakentaa vastuullisuutta hoivan kautta. Se viittaa konkreettiseen toimintaan, jossa uhri on vastannut äitinsä hyvinvoinnista. Ilmaus *yhdessä sisarustensa kanssa* tuo esiin vastuun jakautumisen, jolloin vastuullisuus näyttäytyy myös osana perheen sisäistä yhteistyötä.

Vastuullisuuden diskurssin myötä uhrin näyttäytyvät henkilöinä, joiden elämän keskiössä on ollut muiden huomioiminen ja erilaiset velvollisuudet. Vastuullisuus ulottuu useille elämäalueille, kuten perheeseen, työhön ja ihmissuhteisiin, jolloin uhrin rakentuvat keskeisiksi toimijoiksi omassa lähipiirissään. Tämä tekee menetyksestä laajemman. Kun uhri on ollut keskeisessä roolissa muiden arjessa, hänen poissaolonsa vaikuttaa myös ympärillä oleviin ihmisiin ja heidän elämäänsä. Kokonaisuudessaan vastuullisuuden diskurssi vahvistaa uhreista kuvaa luotettavina ihmisinä, joiden elämä oli tiiviisti sidoksissa muihin. Tämä voi lisätä teon traagisuutta, sillä menetys näyttäytyy paitsi yksilöllisenä myös yhteisöllisenä.

4.5 Väkivallan diskurssi

Väkivallan diskurssissa uhrin rakentuvat ruumiillisen väkivallan kohteina. Huomio kohdistuu erityisesti uhrien kehoihin, niihin kohdistuneisiin tekoihin sekä väkivallan seurauksiin. Diskurssi ilmenee aineistossa sekä pelkistettyinä että yksityiskohtaisina kuvauksina väkivallasta. Väkivallan konkreettinen seuraus näkyy esimerkissä (56).

(56) Lattialla oli verta ja myös Matthewn suusta valui verta. Podcast 1.

Esimerkissä (56) väkivalta rakentuu seurausten kuvailun kautta. Ilmaukset verta ja valui verta kohdistavat huomion suoraan uhrin kehoon ja sen vaurioihin. Kuvaus ei sisällä tarkkaa selostusta väkivallan kulusta vaan keskittyy sen jälkiin. Tällainen ilmaisu tekee väkivallasta näkyvää ilman yksityiskohtaista kuvailua. Samalla uhri rakennetaan väkivallan kohteena, jonka keho toimii väkivallan merkinä. Lisäksi verbi *valui* luo mielikuvan siitä, että väkivalta on tapahtunut vasta äskettäin, koska veri ei ole kuivunut. Väkivallan konkreettisia seurauksia voidaan myös kuvata yksityiskohtaisemmin. Tätä havainnollistaa esimerkki (57).

(57) Kaitlin epäili, että Mota oli ehkä ammuttu päähän tai lyöty jollain kovalla tai terävällä esineellä, koska hän näki, miten vähän aivoainesta oli valunut ulos kallosta lattialle. Podcast 2.

Esimerkissä (57) väkivaltaa kuvataan yksityiskohtaisesti kallon ja aivojen vaurioitumisen kautta. Kuvaus *aivoainesta oli valunut ulos kallosta* tekee väkivallasta konkreettisen ja korostaa ruumiin haavoittuneisuutta. Kuvaus ei ainoastaan viittaa väkivaltaan vaan esittää sen seuraukset tarkasti, mikä voi voimistaa tilanteen järkyttävyyttä. Samalla väkivallan kuvaus voi luoda kuulijalle visuaalisia mielikuvia uhrin kokemasta väkivallasta, mikä voi herättää tunnereaktioita. Kertoja ei pehmennä tapahtunutta, mikä voi korostaa teon lopullisuutta. Näin väkivallan diskurssi ei ainoastaan kuvaa tapahtunutta, vaan voi myös vahvistaa käsitystä teon vakavuudesta. Väkivaltaa voidaan kuvata myös siten, että yksityiskohtaisuus ja käsitteellistäminen vaihtelevat samassa kuvauksessa. Tämä ilmenee esimerkissä (58).

- (58) Hän kertoi kuristaneensa Addien 5. lokakuuta kello 1.00 yöllä. Sen jälkeen hän oli tehnyt ruumiille asioita, joita kutsutaan termillä nekrofilia. Hän paloitteli ruumiin kuolemaa seuraavana päivänä kylpyammeessa ja sen jälkeen hän mietti useiden päivien ajan, mitä seuraavaksi tekisi. Podcast 4.

Esimerkissä (58) kertoja käyttää sekä suoraa että nimeävää kieltä. Kuvaukset kuristamisesta ja paloittelusta ovat konkreettisia, eikä niitä pehmennetä. Tästä poiketen ilmaus *asioita, joita kutsutaan termillä nekrofilia*, nimeää teon ilman tarkempaa kuvausta. Sen sijaan, että teko kuvattaisiin tarkemmin, se siirretään käsitteen tasolle. Tällainen ilmaisu voi jättää tulkinnanvaraa kuulijalle. Osa voi tunnistaa käsitteen, kun taas toisille sen sisältö voi jäädä epämääräisemmäksi. Samalla puhetapa voi toimia keinona olla kuvaamatta seksuaaliväkivaltaa tarkemmin. Lisäksi uhrista käytetään termiä *ruumis*, mikä voi korostaa väkivallan jälkeistä objektivoivaa näkökulmaa. Väkivaltaa voidaan kuvata myös toiston ja luettelomaisuuden avulla. Tämä näkyy esimerkissä (59).

- (59) Häntä oli hakattu, raiskattu ja hänen päällään oltiin seisty. Häneen oli kohdistettu väkivaltaa yli kahden tunnin ajan. Podcast 3.

Esimerkissä (59) uhrista puhutaan useiden peräkkäisten väkivallantekojen kautta. Ilmaukset *hakattu, raiskattu ja oltiin seisty* muodostavat kolmiportaisen luettelon, joka tehostaa väkivallan rajuutta. Luettelomaisuus rakentaa vaikutelmaa monimuotoisesta väkivallasta, jossa eri teot limittyvät toisiinsa. Lisäksi *oli*-rakenteet voivat siirtää huomion pois tekijästä ja kohdistaa sen uhrin kokemuksiin ja kehoon. Tällöin uhri näyttäytyy ennen kaikkea passiivisena väkivallan kohteena. Ilmaus yli kahden tunnin ajan tekee väkivallasta pitkäkestoista ja jatkuvaa. Näin teon julmuus ja uhrin kärsimyksen mittakaava voivat kasvaa. Samalla väkivallan kuvaus voi rakentaa kuulijalle mielikuvia tapahtuneesta. Väkivallasta voidaan myös kertoa jäsentämällä sitä lääketieteellisesti. Tämä ilmenee esimerkissä (60).

- (60) Ruumiinavaus osoitti, että Katrina oli kuollut tylpän esineen aiheuttamiin vammoihin, jotka olivat seurausta kovalla esineellä tehdyistä toistuvista iskuista päähän. Podcast 5.

Esimerkissä (60) väkivaltaa jäsennetään asiantuntijapuheen kautta. Ilmaus *ruumiinavaus osoitti* rakentaa kuvauksen luotettavaksi ja objektiiviseksi. Samalla ilmaukset *tylpän esi-
neen aiheuttamat vammat ja toistuvat iskut* muotoilevat väkivallan kliiniseksi ja etään-
nytetyksi. Tällainen esitystapa voi vähentää emotionaalista samaistumista ja siirtää tar-
kastelun kohti väkivallan seurauksia. Väkivallan kuvaukseen voi liittyä myös epävar-
muutta, joka vaikeuttaa sen tulkintaa. Tämä näkyy esimerkissä (61).

- (61) Patologi piti mahdollisena, että Timin ruumista olisi paloitetu ja osa siitä olisi hävitetty muualle. Ruumiinavauksen perusteella noin 46 kiloa hänen ruumiistaan oli säilynyt ja kuolinsyyn uskottiin todennäköisesti olleen kloroformialtistuksen ja suolahappoon upottamisen yhdistelmävaikutus. Sitä, oliko Tim ollut elossa tynnyriin joutuessaan, ei voitu varmuudella selvittää. Podcast 6.

Esimerkissä (61) väkivaltaa kuvataan osittain epävarmuuden kautta. Ilmaukset *piti mah-
dollisena ja ei voitu varmuudella selvittää* tuovat esiin tiedon rajallisuuden. Henkirikok-
sen aikaiset tapahtumat jäävät näin osin avoimeksi. Samalla useiden eri väkivallan muo-
tojen esittäminen rinnakkain laajentaa tapahtumien mittakaavaa. Maininnat ruumiin pa-
loittelusta, hävittämisestä sekä kemiallisesta käsittelystä voivat tehdä kuvauksesta ras-
kaan. Erityisesti tieto siitä, ettei voida varmuudella sanoa, oliko uhri elossa tynnyriin jou-
tuessaan voi voimistaa kuvauksen järkyttävyyttä. Näin ollen kuvauksen yksityiskohtai-
suus ja siinä esitetyt väkivallan muodot voivat näyttäytyä kuulijalle järkyttävinä. Väki-
valtaa voidaan rakentaa myös poikkeavien yksityiskohtien kautta. Tämä näkyy esimerkissä
(62).

- (62) Hänen ruumiissaan ei ollut lainkaan merkkejä itsepuolustuksesta ja hän oli kuollut päähän kohdistuneisiin koviin iskuihin. Myöhemmin selvisi, että murha-aseena oli käytetty yli 15 kiloa painavaa suurta papukaijaveistosta. Podcast 8.

Esimerkissä (62) väkivalta rakentuu osittain odotusten rikkomisen kautta. Ilmaus *ei ollut
lainkaan merkkejä itsepuolustuksesta* luo kuvan tilanteesta, jossa uhri ei ole voinut rea-
goida väkivaltaan. Tämä voi korostaa tapahtuman äkillisyyttä. Lisäksi papukaijaveistos ei

ole tyypillinen murha-ase, mikä tekee kuvauksesta poikkeavan. Esineen painon ja koon korostaminen voi lisätä tilanteen järkyttävyyttä ja luoda kuulijalle mielikuvia.

Väkivallan diskurssi rakentaa siis uhrin ennen kaikkea ruumiillisen väkivallan kohteina, joiden kehoihin ja kärsimykseen huomio kohdistuu. Aineistossa väkivaltaa kuvataan sekä pelkistetysti että hyvin yksityiskohtaisesti. Tällöin uhrin ruumis toimii väkivallan näkyvänä merkinä. Kuvauksissa korostuvat esimerkiksi veri, vammat, ruumiin käsittely sekä väkivallan julmuus. Samalla väkivaltaa jäsennetään eri tavoin. Osa kuvauksista rakentuu emotionaalisesti ja visuaalisesti järkyttäviksi, kun taas osa esitetään asiantuntijamaisen kielen kautta. Yhteistä esimerkeille on, että uhri näyttäytyy usein passiivisena väkivallan kohteena. Huomio kohdistuu taas itse tekoihin ja niiden seurauksiin. Näin väkivallan diskurssi ei ainoastaan kuvaa rikosta, vaan myös rakentaa kuulijalle käsitystä väkivallan vakavuudesta, uhrin haavoittuvuudesta ja tapahtumien järkyttävyydestä.

4.6 Ristiriitaisuuden diskurssi

Aineistossa uhreja ei kaikissa tapauksissa esitetä yksiselitteisesti myönteisinä tai ihanteellisina henkilöinä. Sen sijaan heistä syntyy paikoin ristiriitainen kuva, jossa myönteiset ja kielteiset piirteet limittyvät. Tällainen esitystapa voi haastaa käsitystä ideaaliuhrista ja voi vaikuttaa siihen, miten kuulija heihin suhtautuu. Ristiriitaisuus voi tulla esiin uhrin omien asenteiden ja suhtautumistapojen kautta. Tätä havainnollistaa esimerkki (63).

(63) Matthew koki, että nuorisopapin työ ei ollut tarpeeksi hienoa ja tärkeää. Podcast 1.

Esimerkissä (63) ilmaus *ei ollut tarpeeksi hienoa ja tärkeää* rakentaa kuvaa uhrista henkilönä, joka arvottaa omaa asemaansa ja kokee tyytymättömyyttä. Sanat *hieno* ja *tärkeä* eivät ole neutraaleja, vaan ne sisältävät arvottavan sävyn ja viittaavat statukseen ja merkitykseen. Tämä voi luoda vaikutelman kunnianhimosta, mutta myös ylimielisyydestä tai

tyytymättömyydestä nykytilanteeseen. Ristiriitaa voidaan rakentaa myös henkilöiden välisten suhteiden ja ominaisuuksien kautta. Tämä ilmene esimerkissä (64).

- (64) Matthew oli kunnianhimoinen ja määrätietoinen. Mary taas oli selvästi miestään hiljaisempi ja jollain tapaa alistuneen oloinen. Podcast 1.

Esimerkissä (64) henkilöiden vastakkainasettelu rakentuu kahden erillisen virkkeen kautta, joissa heitä kuvataan suhteessa toisiinsa. Sana *taas* rakentaa vertailua osapuolien välille, mikä ohjaa tulkitsemaan jälkimmäisen henkilön ominaisuuksia suhteessa ensimmäiseen. Uhriin liitetyt piirteet kunnianhimo ja määrätietoisuus ovat lähtökohtaisesti myönteisiä, kun taas toisen osapuolen kuvaus painottuu hiljaisuuteen ja alistuneisuuteen. Tällainen rinnastus rakentaa epäsymmetrisen asetelman, jossa uhrin vahvuus näytetään suhteessa toisen heikkouteen. Samalla uhrin määrätietoisuus saa myös hallitsevuuden sävyjä, jolloin alun perin myönteisenä esitetyt ominaisuudet voivat osittain saada kielteisiä merkityksiä. Näin uhrista rakentuu monisyisempi hahmo, joka ei välttämättä näyttäyty yksiselitteisen myönteisenä, vaan osana epätasapainoista parisuhdetta. Ristiriitaisuus voi ilmetä myös tilanteissa, joissa uhrin toimintaa tai ominaisuuksia kuvataan normista poikkeavana. Tämä näkyy esimerkissä (65).

- (65) Javi ei ollut kuunnellut isäänsä. Hän oli alkanut liikkua huivi päässään, antanut partansa kasvaa ja huoliteltu ulkonäkö oli muuttunut radikaalisti epäsiistiksi. Kylällä oli juoruiltu Javin muutoksesta. Podcast 8.

Esimerkissä (65) uhrin muutosta kuvataan negatiivisesti latautuneiden ilmausten kautta. Ilmaus *ei ollut kuunnellut isäänsä* viittaa tottelemattomuuteen. Lisäksi ilmaukset *epäsiistiksi* ja *juoruiltu* luovat kuvaa mahdollisesti paheksuttavasta toiminnasta. Uhri ei näytetä pelkästään myönteisenä, vaan häneen liitetään piirteitä, jotka voivat herättää kuulijassa epäilyä tai kriittisyyttä. Ristiriitaisuus rakentuu myös tilanteissa, joissa uhrin elämästä paljastetaan tietoja, jotka haastavat aiemman kuvan. Tätä havainnollistaa esimerkki (66).

- (66) Nämä viestit paljastivat, että asiat Katrinan avioliitossa eivät ehkä olleet olleet niin hyvin tai niin yksinkertaisesti mitä tutkijoille oli kerrottu. Ne paljastivat muun muassa sen, että Katrinalla oli ollut suhde Guy Gabriel nimiseen mieheen. Podcast 5.

Esimerkissä (66) kerronta tuo esiin uuden näkökulman, joka rikkoo aiempaa käsitystä uhrin elämästä. Ilmaus *eivät ehkä olleet olleet niin hyvin* vihjaa piilotettuun todellisuuteen. Maininta avioliiton ulkopuolisesta suhteesta tuo mukaan moraalisen elementin. Uhrin kuva ei pysy yhtenäisenä, vaan siihen liitetään piirteitä, jotka voivat vaikuttaa kuulijan tulkintaan ja jopa etäännyttää häntä uhrista. Ristiriitaisuus voi ilmetä vielä suuremmin, kun uhria kuvataan suoraan negatiivisten luonteenpiirteiden kautta. Tämä näkyy esimerkiksi (67).

- (67) Addien kerrotaan olleen räjähdysherkkä ja erityisesti alkoholia juotuaan myös väkivaltainen. Podcast 4.

Esimerkissä (67) uhria kuvaillaan sanoilla *räjähdysherkkä ja väkivaltainen*. Näin hänestä voi rakentua hallitsematon ja arvaamaton kuva. Tällainen kuvaus poikkeaa selvästi tyyppillisestä uhrin viattomuuden korostamisesta. Samalla se voi vaikuttaa siihen, kuinka oikeutettuna tai ymmärrettävänä kuulija pitää uhrin kohtaamaa väkivaltaa, vaikka itse henkirikos ei missään tilanteessa ole hyväksyttävä. Myös yksittäiset kertomukset uhrin toiminnasta menneisyydessä voivat rakentaa ristiriitaista kuvaa. Tämä tulee esiin esimerkiksi (68).

- (68) Kun Matthew oli huomannut koiran pihassaan, hän oli mennyt raivoamaan naapurien luokse ja sanonut, että jos koira vielä tulisi heidän pihansa, hän ampuisi sen. Podcast 1.

Esimerkissä (68) uhria kuvataan tilanteessa, jossa hänen oma toimintansa nousee keskiöön. Kertoja valikoi tällaisen esimerkin osaksi uhrin kuvausta, mikä voi ohjata kuulijaa tulkitsemaan häntä tietynlaisten piirteiden kautta. Verbi *raivoamaan* sekä uhkaus ampumisesta luovat mielikuvaa impulsiivisesta ja aggressiivisesta toiminnasta. Uhkaus kohdistuu koiraan, mikä voi osaltaan korostaa teon suhteettomuutta. Uhri ei näyntyä

pelkästään passiivisena väkivallan kohteena, vaan henkilönä, joka itsekin toimii uhkaavasti. Näin kertoja osallistuu uhrikuvan rakentamiseen tuomalla esiin piirteitä, jotka voivat problematisoida uhrin asemaa ja monimutkaistaa kuulijan tulkintaa. Samankaltainen asetelma rakentuu myös tilanteissa, joissa uhrin toiminta kohdistuu suoraan toiseen henkilöön. Tätä havainnollistaa esimerkki (69).

- (69) Kun rakenneultrassa selvisi, että myös kolmas lapsi tulisi olemaan tyttö, Matthew suuttui ja syytti asiasta Marya. Podcast 1.

Esimerkissä (69) uhrin toimintaa kuvataan tilanteessa, jossa hän reagoi negatiivisesti tapahtumaan, johon toisella osapuolella ei ole vaikutusmahdollisuuksia. Verbi *suuttui* rakentaa kuvaa voimakkaasta impulsiivisesta reaktiosta ja ilmaus *syytti asiasta* kohdistaa vastuun toiseen henkilöön. Tässä asetelmassa uhrin toiminta näyttäytyy epäoikeudenmukaisena ja suhteettomana. Samalla vastuunsiirto rakentaa uhrista toimijan, joka kohdistaa syyllisyyttä toiseen. Tämä voi epäsuorasti esittää uhrin kontrolloivana ja toista alistavana osapuolena. Tällöin kerronta voi jopa herättää kuulijassa ymmärrystä tai myötätuntoa tekijää kohtaan. Lisäksi kuvauksessa rakentuu asetelma, jossa uhrin toiminta rikoo odotuksia rationaalisesta käyttäytymisestä. Tämän seurauksena kuulijan myötätunto uhria kohtaan voi heikentyä. Näin ollen uhriin liitetään piirteitä, jotka voivat tuottaa hänestä ristiriitaisemman tulkinnan. Ristiriitaisuus saavuttaa äärimmillään tason, jossa uhriin liitetään suoraan vakavaa väkivaltaa ja kontrollia. Tämä näkyy esimerkissä (70).

- (70) Hän sanoi, että Matthew oli uhannut monta kertaa tappaa hänet ja oli esimerkiksi uhkaillut häntä kiväärillään. Hän myös kertoi oikeuden edessä Matthew'n painostaneen häntä tekemään sellaisia seksuaalisia asioita, joita hän ei halunnut tehdä. Podcast 1.

Esimerkissä (70) uhrista rakentuu poikkeuksellisen ristiriitainen kuva, sillä häneen liitetään sekä tappouhkauksia että seksuaalista painostamista. Ilmaus *uhannut monta kertaa tappaa hänet* korostaa uhkaavan toiminnan toistuvuutta. Tapaukset eivät näyttäyty yksittäisinä riitoina, vaan jatkuvana pelon ilmapiirinä. Myös maininta kiväärillä uhkailemisesta tekee uhasta konkreettisen, sillä väkivallan mahdollisuus liitetään aseeseen.

Seksuaalinen painostaminen puolestaan laajentaa ristiriitaisuutta fyysisen ja henkisen väkivallan lisäksi seksuaalisen vallankäytön alueelle. Tällöin uhri ei näyttäydy pelkästään rikoksen kohteena. Häntä kuvaillaan myös henkilönä, jonka toiminta on tuottanut toiselle pelkoa, alistumista ja kontrollia. Tämä voi horjuttaa uhrikuvaa ja rakentaa hänestä moraalisesti ristiriitaisen hahmon.

Näiden havaintojen perusteella ristiriitaisuuden diskurssi rakentaa uhreista monitasoisia ja paikoin moraalisesti riitaisia hahmoja. Uhrit eivät näyttäydy aineistossa pelkästään myönteisinä, vaan heihin liitetään piirteitä, jotka voivat herättää myös kriittisiä tulkintoja. Tällainen esitystapa haastaa perinteisen käsityksen ideaaliuhreista, joiden asema perustuu selkeään viattomuuteen. Samalla kerronta voi ohjata kuulijan tulkintaa siten, että huomio ei kohdistu yksinomaan uhrien kokemaan väkivaltaan, vaan myös heidän poikkeukselliseen toimintaansa ja ominaisuuksina. Tämänäyttöinen ristiriitaisuus korostuu erityisesti podcastissa 1, jossa uhrin kuvaukseen sisältyy toistuvasti hänen toimintaansa ja luonteenpiirteisiinsä liittyvää jännitettä. Samankaltaisia havaintoja löytyi kuitenkin muistakin podcast-jaksoista. Näin uhrien asema ei aina näyttäydy itsestään selvänä, vaan voi rakentua tulkinnanvaraisena.

4.7 Yhteenveto ja yhteys narratiiviseen rakenteeseen

Uhreista rakennetaan aineistossa monitasoinen kuva erilaisten diskurssien kautta. Sympatian, haavoittuvuuden, menetetyt tulevaisuuden ja vastuullisuuden diskurssit korostavat uhrien myönteisiä piirteitä, heidän merkitystään muille ihmisille sekä heidän rajallisia mahdollisuuksiaan vaikuttaa tapahtumien kulkuun. Näiden diskurssien kautta uhrit asemoituvat arvokkaina, samaistuttavina ja suojan arvoisina henkilöinä. Samalla ne rakentavat uhrista kuvaa, joka on linjassa ideaaliuhrin käsitteen kanssa. Tällainen esitystapa voi vahvistaa kuulijan kokemaa myötätuntoa ja käsitystä tapahtumien epäoikeudenmukaisuudesta.

Samanaikaisesti väkivallan ja ristiriitaisuuden diskurssit monimutkaistavat tätä kuvaa. Väkivallan diskurssi kohdistaa huomion uhrien kehoihin ja henkirikosten konkreettisiin seurauksiin. Näin uhrit voivat näyttäytyä objektivoituina ruumiina, jolloin yksilöllisyys jää taka-alalle ja keskiöön nousevat väkivallan jäljet. Ristiriitaisuuden diskurssi puolestaan tuo esiin uhrien toimintaan, luonteenpiirteisiin ja elämäntilanteisiin liittyviä piirteitä. Nämä piirteet voivat haastaa perinteistä käsitystä viattomasta ja yksiselitteisesti myönteisestä uhrista. Näin uhrit eivät näyttäydy ainoastaan passiivisina väkivallan kohteina. He ovat myös aktiivisia toimijoita, joihin liitetään moraalisesti tulkinnanvaraisia ja paikoin jopa kielteisiä merkityksiä.

Diskurssit eivät esiinny aineistossa toisistaan irrallisina, vaan ne rakentuvat usein samanaikaisesti ja menevät osin päällekkäin. Yksittäinen kuvaus voi tuottaa useita merkityksiä yhtä aikaa. Tällöin sama uhri voi näyttäytyä esimerkiksi sekä haavoittuvana että vastuullisena tai sympatiaa herättävänä. Näin diskurssit eivät ole selkeästi toisistaan erillään, vaan ne kietoutuvat toisiinsa. Samalla diskurssit voivat tuottaa keskenään jännitteisiä tai ristiriitaisia merkityksiä. Esimerkiksi sama uhri voidaan esittää sekä myönteisten luonteenpiirteiden kautta että toimijana, jonka käyttäytyminen herättää kriittisiä tulkintoja. Tämä on keskeinen havainto, sillä se osoittaa, että aineiston uhrikuvaukset eivät kaikilta osin vastaa ideaaliuhrin käsitettä. Tämä osoittaa sen, että uhreista tuodaan esiin myös siitä poikkeavia ja jopa paheksuttavia piirteitä tai tekoja.

Analyysin perusteella tapa, joista uhreista puhutaan ei ole vain kuvaileva vaan myös merkityksiä tuottava. Kielelliset valinnat ohjaavat sitä, millaisina uhrit esitetään ja miten kuulija voi heihin suhtautua. Diskurssit voivat vahvistaa myötätuntoa, mutta myös etäännyttää kuulijaa uhrista. Näin ollen uhrien representaatiot eivät ole neutraaleja. Ne osallistuvat aktiivisesti merkitysten rakentamiseen ja vaikuttavat siihen, millaisina uhrit ymmärretään true crime -podcasteissa.

Taulukossa 3 esitetään, miten eri diskurssit painottuvat narratiivisen kertomuksen eri vaiheissa sekä millaisia representaatioita ja tulkintoja ne voivat tuottaa kuulijalle. Taulukko

havainnollistaa, että uhrien representaatiot muuttuvat kertomuksen edetessä ja rakentuvat rakenteellisten sekä kielellisten valintojen yhteisvaikutuksessa.

Taulukko 3. Narratiivisten vaiheiden, diskurssien ja uhrirepresentaatioiden yhteys.

Narratiivinen vaihe	Vaiheen tehtävä	Uhrin rooli	Keskeiset diskurssit	Rakentuva representatio	Vaikutus kuulijan tulkintaan
Abstrakti	Johdattaa tapaukseen	Uhri esitellään merkityksellisenä henkilönä tai henkirikoksen kohteena	Sympatia Väkivalta	Emotionaalisesti merkittävä uhri	Voi herättää emotionaalista kiinnostusta
Orientaatio	Taustoittaa tapahtumia	Uhri esitellään tavallisenä ihmisenä tai läheisenä	Sympatia Vastuullisuus Menetetty tulevaisuus	Samaistuttava ja myönteinen uhri	Voi lisätä samaistumista ja myötätuntoa
Komplikaatio	Kuvaa tapahtumien etenemistä	Uhri näyttäytyy haavoittuvana	Haavoittuvuus Väkivalta	Puolustuskyvyn uhri	Voi herättää jännitystä ja myötätuntoa
Evaluaatio	Ohjaa moraalista tulkintaa	Uhrin arvioidaan emotionaalisesti	Sympatia Vastuullisuus Ristiriitaisuus	Viaton tai ristiriitainen uhri	Voi ohjata moraalisten tulkintojen muodostumista
Resoluutio	Paljastaa lopputuloksen	Uhri esitellään rikoksen kärsijänä	Väkivalta Menetetty tulevaisuus	Menetetty uhri	Voi korostaa rikoksen vakavuutta
Kooda	Päätää kertomuksen	Uhri muistetaan menetyksen kautta	Menetetty tulevaisuus Sympatia	Merkityksellinen menetyks	Voi jättää emotionaalisen loppuvaihtelun

Diskurssianalyysi syventää narratiivisen analyysin havaintoja näyttämällä, että uhrin representatio ei rakennu ainoastaan kertomuksen rakenteellisten vaiheiden kautta. Representatio muodostuu myös niiden kertomuksen sisällä tehtävien kielellisten valintojen avulla. Narratiivinen analyysi toi esiin, miten uhrin asema muuttuu kertomuksen edetessä. Abstraktissa ja orientaatioissa uhri esitellään usein yksilöllisenä ja samaistuttavana henkilönä. Komplikaatioissa taas uhrin toimijuus vähenee ja hänestä tulee väkivallan tai rikoksen kohde. Diskurssianalyysi tarkentaa tätä näyttämällä, että muutos syntyy

konkreettisesti esimerkiksi verbivalintojen, kuvailevien ilmausten ja määrittelyjen kautta. Uhria kuvataan orientaatioissa usein aktiivisena toimijana, jolla on läheisiä ihmissuhteita, arkisia rutiineja ja niin sanotun tavallisen elämän piirteitä. Komplikaatioissa taas korostuvat passiiviset rakenteet sekä uhrin kehoon ja haavoittuvuuteen liittyvät kuvaukset.

Diskurssianalyysi osoittaa myös sen, että uhrin representaatiot rakentuvat moraalisesti latautuneiden puhetaiposten kautta. Uhria kuvataan aineistossa esimerkiksi vastuullisena, viattomana tai poikkeuksellisen hyvänä ihmisenä. Tämä voi ohjata kuulijaa suhtautumaan häneen empaattisesti. Samalla tällaiset kuvaukset rakentavat käsitystä siitä, millainen uhri näyttäytyy niin sanotusti ansaitsevana myötätunnon kohteena. Tämä täydentää narratiivisen analyysin havaintoa siitä, että evaluaation vaiheessa kuulijaa ohjataan aktiivisesti tulkitsemaan rikosta emotionaalisesti ja moraalisesti tietyllä tavalla. Diskurssianalyysi osoittaa, ettei kyse ole vain kertomuksen rakenteellisesta ominaisuudesta, vaan myös siitä, miten kielellä tuotetaan hyväksyttäviä ja uskottavia uhrikuvia.

Yhdessä narratiivinen analyysi ja diskurssianalyysi osoittavat, että true crime -podcastit eivät pelkästään kuvaa rikoksia, vaan rakentavat aktiivisesti merkityksiä siitä, millaisina uhrit ymmärretään. Narratiivinen analyysi toi esiin, että uhri esitellään usein kertomuksen alussa yksityiskohtaisesti ja inhimillisesti, mutta tapahtumien edetessä huomio voi siirtyä rikoksen väkivaltaisuuteen, tekijään tai oikeusprosessiin. Narratiivinen rakenne määrittää, missä vaiheessa ja millaisessa roolissa uhri esiintyy, kun taas diskursiiviset valinnat ohjaavat sitä, millaisia moraalisia, emotionaalisia ja kulttuurisia merkityksiä tähän rooliin liitetään. Diskurssianalyysi syventää tätä havaintoa osoittamalla, että siirtymä näkyy myös kielellisellä tasolla. Uhrin persoonaa kuvaavat ilmaukset vähenevät ja tilalle tulevat rikosta, ruumista tai väkivaltaa korostavat kuvaukset. Näin uhrin representaatio muodostuu rakenteellisten ja kielellisten valintojen yhteisvaikutuksessa.

5 Pohdinta

Tutkielman tavoitteena oli selvittää, millaisilla narratiivisilla keinoilla ja diskursseilla true crime -podcastit rakentavat kuvaa henkirikosten uhreista. Tulosten perusteella voidaan todeta, että uhrien representaatiot eivät muodostu sattumanvaraisesti, vaan ne rakentuvat toistuvien kerronnallisten ja kielellisten valintojen kautta. Näiden valintojen avulla uhreista tuotetaan tietynlaisia tulkintoja, jotka ohjaavat kuulijan suhtautumista ja ymmärrystä.

Tutkimuskysymyksiin pyrittiin vastaamaan yhdistämällä narratiivinen analyysi ja kriittinen diskurssianalyysi kahdeksan suomalaisen true crime -podcast-jakson aineistoon. Menetelmien yhdistäminen osoittautui toimivaksi ratkaisuksi, sillä niiden avulla voitiin tarkastella samanaikaisesti sekä kertomusten rakennetta että kielellisiä valintoja. Narratiivinen analyysi näytti sen, miten uhrien asema muuttui kertomuksen eri vaiheissa. Diskurssianalyysi auttoi tunnistamaan toistuvia puhetapoja ja merkityksiä, joiden kautta uhreista rakennettiin esimerkiksi viattomia, haavoittuvia tai väkivallan kohteena olevia henkilöitä. Menetelmät täydensivät toisiaan erityisesti siinä, että narratiivinen analyysi osoitti missä kohtaa tietynlaisia representaatioita rakennettiin, kun taas diskurssianalyysi auttoi ymmärtämään, millaisin kielellisin keinoin tämä tapahtui.

Analyysi osoitti, että uhreja kuvataan aineistossa usein moraalisesti myönteisessä valossa. Heidät esitetään esimerkiksi läheisiin ihmissuhteisiin kiinnittyvinä, vastuullisina ja positiivisia luonteenpiirteitä omaavina henkilöinä. Tällaiset kuvaukset rakentavat kuvaa viattomasta ja sympatiaa herättävästä uhrista. Samalla ne ohjaavat kuulijaa tulkitsemaan rikosta erityisesti uhrin kärsimyksen näkökulmasta. Tulokset tukevat aiempaa tutkimusta niin sanotusta ideaaliuhrista, jossa uhri esitetään moraalisesti moitteettomana ja syyttömänä (Christie, 1986). Aineistossa havaittiin kuitenkin myös poikkeuksia tästä. Kaikki uhrin eivät näyttäneet yksiselitteisesti ihanteellisina, vaan joissakin tapauksissa heidän kuvaukseensa sisältyi ristiriitaisia piirteitä. Tämä viittaa siihen, että true crime -podcastit eivät ainoastaan toista valmiita representaatioita, vaan voivat myös tuottaa monimuotoisempia ja osittain jännitteisiä kuvauksia uhreista. Analyysi herätti myös kysymyksen

siitä, millaiset uhrin toisaalta jäävät vähemmälle huomiolle tai eivät saa samanlaista myötuntoa.

Tulokset ovat linjassa aiemman tutkimuksen kanssa, jonka mukaan media ei esitä rikoksia neutraalisti, vaan rakentaa niistä merkityksellisiä kertomuksia (Jewkes, 2015). Myös Bolingin (2019) näkemys true crime -genren sijoittumisesta journalismin ja viihteen välimaastoon saa tukea tästä tutkimuksesta. Aineistossa rikokset esitetään tavalla, joka yhdistää faktapohjaisen tiedon ja tarinallisen kerronnan. Lisäksi tulokset tukevat Langin ja Alejandron (2024) havaintoja siitä, että uhrien esittäminen voi olla valikoivaa ja painottaa tiettyjä piirteitä. Tässä tutkielmassa tämä näkyi erityisesti sympatiaa rakentavissa diskursseissa. Samalla tutkimus täydentää aiempaa tutkimusta tuomalla esiin, miten nämä representaatiot rakentuvat nimenomaan narratiivisten ja kielellisten valintojen kautta.

Tulosten merkitys liittyy laajempaan keskusteluun median vastuusta. Tutkielma voi lisätä ymmärrystä siitä, millä tavoin media osallistuu yhteiskunnallisten käsitysten rakentamiseen väkivallasta, oikeudenmukaisuudesta ja ihmisarvosta. Tutkielma voi myös lisätä ymmärrystä siitä, miten rikoksia ja väkivaltaa käsitellään suomalaisessa mediassa ja millaisia asenteita nämä esitykset vahvistavat tai haastavat. Näin tutkielma voi myös tukea kriittisempää ja eettisempää keskustelua siitä, millaisin keinoin todellisista rikoksista olisi hyväksyttävää kertoa. Tutkielma voi myös tuottaa uutta tietoa viestinnän ja mediatutkimuksen kentälle erityisesti podcast- ja rikosviestinnän näkökulmasta. Se voi myös herättää ajatuksia siitä, miten populaarikulttuurin rikoskerronta voi vaikuttaa yhteiskunnalliseen käsitykseen oikeudenmukaisuudesta, empatiasta ja uhrien ihmisarvosta.

Tutkimusasetelmaan liittyi kuitenkin myös rajoituksia. Aineisto rajattiin kahdeksaan jaksoon ja neljään suosittuun suomenkieliseen podcastiin, mikä teki aineistosta hallittavan ja mahdollisti syvällisen laadullisen analyysin. Samalla rajaus kuitenkin kavensi näkökulmaa, sillä analyysi ei huomionut esimerkiksi kansainvälisiä podcasteja, ratkaisemattomia rikoksia tai muita rikosmedian muotoja. Lisäksi kaikki aineiston tapaukset olivat ratkaisuja henkirikoksia, mikä vaikutti narratiiviseen rakenteeseen erityisesti resoluution ja

oikeuden toteutumisen korostumisena. Jos aineistossa olisi ollut ratkaisemattomia tapauksia, myös uhrin representaatio olisi voinut rakentua eri tavoin esimerkiksi epävarmuuden tai spekulatiivisuuden kautta.

Tutkielman aikana kävi myös ilmi, että narratiivisten rakenteiden ja diskurssien erottaminen toisistaan ei ollut aina yksiselitteistä. Sama aineistokohta saattoi sisältää sekä narratiivisia piirteitä että useita diskursiivisia merkityksiä samanaikaisesti. Tämä edellytti jatkuvaa rajojen määrittelyä sen suhteen, tarkasteltiin kohtaa ensisijaisesti narratiivin vai diskurssin näkökulmasta. Toisaalta juuri tämä päällekkäisyys osoitti, kuinka tiiviisti kerrottavat ja kielelliset keinot liittyvät toisiinsa true crime -podcasteissa.

Tutkielman avulla saatiin näkyväksi, että uhreja ei esitetä podcasteissa neutraalisti, vaan heidän representaationsa rakentuvat systemaattisesti tiettyjen diskurssien ja narratiivisten rakenteiden kautta. Narratiivinen rakenne ohjasi sitä, millaisessa asemassa uhri eri vaiheissa näyttäytyi. Orientaatioissa se näyttäytyi yksilöllisenä ja arkisena ihmisenä, komplikaatioissa väkivallan kohteena ja resoluutioissa usein taka-alalle jäävänä osapuolena. Samalla erityisesti sympatian, haavoittuvuuden ja väkivallan diskurssit toistuivat aineistossa. Näin tutkielma vastasi tutkimuskysymyksiin osoittamalla sekä millaisia keinoja podcasteissa käytetään että millaisia merkityksiä niiden kautta rakennetaan.

Tutkielman eettinen näkökulma liittyi ennen kaikkea siihen, miten todellisista rikoksista ja uhreista puhutaan. Koska aihe koskee kärsimystä ja väkivaltaa, tutkimuksessa oli tärkeää käsitellä aineistoa kunnioittavasti ja kriittisesti. Vaikka analysoitavat podcastit ovat julkista materiaalia, niiden sisällöt pohjautuvat todellisiin tapauksiin ja ihmisten elämiin. Tehtävänä oli pitää selvä ero analyysin ja sensaation välillä. Lisäksi tuli huomioida, millä tavoin rikoskertomusten tutkiminen voi tuottaa tietoa ilman, että se toistaa haitallisia esitystapoja. Tutkielman luotettavuuteen vaikuttaa se, miten huolellisesti aineisto on valittu ja analysoitu. Tavoitteena oli rajata aineisto tarkasti ja että analyysi oli läpinäkyvää ja perusteltua.

Jos tutkimusasetelmaa muuttaisi jatkossa, analyysia voisi laajentaa esimerkiksi vertailemalla suomalaisia ja kansainvälisiä true crime -podcasteja tai tarkastelemalla myös kuulijoiden vastaanottoa. Tällöin olisi mahdollista analysoida paitsi sitä, miten uhreja esitetään, myös sitä, miten yleisö tulkitsee näitä representaatioita. Lisäksi audiovisuaalisten true crime -sarjojen vertaaminen podcasteihin voisi tuoda esiin, miten eri mediamuodot vaikuttavat uhrien esittämiseen. Tässä tutkielmassa keskityttiin erityisesti kielelliseen ja narratiiviseen rakentumiseen, mutta jatkotutkimuksessa myös esimerkiksi äänenkäytön ja -painon tai tunnelman rakentaminen voisivat tarjota uusia näkökulmia analyysiin. Jatkossa tutkimusta voisi myös laajentaa vertailemalla suomalaisten ja kansainvälisten true crime -podcastien kerrontaa.

Lähteet

- Andok, M. (2025). Podcast – The Remediation of Radio: A Media Theoretical Framework for Podcast Research. *Journalism and Media*, 6(1). <https://doi.org/10.3390/journalmedia6010007>
- Boje, D. M. (2001). Narrative methods for organizational and communication research. Sage Publications. ISBN: 978-0-7619-6587-9.
- Boling, K. S. (2019). True crime podcasting: Journalism, justice or entertainment? *Radio Journal: International Studies in Broadcast & Audio Media*, 17(2), 161–178. https://doi.org/10.1386/rjao_00003_1
- Bruner, J. (1991). The narrative construction of reality. *Critical Inquiry*, 18(1), 1–21. <https://doi.org/10.1086/448619>
- Carpentier, N. (2017). Discourse. Teoksessa L. Ouellette & J. Gray (toim.), *Keywords for media studies* (s. 59–62). New York University Press.
- Craig, C. M., Brooks, M. E., & Bichard, S. (2023). Podcasting on purpose: Exploring motivations for podcast use among young adults. *International Journal of Listening*, 37(1), 40–41. <https://doi.org/10.1080/10904018.2021.1913063>
- Fairclough, N. (1997). *Miten media puhuu*. Vastapaino. ISBN: 951-768-017-1.
- Gazi, A. & Bonini, T. (2018). “Haptically Mediated” Radio Listening and its Commodification: The Remediation of Radio through Digital Mobile Devices. *Journal of Radio & Audio Media*, 25(1), 109–125. <https://doi.org/10.1080/19376529.2017.1377203>
- Grosholz, J. M. & Kubrin, C. E. (2007). Crime in the News: How Crimes, Offenders and Victims are Portrayed in the Media. *Journal of Criminal Justice and Popular Culture*, 14, 59–83. Noudettu 1.3.2026 osoitteesta <https://ssrn.com/abstract=2028162>
- Haasio, A., Kannasto, E. & Pelevina, N. (2025). Rautarouvia ja rikottuja enkeleitä –naisrepresentaatiot True Crime -kirjallisuudessa. *WiderScreen*, 28(1–2). <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe20251103104911>
- Hall, S. (1997). Representation: Cultural representations and signifying practices. Sage Publications. ISBN: 978-184-920-563-4.

- Jewkes, Y. (2015). *Media and crime*. Sage Publications. ISBN: 978-144-627-253-4.
- Johnstone, B. (2016). 'Oral versions of personal experience': Labovian narrative analysis and its uptake. *Journal of sociolinguistics*, 20(4), 542–560. <https://doi.org/10.1111/josl.12192>
- Jørgensen, M. W. & Phillips, L. J. (2002). *Discourse analysis as theory and method*. Sage Publications. ISBN: 978-076-197-112-2.
- Lang, J. & Alejandro, A. (2024) Dehumanized in death: Representations of murdered women in American true crime podcasts. *International Journal of Communication*, 18, 2066–2086. Noudettu 3.2.2026 osoitteesta <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/21473>
- Lin, S-W. & Huang, C-D. (2024). Hooked on audio! Unveiling the secrets of podcast stickiness through social identity and uses and gratification theories. *Technology in Society*, 76. <https://doi.org/10.1016/j.techsoc.2023.102422>
- Marsh, I. & Melville, G. (2019). *Crime, justice and the media*. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780429432194>
- McHugh, S. (2016). How podcasting is changing the audio storytelling genre. *The Radio Journal – International Studies in Broadcast & Audio Media*, 14(1), 65–82. https://doi.org/10.1386/rjao.14.1.65_1
- Murhan anatomia. (n.d.). *Murhan anatomia*. Noudettu 15.3.2025 osoitteesta <https://murhananatomia.fi/>
- Otava. (n.d.). *Jäljillä*. Noudettu 15.3.2026 osoitteesta <https://otava.fi/kirjat/jaljilla/>
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2009). *Kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino. ISBN: 978-951-768-243-5
- Podme. (n.d.). *Podme-palvelusta*. Noudettu 15.3.2026 osoitteesta <https://podme.com/fi/podme-palvelusta/>
- Rautiainen-Keskustalo, T. (2024). Podcast – kuunteleminen tekstinjälkeisessä ajassa. *Lähikuva – Audiovisuaalisen Kulttuurin Tieteellinen Julkaisu*, 37(4), 30–46. <https://doi.org/10.23994/lk.154726>
- Rikoslaki 39/1889. Finlex. Noudettu 12.4.2026 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/lain-saadanto/1889/39-001>

- Rime, J., Pike, C., & Collins, T. (2022). What is a podcast? Considering innovations in podcasting through the six-tensions framework. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 28(5), 1260–1282. <https://doi.org/10.1177/13548565221104444>
- Ryan, M-L. (2017). Narrative. Teoksessa I. Szeman., S. Blacker & J. Sully (toim.), *A Companion to Critical and Cultural Theory* (s. 517–530). John Wiley & Sons Ltd. <https://doi.org/10.1002/9781118472262>
- Sherill, L. A. (2022). The “Serial Effect” and the True Crime Podcast Ecosystem. *Journalism Practice*, 18(7), 1473–1494. <https://doi.org/10.1080/17512786.2020.1852884>
- Slakoff, D. C. (2023). “She did see warning signs but chose to ignore them”: perpetrator justification and victim-blaming narratives in true crime podcasts about intimate partner violence. *Feminist Media Studies*, 23(8), 4347–4363. <https://doi.org/10.1080/14680777.2023.2171086>
- Spotify. (n.d.a). *Jäljillä*. Noudettu 15.3.2026 osoitteesta <https://open.spotify.com/show/3gSAX3zrJgip4FeqseGjVS?si=db408196abc54461>
- Spotify. (n.d.b). *Maanantaimysteeri*. Noudettu 15.3.2026 osoitteesta <https://open.spotify.com/show/6WuUKvGUdLXTEW5peGZSYp>
- Spotify. (n.d.c). *Palmujen varjoissa*. Noudettu 15.3.2026 osoitteesta <https://open.spotify.com/show/OXNRZpm6tyeo7gULqu9LPo>
- Tobin, S. J. & Guadagno, R. E. (2022). Why people listen: Motivations and outcomes of podcast listening. *PLoS ONE*, 17(4). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0265806>
- Tuomi, P. (2024). Based on true story: true crime -genren faktan ja fiction hämärtyvät rajat. *WiderScreen*, 27(1–2). Noudettu 10.5.2026 osoitteesta <https://widerscreen.fi/numerot/1-2-2024-widerscreen-27/based-on-a-truestory-true-crime-genren-faktan-ja-fikθon-hamartyvat-rajat/>
- Wijk, J. van (2013). Who is the ‘little old lady’ of international crimes? Nils Christie’s concept of the ideal victim reinterpreted. *International Review of Victimology*, 19(2), 159–179. <https://doi.org/10.1177/0143034312472770>